

OB PRAZNIKU DELA

toplo čestitamo

NAROČNIKOM, BRAL-
CEM, SODELAVCEM IN
VSEM NAŠIM DELOV-
NIM LJUDEM.

UREDNIŠTVO
IN UPRAVA
»SLOVENSKI JADRAN«

PRVI MAJ

*v znamenju mednarodne
borbe za mir in socializem*

Kadarkoli se pripravljamo na kak praznik, vselej nehoje premerimo in pretehtamo vse, kar je z namenom praznika samega in praznovanjem v zvezi. Vselej ob takšnih priložnostih nehoje premerimo prehojeno pot, hkrati pa pogledamo po klanecu navzgor, da ocenimo, kolika in kakšna pot je še pred nami in kako jo bomo kar najuspešneje premagali. Na obvladane klanee vselej zremo z zadoščenjem, na tiste pa, ki nas še čakajo, gledamo z nekakšno posebno voljo, češ: če smo prehodili že tako težaven del poti, bomo vendar tudi še naslednje težave pred ciljem premagali!

So pa na svetu še druge reči, ki dajejo ljudstvu moč. Za primer, v času narodnoosvobodilne borbe in ljudske revolucije je pretežni večini jugoslovanskega ljudstva, vzlic vsej sovražni propagandi, dajala čudovito moč — vera v pravilnost naše borbe. In še dobro nam je v spominu, kakšno zadoščenje in ponos sta navdajala naše narode ob končni zmagi, ko se je povsem pokazala vsa pravilnost in utemeljenost te zmagovite borbe. To zadoščenje in ponos sta bila nov izvor ljudske moči za obnovo in izgradnjo porušene domovine. Pozneje pa, ko so se v letu osemindesetem jugoslovanski narodi znašli v edinstveno težavnem, na videz docela brezizglednem položaju, ko smo se znašli kot žrtev nezasi-šanega stalinističnega udara trenutno povsem osamljeni, smo nadaljnjo ustvarjalno moč za zgraditev bazične industrije črpali spet samo v nezlomljivem verovanju v pravilnost naših marksističnih stališč in naše dosledne borbe zanje. V najtežavnejših okoliščinah smo ne glede na vse zunanje napade vztrajali na naši poti v socializem, si vzlic vsemu pridobivali novih in novih prijateljev v zunanjem svetu in — zmagovali.

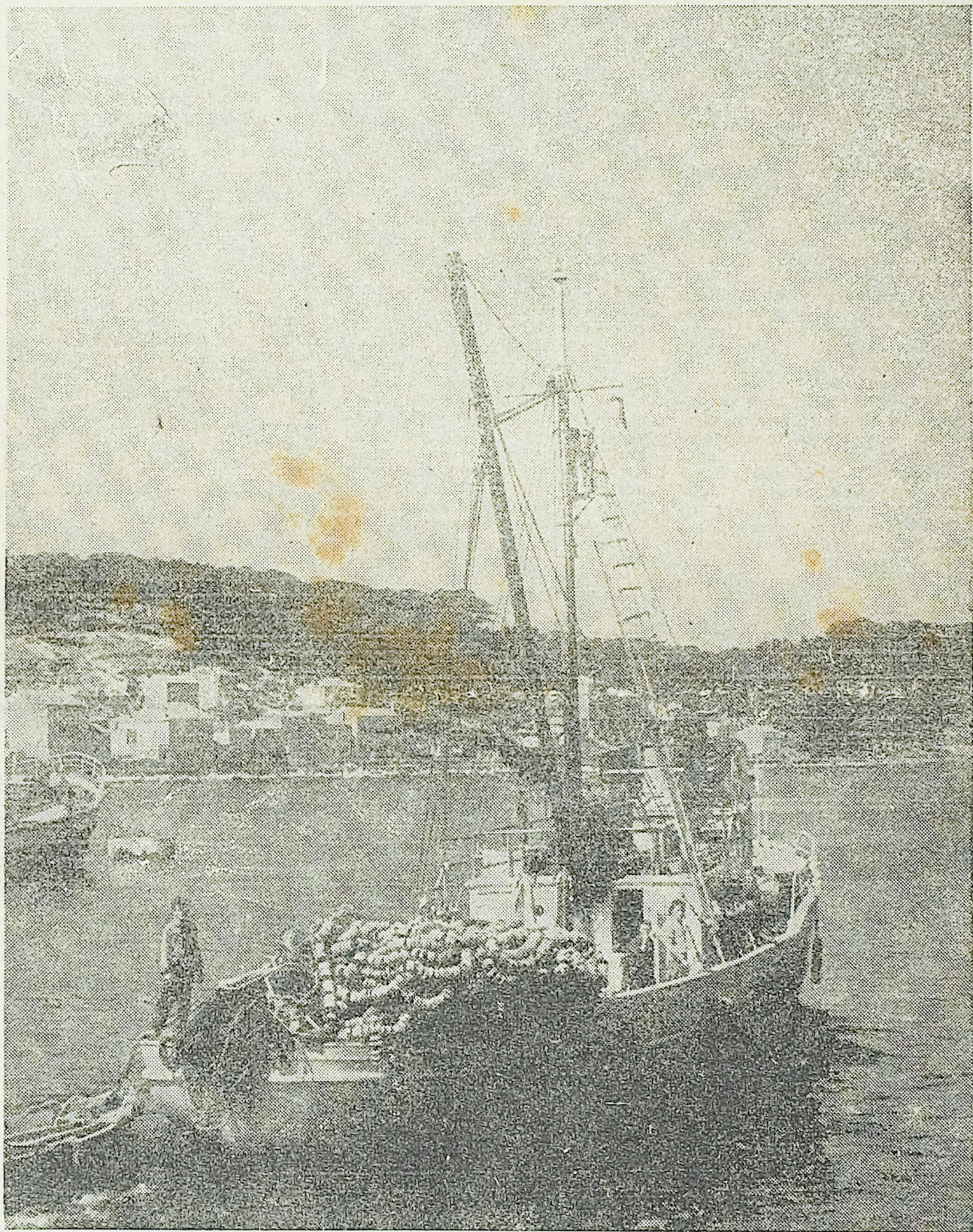
Da, razen neposredno po zmagovitem zaključku narodnoosvobodilne borbe in ljudske revolucije pozneje nikoli nismo imeli tako prijetnega občutka zadoščenja, kakor ga imamo jugoslovanski narodi ob letošnjem Prvem maju. Ko torej letos že enajstič v svobodi praznuje naše delovno ljudstvo svoj veliki praznik dela in hkrati praznik vzajemnosti delovnega ljudstva vsega sveta, so nam sredi svečanega prazničnega razpoloženja razen vse novih in novih domačih gospodarskih in političnih uspehov, posebno pa uspehov na poti poglobljene socialistične demokracije, v zadnjem času v posebno zadoščenje nekatera pomembna mednarodna priznanja, ki so doslej izostala. Saj ni, da bi človek za vsako stvar pričakoval priznanje. So pa vendarle velike stvari in dejanja izrednega mednarodnega pomena, ki jih je jugoslovansko ljudstvo opravilo, so stvari, ki so vendarle po sebi terjale priznanje, ki ga naše ljudstvo — ker to ni njegova navada — ne bi izrabljalo za kakršnokoli samohvalo.

Se pravi, pravilnost naših jugoslovanskih stališč so v zadnjih letih pač vse bolj in bolj odobravale delovne množice v svetu, naša znana napredna stališča so prevzemale v svojo prakso tudi že nekatere organizirane socialistične sile v svetu, vse do zadnjih časov pa so glede naše dosledne notranje in zunanje politike vendarle izostala takšna mednarodna priznanja, ki bi lahko v orientacijskem smislu odločilno koristila občemu napredku v svetu, saj je vse do zadnjega še znaten del zunanjih socialističnih sil pogrešal oficialnega pojasnila: je ali ni jugoslovanska pot v socializem pravilna, so v jugoslovansko prakso prenesena marksistična stališča pravilna ali ne.

Nam, Jugoslovanom, so bile te stvari vseskozi jasne. Odtod naša neomajna pot v vse širše družbeno samoupravljanje; odtod naša dosledna zunanja politika za enakopravno sodelovanje malih in velikih narodov v borbi za mir, napredek človeštva, v borbi za miroljubno sožitje med vsemi narodi; odtod naše nesprenmenljivo stališče za krepitev Združenih narodov kot sredstva za mir in mednarodno sodelovanje; odtod naša znana stališča proti blokom, ki otežkočajo enotnost narodov v krepitevi miru; odtod pomovna Titova opozorila svetu, da je vojno nujno in možno preprečiti le s skupnimi napori vseh narodov in z usmeritvijo atomske energije v miroljubne namene, za blagostanje ljudi in za resničen napredek človeštva.

Ko tedaj jugoslovansko delovno ljudstvo praznuje letošnji Prvi maj v znamenju izredno podčrtane pravilnosti naših, v osnovi nikoli spremenljivih stališč, ki se v korist človeštva, posebej pa še v korist poglobljene mednarodne delavske solidarnosti v zadnjem času na razne načine v svetu dokaj vidno uveljavljajo, praznuje ta svoj veliki praznik dela z novim zadoščenjem, ki mu daje novih moči in spodbud za nadaljnje napore pri graditvi srečnejše bodočnosti vseh delovnih ljudi v naši deželi.

—r

Za tunami na široko morje

Prvomajskim čestitkam delovnim ljudem Jugoslavije se med drugimi kolektivi pridružujejo tudi slovenski ribiči. Ribišтво je najmlajša, vendar pa izredno važna gospodarska panoga in v Sloveniji doma samo v koprskem okraju. Vendar sta ribiški podjetji »Riba« v Izoli in »Ribič« v Piranu med najmočnejšimi ribiški kolektivi na Jadranu, po lovnem uspehu na posamezno ribiško ladjo pa sta celo prvi. Ribiška »mornarica« piranskega »Ribiča« je bila lani na prvem mestu v ulovu tune na Jadranu. Obe podjetji slovita po svojih dobro opremljenih ladjah, posebno pa po izbornem in požrtvovalnem kadru, ki se uspešno spoprijema z vsemi vrstami morskega ribolova.

Tudi naše ribišтво upravljajo ribiči sami. Delavsko upravljanje po ribiških podjetjih je bilo toliko

laže uveljaviti, ker je že po samem načinu dela navezano na kolektivno prizadevanje vseh sodelujočih ribičev. Do uspehov še prav posebno v ribištvu vodijo le skupni, nesebični in požrtvovalni napori celotnega kolektiva. To je naporno in težko delo. Kadar pa je priložnost za dober ulov, so vsi napori pozabljeni, ves kolektiv do zadnjega moža poprime za vrv in mrežo. Veselijo se uspeha, saj jih dober ulov bogato poplača za vse prestane tegobe in jih reši tudi materialno finančnih skrbi.

Letos imajo naši ribiči postavljen izredno visok plan ulova in morali bodo dobro poprijeti, da ga bodo lahko izpolnili. Je pa ribišтво tudi taka gospodarska dejavnost, ki je odvisna tudi od sreče in lepega vremena. Znano je, da ribe potujejo do nas ob naši, jugoslovanski obali in da jih na vsej poti

prestrezajo ribiči: grški pa albanški in končno še naši Črnogorci in Dalmatinci ter kvarnerski ribiči. Pri lovu na tune so se drugim jugoslovanskim pridružili tudi naši slovenski ribiči iz Pirana, ki imajo za to najboljše ladje. In prav lov na tune je v ribištvu najbolj tvegan, pa tudi najdonosnejši.

Kolektiv podjetja »Ribič« iz Pirana je prav te dni izvolil nove delavske upravne organe — delavski svet in upravni odbor. O tem preberite reportažo na 4. strani. Na gornji sliki pa je »Ribičeva« ladja »Mašun«, ko na čelu dela slovenske ribiške flote pluje iz pristanišča v Malem Lošnju na lov za tunami.

Tudi mi čestitamo našim ribičem k Prvem maju, obenem pa jim želimo v njihovem trdem delu mnogo uspehov!

rb

Sprehod PO SVETU

Obisk norveškega zunanjega ministra Halvarda Langeja v Jugoslaviji bo nedvomno prispeval k nadaljnjemu razvoju odnosov med obema državama. Gospod Lange se je teden dni mudil v naši državi in ga je med drugim sprejel tudi predsednik republike Tito. Razgovori med njim in jugoslovanskimi predstavniki so se odvijali v priščnem vzdušju, v skladu s tradicionalnim prijateljstvom med obema državama. Nobenega dvoma ni, da moramo po tem obisku pričakovati razširitev stikov razen na političnem tudi na drugih področjih. Že konec maja letos se bodo začela v Beogradu pogajanja o sklenitvi novega trgovskega sporazuma med obema državama, predvidevajo pa tudi razširitev kulturnih stikov.

Naj se ob tej priložnosti pomudimo na nekaj odstavki na severu naše celine. Gospod Lange je imel namreč v Inštitutu za mednarodno politiko in gospodarstvo v Beogradu zanimivo predavanje o nordijskem sodelovanju in o visoki stopnji razumevanja med članicami Nordijskega sveta, ki ga sestavljajo razen Norveške še Danska, Švedska, Islandija in Finska. Takoimenovani Nordijski svet je pravzaprav posvetovalna skupščina petih nordijskih držav, ki s svojimi priporočili utrjuje in razširja medsebojno razumevanje in sodelovanje članic. Med drugim lahko državljani teh dežel svobodno potujejo po drugih včlanjenih državah. Morajo se zaposliti v katerikoli izmed njih z enakimi pogoji in uživajo enake socialne pravice. Zdaj obravnavamo Nordijski svet možnosti za organizirano sodelovanje v mirnodobni uporabi atomske energije ter gospodarsko integracijo skandinavskih dežel. »Nordijsko sodelovanje — je dejal med drugim gospod Lange — je vzor dobrega sosedstva, ki temelji na načelih OZN. Nordijske države imajo skupno težnjo, da bi živele v miru z drugimi narodi, utrjevale lastne demokratične ustanove ter razširjale medsebojne gospodarske stike in gospodarske stike z vsemi narodi sveta.«

Hammarškjoeldova akcija na Srednjem vzhodu doživlja pozitiven razvoj. Na prvem mestu moramo omeniti vsekakor zagotovilo Izraela in Egipta glavnemu tajniku Združenih narodov, da se bosta sporazumela o prenehanju sovražnosti, nato pa še zagotovilo Sirije, da se bo ravnala v skladu z resolu-

ucijo Varnostnega sveta. Res je, da so se incidenti na izraelsko-arabskih mejah skrčili v zadnjih 7 dneh na minimum, ni pa še s tem rečeno, da so vse nevarnosti novih spopadov že mimo. Sodiijo, da bo Hammarškjoeld konec tedna še enkrat obiskal Egipt in Izrael in zahteval od vlad obeh dežel, naj dokončno sprejmeta njegove predloge o ublažitvi napetosti na izraelsko-arabskih mejah, kar sta načelno že sprejeli.

Medtem so tudi velesile postale bolj aktivne v prispevanju za pomiritev položaja na tem področju. Moskva je predlagala konferenco zunanjih ministrov, Združene države Amerike pa so ta predlog sprejele z naklonjenostjo. Predvsem pa je pozitivno stališče zahodnih držav in Sovjetske zveze v tem, ker se strinjajo, da končna rešitev tega vprašanja spada v okvir OZN.

Razpust Informbiroja je naletel na ugoden odmev v svetu. Čeprav je ta organizacija v zadnjem letu dni pravzaprav le formalno obstajala, je vendar uradno potrdilo o njenem razpustu še en dokaz, da gre za dosledno izvajanje novih načel v sovjetski zunanji politiki. V naši državi smo ocenili razpust Kominforma kot pozitiven sklep, ki bo koristil ne le nadaljnjemu razvoju komunističnih partij, temveč tudi socialističnemu in demokracičnemu gibanju v svetu. Nikakor pa se nismo mogli strinjati z ugotovitvijo bivših članic Informbiroja, da je imel ta organ pozitivno vlogo v mednarodnem delavskem gibanju. »Borba« in »Politika« ugotavljata v svojih komentarjih, da je Jugoslavija najbolj občutila, da Informburo ni odigral te vloge.

Predsednik tuniške vlade Burgiba je ponudil svoje posredovanje v francosko-alžirskem sporu. Hkrati je ostro napadel francosko politiko sile v Alžiru. »Hotel bi — je dejal v nekem svojem govoru — da bi Francozi razumeli, da se v tem trenutku 9 milijonov ljudi skuša rešiti iz poniževalnega položaja, v katerem živijo že stoletja. Smoter, za katerega se borijo, je pridobitev človečanskega dostojanstva. Vojna v Alžiru je škandal za svobodoljubni svet. Francija priznava, da ni mogoča vojaška rešitev v Alžiru. Kaj torej čaka s pogajanjmi?«

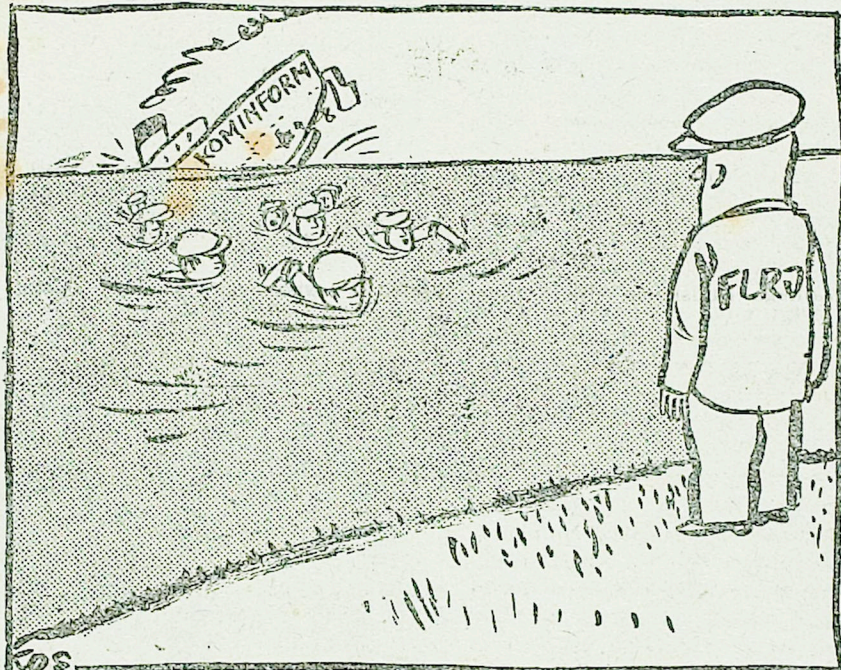
Medtem pošilja francoska vlada nova ojačanja v Alžir. V torek se je vkrcalo v Marseille na ladje

novih 2000 francoskih vojakov, na vsem področju Alžira pa se nadaljujejo oboroženi spopadi med Francozi in nacionalisti. Seveda so sklepi vlade o pošiljanju novih vojaških kontingentov v Alžir nalleteli na precejšnje ogorčenje v javnosti in pri nekaterih političnih skupinah. Predstavniki francoske Komunistične partije zahtevajo takojšen začetek razgovorov, ki naj bi vrnil Alžiru mir in izboljšali gospodarski položaj prebivalstva.

Predsednik italijanske republike Gronchi je te dni odpotoval v Francijo. Namen njegovega obiska je doseči razširitev sodelovanja med obema državama, hkrati pa izmenjati mnenja o sedanjem političnem položaju v svetu.

NEW YORK: Ameriški zunanji minister Dulles je te dni izjavil v zvezi z obiskom sovjetskih državnikov Bulganina in Hruščeva v Angliji, da si bodo ZDA prizadevale, da bi čimprej napočil dan, ko bo lahko zgodovinsko prijateljstvo med ruskim in ameriškim narodom ponovno prišlo docela do izraza.

KAIRO: Sirska vlada ni hotela skleniti sporazuma o posojilu z Mednarodno banko za obnovo in razvoj. Sirska vlada želi imeti pri gradnji objektov med njimi je gradnja pristanišča v Letakiju za katerega je zaprosila Mednarodno banko, proste roke in ne more pristati na pomoč tehničnih strokovnjakov in svetovalcev iz dežel, ki so članice te ustanove. Sirski parlament zahteva tudi takojšnjo prekinitev vseh diplomatskih, gospodarskih in kulturnih stikov s Francijo, ker se ne strinja z njeno politiko do alžirskega prebivalstva.

ZUNANJEPOLITICNI KOMENTAR »JOGOPRESA« ZA »SLOVENSKI JADRAN«

„BELI KONTINENT“ in vprašanje pravic do njegovih bogastev

sti še zato, ker na Antarktiki že nastajajo prva stalna naselja tega ali onega naroda, pri čemer so si pridobili gotovo prednost predvsem Američani.

Seveda pa dejansko to ni borba za bele površine Antarktike, marveč, le za njeno bogastvo pod snegom in ledom. Že doslej je nesporno ugotovljeno, da so na celotnem področju antarktičnega kontinenta velike zaloge najboljšega premoga. Prav tako so tudi že odkrili velike rezerve nafte, posamezni raziskovalci pa so tam našli doslej nad 170 rudnin, ki so izrednega pomena za razvoj sodobne industrije.

Razen gospodarskega pa ima Antarktika tudi izreden politično strateški pomen. Trdijo, da kdor bo v primeru morebitne vojne imel v rokah ustrezna letalska oporišča na »belem kontinentu«, bo lahko nadzoroval vso južno hemisfero. Če imamo to pred očmi, potem nas ne čudi dejstvo, da je že zdaj na Antarktiki okrog 35 oporišč, katerih združeni napori niso samo največji znanstveni podvig v zgodovini, marveč pomenijo tudi realno nevarnost zaostritve in spopada za bodoče verjetnostne strateške točke na tem področju.

Države, ki si zaradi zgodovinskih okoliščin že lastijo pravico do po-

sameznih predelov Antarktike, si prizadevajo braniti te »pravice« s pomočjo dveh obrazložitve. Nekatere se sklicujejo na »pravico okupacije« kot za časa koloniziranja Azije in Afrike. Druge bi si rade pridobile pravico lastništva posameznih predelov s trditvijo, da posameznim državam pripada toliko področja, kolikor ga obsežajo njihove državne meje, če se vzporedno podaljšajo njihovi zemljepisni poldnevniki čez »beli kontinent«.

Razumljivo je, da bi se na en ali drugi način z bogatvi Antarktike okoristile samo industrijsko bolj razvite dežele sveta ali pa države na južni hemisferi, medtem ko bi dober del človeštva ostal praznih rok samo zato, ker se trenutno ne more vmešati v osvajanje teh bogastev. Zaradi tega je indijski premier Nehru nedavno upravičeno zahteval, naj se celotno področje Antarktike postavi pod pokroviteljstvo Združenih narodov, na tamošnja bogastva pa naj imajo enake pravice vse dežele in vsi narodi sveta, ne glede na to, če so prej ali pozneje uspeli zasidati svojo zastavo na ledenih bregovih »belega kontinenta«. To bi bila nedvomno rešitev, ki bi zadovoljila pravice vseh držav na izkoriščanju bogastva Antarktike, istočasno pa bi se s tem izognili morebitnim zapletom okrog prisvajanja »prednostnih pravic«.

Sovjetski državniki v Londonu

»Vprašanje ni v tem, ali bomo dosegli absolutne sporazume v vseh točkah. Po mojem mnenju to ne bo možno, ker je zmerom lažje pokvariti stike, kakor pa jih zboljšati. Toda položili bomo dobre temelje za razvoj stikov, ki naj bodo v prihodnje po možnosti še mnogo bolj prijateljski.« Tako je dejal prvi tajnik Komunistične partije Sovjetske zveze na obisku razstave britanske industrije v Londonu, podoben optimizem pa veje tudi iz drugih izjav Hruščeva in Bulganina med njunim obiskom v Veliki Britaniji. Če je ta optimizem upravičen, bomo videli ob koncu tedna, ko bodo objavili zaključno uradno poročilo.

V Stalinovi dobi bi si sovjetski obisk neke tuje države na najvišji ravni težko predstavljali. Zaprt sam vase in v svojo samoljubnost, je znal Stalin samo vsiljevati svoja mnenja in groziti, ni pa poskušal pogledati stvarnemu položaju v oči in doseči sodelovanje tudi z državami, ki imajo drugačen družbeno politični ustroj kakor Sovjetska zveza. Bulganin in Hruščev sta ubrala drugo pot, ki je za ublažitev mednarodne napetosti in za upostavitve miroljubnega sožitja med narodi neprecenljivega pomena. Obiskala sta Jugoslavijo, vzhodnoevropske države in Indijo, zdaj je na vrsti Velika Britanija, v bližnji prihodnosti pa morda tudi Združene države Amerike. Če bo do tega prišlo, je sicer težko reči, toda iskrena želja je tu, s tem pa tudi potrditev, da bo Sovjetska zveza nadaljevala s postalnsko politiko zблиževanja med narodi.

Med najpomembnejšimi značilnost-

mi britansko-sovjetskih razgovorov v Londonu je odkritosrčen ton z obeh strani. Hruščev je dejal na nekem banketu v Londonu dobesedno takole: »K vam smo prišli odprtega srca, z željo, da bi vzpostavili boljše odnose med našima državama, in sodimo, da bo naša mislija v Veliki Britaniji obrodila sadove. Vi, gospoda, nimate radi komunizma, mi to vemo. Tudi mi ne prikrivamo dejstva, da nimamo lahko kapitalizma. Toda mi moramo živeti v miru. Seveda od vas ne zahtevamo neko ljubezen nasproti nam. Ni pa moč zanikati dejstva, da tako velika dežela, kakor je Sovjetska zveza, obstoji in da ta dežela želi mir, ne pa vojno. Če se bomo lotili obravnavanja mednarodnih vprašanj s takšnega stališča, se bomo vedno lahko sporazumeli. Mi ne želimo poskušati prepričati vas, da bi sprejeli naš sistem, vam pa ni potrebno izgubljati časa s tem, da bi nas prepričali, naj opustimo naš socialistični sistem. Iz tega položaja je samo en izhod — to je miroljubna koekzistencija.« Te besede so našle zelo ugoden odmev v britanskih političnih krogih in v javnosti. Sovjetska državnik spremljajo na njuni poti po Veliki Britaniji pozdravi ljudi in čedalje pogostejše dobrodošlice v izjavah političnih osebnosti. Laburistični voditelj Bevan je v časopisu »Sunday Express« napisal, da »ni razlogov, da ne bi odprli svojih src in svojega duha sleherni napovedi, da se bodo razpršili temni oblaki, ki so tako dolgo viseli nad človeštvom.«

Vse, kar smo do zdaj napisali, gre v prid dobrega izida obiska. S tem pa še ni rečeno, da gre vse kot po maslu. Nekateri zahodni časopisi skušajo namreč vplivati na razvoj razgovorov in na javno mnenje s tem, da napovedujejo popoln nesporazum in da namigujejo na razna nesoglasja glede vprašanja razorožitve, Srednjega vzhoda in Indokine. Znakrat imajo njihove konceptije pristo pot, kajti uradna poročila o razgovorih so skopa in formalna ter se izogibajo kakršnihkoli ugotovitev. Uspeh ali neuspeh obiska bo torej znan šele ob objavi zaključnega uradnega poročila.

Vsekakor je največ upanja za sporazum o razširitvi trgovinskih izmenjav in za poglobitev kulturnega sodelovanja. Na teh vprašanjih sta obe državi enako zainteresirani, medtem ko se bodo skušali raznih delikatnih točk spretno izogniti. Vsaj takšen vtis imajo politični opazovalci o sedanjem poteku razgovorov. Sicer pa je važno, da postavijo temelje za nadaljni napredek. Priložnosti za razgovore bo še dovolj, zlasti če bo Eden sprejel povabilo Bulganina in Hruščeva, naj kmalu obišče Moskvo.

Cile zahteva zase vse ozemlje med meridianoma 53 in 90 stopinj za hodne dolžine.

Novi Zelandiji pripada Ross Dependency, ki obsega ozemlje južno od 60° južne širine med 160° vzhodne in 150° zahodne dolžine, razen Adelijinega ozemlja, ki pripada Franciji.

Norveški pripadajo otoka Bouvet v južnem Atlantskem oceanu (odkrija ga je leta 1739 Francoz Buquet. Norveška ga je zasedla leta 1927 in ga leta 1930 proglasila na norveškega) in Otok Petra I. v antarktičnem oceanu (odkrija so ga leta 1821 Rusi; Norvežani so ga zasedli leta 1929 in ga leta 1931 proglasili za svojega). Razen tega so leta 1939 proglasili za norveškega otok, na vzhodu pa do meje avstralske antarktične dependance (med 20 in 25 stopinj vzhodne dolžine).

Australiji pripada Australian Antarctic Territory (ozemlja južno od 60° in 45° vzhodne dolžine, razen Adelijinega ozemlja, ki je francosko). Končno pripada še

Francoski Uniji v neposredni odvisnosti od Madagaskarja otočje Kergueli (en večji in nad 300 manjših otokov, ki merijo skupaj 6232 km²), dalje otočje Crozet (glavni otok so Ile aux Cochons ali des Porcs, Iles des Apôtres, Possession, Ile des Pingvins) in končno še Adelijina zemlja, ki meri sama nad 400.000 km².

Seveda pa je lastništvo teh ogromnih zaledenelih področij bolj na papirju, kot dejansko in vse bolj prehaja v roke tistim, ki imajo bolj kot drugi možnosti za naseljevanje — to pa so predvsem Američani.

Pred sprejetjem okrajnega družbenega plana

Perspektiva gospodarskega razvoja

V prvem poglavju Zveznega družbenega plana za leto 1956 je naslednja ugotovitev:

Uspešna izraba precejšnjih notranjih rezerv v gospodarstvu bi utegnila imeti za posledico še večji družbeni proizvod, kot pa se tu predvideva. Zato so prizadevanja za povečanje produktivnosti dela še toliko bolj pomembna prav v letu 1956. Potreba po stabilizaciji gospodarstva zahteva še večje aktiviranje obstoječih rezerv, da se doseže čim višja narodna proizvodnja.

V vseh razpravah, ki so bile do danes v zvezi s predlogom letošnjega družbenega plana koprškega okraja, je bilo poudarjeno, da moramo računati z mobilizacijo notranjih rezerv, ki so še neizkoriščene v naših gospodarskih organizacijah. Znano je, da se v nezadostni delovni produktivnosti skrivajo znatne rezerve našega gospodarstva. Mobilizacija le-teh pa ni samo stvar gospodarskih predpisov, ampak tudi in predvsem konkretnih ukrepov delovnih kolektivov.

Gospodarstvo koprškega okraja je v zadnjih letih vidno napredovalo. Vrednost celokupnega družbenega proizvoda se je v letu 1955 dvignila za dve milijardi 500 milijonov dinarjev, vtem, ko je predviden letos nadaljni porast le za milijardo 490 milijonov dinarjev. To relativno zmanjšanje družbenega proizvoda ni znak pojemanja rasti našega gospodarstva, temveč pomeni le, da bo zaradi posledic letošnje ostre zime vrednost kmetijske proizvodnje nižja od lanske. Letne in da bo tudi zmanjšanje gradbene dejavnosti v znatni meri vplivalo na zmanjšanje družbenega proizvoda.

INDEKSI DRUŽBENEGA PROIZVODA

v letih 1954, 1955 in predvideni v letu 1956

Panoga	1954 = 100	1955	1956
Ind. in rud.	114,3	139,3	
Kmet. in rib.	140,3	115,1	
Gozdarstvo	132,2	171,1	
Gradbeništvo	107,4	71,1	
Promet	167,3	253,1	
Trgovina	122,4	129,3	
Gost. in turizem	153,3	177,2	
Obrt	131,3	153,1	
Komunalna dejavnost	89,1	163,6	
Skupaj	127,5	132,9	

Pri ustvarjanju družbenega proizvoda ima največji delež družbeni sektor. V njem je dinamika porasta večja od splošne dinamike naraščanja vrednosti družbenega proizvoda. Od dveh milijard petsto milijonov dinarjev, za kolikor je porastel družbeni proizvod v letu 1955, odpade na družbeni sektor nad milijardo petsto milijonov dinarjev; od letos predvidenega porasta milijarde in pol dinarjev pa odpade na družbeni sektor milijarda in dvesto petnajst milijonov.

Lani je porastel družbeni proizvod vseh sektorjev gospodarstva. Pri nekaterih je bil ta porast večji, pri drugih zmernejši. Zaostala je samo komunalna dejavnost. Družbeni proizvod industrije se je povečal za 24%, kmetijstva za 40%, gozdarstva za 32%, gradbeništva za 7%, prometa za 67%, trgovine za 22%, turizma in gostinstva za 53% in obrti za 31%. Tudi letos pričakujemo podoben porast, vendar s spremembami, ki jih narekuje naš gospodarski razvoj. Porast bo v vseh panogah, razen seveda v kmetijstvu in gradbeništvu.

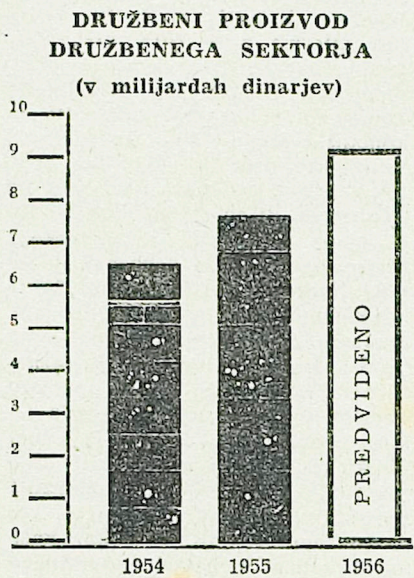
Naši napori pa bodo letos imeli še drug cilj. Z zveznim družbenim planom so postavljeni temelji za ustalitev trga, ki bo skupno s pričakovanim povečanjem delovne storilnosti v znatni meri doprinesel k izboljšanju naše življenjske ravni. Razmeroma veliki investicijski krediti in ohlapno odmerjena obratna sredstva v preteklosti so čestokrat zavajala gospodarstvenike k mnenju, da so investicijski krediti osnova napredka. Takšno vzdušje pa ni vedno usmerjalo k polnemu izkoriščanju že obstoječih zmogljivosti in s tem k izkoriščanju številnih skritih rezerv, k odkrivanju organizacijskih pomanjkljivosti in varčnemu finančnemu poslovanju.

Novi gospodarski ukrepi so že pokazali prve uspehe. Mnoga podjetja so pregledala notranjo organizacijo dela, uvedla realne norme, začela so z racionalizacijo tehnološkega procesa in že razmišljajo, kako bodo najbolj učinkovito uporabila vsak zaslužen dinar. Tista podjetja, ki še niso na tej poti, pa bo k omenjeni preusmeritvi prej ali slej prisililo tržišče.

Analiza finančnega obsega proiz-

stva v tiste gospodarske panoge, ki so osnova gospodarstva našega okraja.

Ta osnova pa je njegovo razgibanost kmetijstvo, pri katerem se živinorejski in sadjarski predeli postojanskega področja povezujejo preko živinorejskega in vinorodnega Krasa z intenzivno obdelanimi vrtovi ob obali. Osnova je tudi že tradicionalna lesna industrija na Postojnskem, industrija marmorja na Krasu in predelovalna industrija na Koprskem, katerim se je v zadnjih letih pridružila še kovinska industrija. Lega ob morskem obali narekuje še razvoj pomorskega prometa, ladjedelništva in ribištva. Pestrost pokrajine od širnih gozdov in kraških jam do peščenih plaž pa povečuje turistične in gostinske dejavnosti. Za-

vedamo se, da je vse to povezano z nadaljnjim razvojem prometa, s pospešeno komunalno dejavnostjo in gradnjo novih stanovanj. Vendar pa pri vsem tem ne gre spregledati osnovnega: pot do vseh omenjenih ciljev, ki pomenijo izboljšanje naše življenjske ravni vodi le preko doslednega uresničevanja naše nove gospodarske smeri, torej preko vztrajnega in zavestnega prizadevanja za povečanje delovne storilnosti, za varčevanje s splošnim ljudskim premoženjem in s skrbnim izkoriščanjem vseh razpoložljivih sredstev.

K. M.

Obetajo cenejše gradnje

Stropnjaki iz žlindrenega betona

V prizadevanju za cenejšo in hitrejšo gradnjo stanovanjskih hiš je gradbeno podjetje »Gradbenik« v Izoli nabavilo vibracijski stroj za izdelovanje stropnjakov iz žlindrenega betona v višini 18 do 24 cm. Ta stroj izdelava v osmih urah 1300 komadov, t. j. 88 kvadratnih metrov stropnjakov, ki jih strokovnjaki označujejo z »RC 18« oziroma »RC 24«.

Te stropnjake je to gradbeno podjetje prvič uporabljalo pri gradnji 32 stanovanjskih petorčkov v Semedeli pri Kopru ter doseglo znatno znižanje gradbenih stroškov. Prvotno so namreč nameravali za stropne konstrukcije uporabljati opečne stropnjake tipa LGD, ki zahtevajo opaž, dočim pri tipu RC ta ni nujno potreben. Ko so uporabili stropnjake RC z opažem so ugotovili znaten prihranek. Tako znaša pri gradnji, če uporabljamo opaž v obeh primerih (pri LGD in pri RC) prihranek pri RC za 267 dinarjev pri kvadratnem metru. Torej je za celotno kvadraturu stropov vseh 32 blokov v Semedeli, ki merijo 18.560 kvadratnih metrov, pet milijonov 122.560 dinarjev prihranka.

Stropnjake RC lahko vzgrajujemo tudi montažno, kar se pri gradnji v Semedeli sicer ni izvajalo. Vendar pa je izkušnja gradnje delavskega naselja v Izoli pokazala, da so pri montažnem načinu stroški še manjši. Tudi analiza primarnih kalkulacij za stropove prizidanih lop pri tovarniški hali

za Tovarno motorjev v Kopru, ki jih je napravil kalkulacijski oddelk Slovenija-projekta v Ljubljani, je pokazala razliko 417 dinarjev pri kvadratnem metru v prid RC stropnjakov.

Omenjene kalkulacije nam jasno dokazujejo prednost RC stropnjakov, ki jih izdeluje vibracijski stroj »Gradbenik« v Izoli, pred stropnjaki LGD in »Rapid«. Čeprav je proizvodnja stropnjakov iz žlindrenega betona v naših krajih vezana na stroške transporta žlindre iz Jesenic z vlakom in avtomobili, dokazujejo podatki, da je cena teh veliko nižja od cene ostalih stropnjakov. Razen tega ima pred drugimi montažnimi stropnjaki še to prednost, da potrebuje manj armature zaradi nizke lastne teže in je prihranek v odnosu s stropnjaki »Rapid« pri armaturi za nizke obremenitve približno 90 kg železa na kvadratni meter, kar znaša v denarni vrednosti okrog 100 dinarjev pri kvadratnem metru.

Ker imamo v naši državi dovolj možnosti izkoriščanja železarske žlindre za izdelavo stropnjakov tipa RC, bi bilo vsekakor nujno uvesti te stropnjake v gradnjo, ker bi se na ta način gradbeno dela pocenila. Brez dvoma pa bi tudi v naši državi lahko začeli izdelovati vibracijske stroje, posebno še zavoljo tega, ker po svojem sestavu niso komplicirani, nudijo pa lahko znaten gospodarski prihranek v gradbeništvu.

Spored prvomajskih prireditev

KOPER

Na večer pred 1. majem bo v Kopru slavnostna akademija z govorom o pomenu 1. maja.

V HRVATINIH bo na večer 1. maja zborovanje z govorom in predhodno bakljado. Na dan 1. maja bo v Hrvatinih jutraj budnica, ob 10. uri pa zborovanje. V popoldanskih urah pa bodo razna tekmovanja v športnih disciplinah, nato pa zabava s srečolovom.

V GRAČIŠČU bo 1. maja ob 14. uri proslava z govorom in kulturnim sporedom. Slične proslave bodo še v Grabnu, Marezlgah, Skofijah in Truskah.

PIRAN

V Piranu bo na večer pred 1. majem baklada, nato pa slavnostna akademija na prostem. V tem času priredi mladina štafeto, pred akademijo pa bodo najboljši mladinci pohvaljeni in nagrajeni. Na akademiji bosta nastopala pevski zbor »PD« in pevski zbor »Srednje pomorske šole«. Na predvečer bodo po vseh vaseh občine prižgali kresove.

1. maja bo ob 6. uri zjutraj budnica. Ob 11. uri bosta dve godbi izvajali na trgu promenadni koncert, ob 12. uri pa bo izlet z ladjo v Ankanan.

2. maja bodo v Portorožu avto-moto dirke. 1. maja pa bodo v Portorožu v dopoldanskih urah razna fizikalna srečanja, šahovski turnir in tekmovanje strelske družine. V popoldanskih urah pa bo večja zabava z vmesnimi kulturnimi nastopi. Sodeloval bo tudi pevski oktet iz Pirana.

V Sečoveljah bodo 1. maja avto-moto dirke in šahovski turnir. V ostalem se Sečovelje priključijo k sporedu v Portorožu.

Na dan 1. maja bodo vasi: Nova vas, Padna in Rayne imele v Ravnah skupno proslavo.

IZOLA

V Izoli bo na večer pred 1. majem baklada, nato pa bo v kino-dvorani slavnostna akademija z govorom in s programom tamkajšnjega prosvetnega društva. Po akademiji ljudsko rajanje v dvorani Arrigoni. Na dan 1. maja bo budnica. Po budnici, in sicer ob 7. uri, bo povorka vseh delovnih kolektivov, nato pa zborovanje na trgu. V popoldanskih urah bodo razne športne tekme in skupinski izleti z ladjami.

Po večini vaseh se tudi pripravljajo manjše proslave s kulturnimi programi in govori, kakor tudi zabave. Mladina pa bo zakurila kresove po okoliških gričih.

DIVACA

Na večer pred 1. majem bodo v vseh vaseh prižgali kresove. V Lokvah bo tudi slavnostna akademija. 1. maja bo v Lokvah kolesarska tekma, nato pa se bodo vrstile razne druge športne prireditve ob skupnem sodelovanju s predstavniki JLA.

V Senožčah bodo na dan 1. maja tudi kolesarske in druge športne prireditve. Proslava s slavnostno akademijo pa bo na sam dan 1. maja ob 16. uri popoldne.

V okviru občine bodo priredili tudi več izletov na Nanos, Vremščico in drugam.

ILIRSKA BISTRICA

Na večer pred 1. majem bo v Ilirski Bistrici baklada in nato na trgu zborovanje.

1. maja ob 9. uri bo zbor vseh delovnih kolektivov in ostalega prebivalstva, po govoru pa bo koncert harmonikašev in godbe na pihala. V popoldanskih urah bo telovadna nastop društva Partizan, folklorne skupine in pevskega zbora DPD »Svoboda« in PD Jelšane.

2. maja bo več izletov v razne kraje.

PIVKA

Na večer pred 1. majem bodo v Pivki in Košani baklade in slavnostne akademije. Prav tako bo na dan 1. maja budnica v Pivki, Košani in še nekaterih drugih vaseh.

Na dan 1. maja ob 10. uri bo na Pivki povorka delovnih kolektivov in JLA, nato pa bo pred kinodvorano svečan sprejem mladine in pionirjev, ki bodo pohvaljeni in nagrajeni. Ob 12. uri pa bo svečan sprejem v organizacijah LMS in pionirsko organizacijo nekaterih mladincev in pionirjev.

V popoldanskih urah bo nastop društva Partizan, nato pa koncert pevskega zbora. Zvečer bo večja zabava.

Na dan 2. maja bo nogometna tekma med klubom iz Pivke in JLA.

SEZANA

Na večer pred 1. majem bo v Sežani v kino-dvorani kulturni program z govorom.

1. maja bo v dopoldanskih urah tekmovanje v odbojki, streljanje v tarčo, šahovski turnir, balinanje in avto-moto dirke. 1. maja popoldne pa bo parada fizikalnih in ostalih športnih ekip; nadalje bo istega dne popoldne tudi nastop pevskega zbora »Svoboda« Sežana, žrebanje dobitkov prvomajske loterije, kakor tudi zabava.

V Dutovljah pa bo na večer pred 1. majem akademija s kulturnim programom. 1. maja ob 6. uri zjutraj pa budnica, nato v dopoldanskih urah moto-dirke, streljanje, nastop gasilcev, telovadnega društva Partizan in zabava.

V Stanježu bo v dopoldanskih urah nogometna tekma med kmetijsko in osnovno šolo. Popoldne pa bo kulturna prireditev in zabava.

HRPELJE

V Hrpeľjah bo skupna proslava tudi za Materijo in Podgrad. V dopoldanskih urah bo fizikalni nastop in razna druga športna tekmovanja.

Na dan 1. maja pa bo proslava z govorom in kulturnim programom.

POSTOJNA

Program proslave je zelo obširen, saj predvideva poleg slavnostne akademije, ki bo na predvečer praznika, tudi razne izlete, prireditve itd. Mestni odbor SZDL je sklical vse ulične poverjenike z nalogo, da uredijo okrasitev vseh hiš, prav tako so imeli svoje posvetovanje predsedniki hišnih svetov. Tudi delovni kolektivi imajo načrte za čim lepšo okrasitev svojih obratov in delovnih mest.

Na večer praznika bo mladina iz Postojne pripravila več kresov na hribih okrog mesta. Godbi garnizije JLA in gasilska godba iz Postojne bosta zjutraj na 1. maja igrali budnico. V počastitev 1. maja bo organizacija rezervnih oficirjev iz Postojne priredila zabavni večer v prostorih Jamske restavracije v nedeljo 29. t. m. Predvideno je, da bodo mladinci iz Postojne pripravili prireditev za pripadnike JLA na dan 1. maja. Na večer 1. maja bo v Domu armade družabni večer.

Gasilsko društvo bo priredilo na dan 1. maja gasilsko vajo. Popoldne pa bodo razna tekmovanja in športne prireditve. Športniki mesta in garnizije se bodo pomerili v odbojki, streljanju, nogometu, košarki in šahu. Prvi maj bodo proslavili tudi v vseh enotah JLA, razen tega pa se bodo pripadniki armade udeležili vseh proslav v mestu.

Kako upravljamo

Seminarji pomoč članom šolskih odborov

Šolski odbori, kot organi družbenega upravljanja v šolstvu, se čedalje bolj uveljavljajo. Prve šolske svete, ki so delovali le na nekaterih šolah, so v glavnem sestavljali starši in učitelji, torej le tisti, ki so bili malone osebno zainteresirani, kako naj poteka delo in življenje v naših šolah. Zakon o vodstvu šol pa je prispeval k temu, da preraščajo šolski odbori zares v mehanizem družbenega upravljanja, saj vključujejo poleg staršev in učiteljev tudi druge državljane, predstavnike naših množičnih organizacij, ki so prav tako zainteresirani na pravilnem razvoju šolstva.

Šolski odbori so dosedaj pokazali največ zanimanja za aktivnost v zvezi z reševanjem gospodarskih, gmojnih vprašanj šol. Tako so na primer pomagali upraviteljem pri

adaptacijah šol, svetovali so pri nakupu šolskega pohištva, učil in podobno. Prav tako so posredovali v mnogih primerih, kjer upravitelj šole sam ne bi uspel, pomagali pri ustanavljanju šolskih kuhinj, ter organizaciji dnevnih internatov za učence. Posegali so tudi v vprašanja socialne zaščite otrok. Člani šolskih odborov so v mnogih primerih sami posredovali pri starših in skrbnikih otrok ter tako odpravili marsikatero pomanjkljivost. Na roditeljskih sestankih, sklicanih na njihovo pobudo, so čestito svoje otroke redno pošiljali v šolo, kar je bilo prepričanje staršev, da naj njihovi člani, ki jim je pri srečanju. Skratka, šolski odbori, oziroma vzgoja in rast naših otrok, so s svojim delom dosegli lepe uspehe. Manj se pa naši odbori ukvarja-

jo z vprašanji izobrazbe in vzgoje naše mladine. Za pravilno razumevanje ter uspešno ukrepanje v vprašanih izobrazbi in vzgoji učencev, pa je seveda potrebno nekoliko bližje poznati problematiko tega področja. To je tudi eden izmed razlogov, da se mnogi šolski odbori ne ukvarjajo z vsebino, z vzgojnimi vprašanji šole, marveč raje razpravljajo o gospodarskih zadevah šole, ker jim je to umljivejše in bližje.

V nameri, da bi člani šolskih odborov bolje spoznali učno in vzgojno problematiko naše šole, zlasti obvezne šole, je Ljudska univerza v Kopru organizirala v mesecu aprilu kratek seminar. Ta je obsegal poglavja iz družbenega upravljanja v šolstvu (načela in naloge) o izobraževalnih in vzgojnih smotnih naših šol, ter o reformi obvezne šole. Seminar je bil namenjen članom šolskih odborov koprškega učiteljskega, gimnazijskega, ekonomske srednje šole, slovenske in italijanske osnovne šole, ter ostalih vzgojnih ustanov. Razprava na seminarju, ki so se je udeležili tudi člani okrajnega in občinskega sveta za šolstvo, je dokazala, da se naši ljudje zanimajo za vprašanja pouka in vzgoje in da se zavedajo, da bodo zmogli reševati konkretna vprašanja le, če bodo dobro seznanjeni. Dejstvo, da se je mnogim članom šolskih odborov odprla široka problematika šolstva in s tem vidiki po katerih naj v prihodnje razpravljajo in rešujejo konkretna vprašanja, prav na seminarju, kot so to sami izjavili, vsekakor kaže na koristnost in potrebo tovrstnega dela s šolskimi sveti.

V bodoče se bodo omenjeni seminarji priredili v Il. Bistrici in Dekanih na pobudo tamkajšnjih učiteljev.

Ali mislite na podobne seminarje tudi pri vas?

Sežana

Pretekli teden se je sestala v Sežani skupščina sežanske podružnice okrajnega zavoda za socialno zavarovanje. Razpravljala je o svojem delu in je ugotovila, da je reorganizacija zavoda ustvarila znatne izboljšave v delu socialnega zavarovanja. Z ustanovitvijo različnih komisij, ki delajo v okviru te podružnice, je namreč omogočeno zavarovancem hitrejša reševanja njihovih vlog, tako glede otroških dodatkov in pokojnin.

Sežanska podružnica, ki deluje za območje Sežana, Divača in Hrpolje, vključuje nad 5.700 zavarovancev.

BILO BI PRAV...

- ... če bi delavski svet podjetja »Istramet« v Piranu temeljito analiziral delo podjetja
- ... če bi podobno kot podjetje »Mehanotehnika« v Izoli tudi druga večja podjetja na področju našega okraja izdajala mesečni »Bilten«, ki s kratkimi, jedrnatimi sestavki seznanja člane kolektiva z vsemi glavnimi problemi podjetja, zajema pa tudi delovanje organov delavskega upravljanja in sindikalne podružnice
- ... če bi na prvem zboru volivcev v Podgradu — Potoku in Ospu izvolili člane šolskih odborov za šoli v omenjenih dveh krajih. Enako čaka na svoj šolski odbor tudi vajeniška šola v Ilirski Bistrici
- ... če bi delavski svet Tovarne pletenin v Novem gradu storil vse potrebno, da moški puloverji iz sicer zelo fine volne pri ramenih ne bi imeli otroških dimenzij
- ... če bi se avtobusi podjetij »Slavnik« in »Primorje« na vseh progah držali voznega reda
- ... pohvaliti delo šolskega odbora v Plavjah, ker le-ta ne skrbi zgolj za gmojna vprašanja, temveč tudi za socialno-zdravstvena, a še posebej za vzgojna vprašanja šole
- ... če bi člani šolskih odborov v Jelšanah, Juriščah in Sembijah začeli redno prihajati na seje
- ... če bi se potrošniški sveti povezali s sanitarnimi inšpekcijami pri občinskih ljudskih odborih, kjer bodo lahko dobili koristne napotke za svoje delo. Skupno skrb delavskih in potrošniških svetov za vzdrževanje higiene in izločanje pokvarjenih živil pri podjetjih za promet z živili, narekuje namreč nerazveseljeno dejstvo, da se je tekom lanskega leta pokvarilo v trgovinah in skladiščih na področju našega okraja vsaj za 5 milijonov dinarjev prehranbenih artiklov
- ... če bi se potrošniški svet pri pekarni v Sv. Luciji pozanimal koliko časa namerava to podjetje še zalagati odjemalce z napoj pečenim kruhom
- ... če bi potrošniški svet pri trgovini »Ob morju« v Kopru skupaj z upravnim odborom tega podjetja poskusil najti boljše prijeme za nabavljanje blaga

Za rubriko »Kako upravljamo« si je zadal »Slovenski Jadran« naloge, spremljati razvoj našega družbenega upravljanja nekoliko globlje, predvsem pa preglednejše kot doslej. Zavedamo se, da je od našega hotenja in dobre volje težka pot do časopisnih strani, ki bi jih v polnem pomenu besede kot svoje pričakovali člani naših delavskih, šolskih, potrošniških, zdravstvenih in drugih svetov, člani KZ, številnih komisij in odborov — skratka — bralci. Prav tako pa se zavedamo, da bi bilo iluzorno misliti na rubriko, posvečeno tisočim soupraviteljem z vseh področij našega družbenega življenja, brez sočlenja njih samih. Zaradi tega menimo, da je to le osnutek, ki bo s pomočjo Vaših sugestij, želja in kritičnih misli od številke do številke zravel v rubriko, ki bo upravičeno nosila ime: »Kako upravljamo.«

UREDNIŠTVO

Iz banke - za delavske svete

Ker je v zadnjem času pogosto slišati o težavah, ki jih imajo nekatera podjetja z bankami, se nam je zdelo umestno vprašati »bančnike«, kaj bi imeli povedati delavskim svetom, da bi le-ti dobili nepristransko podobo o vzrokih malokar omenjenih težav.

Poglejmo, kaj pravijo:

Ne glede na splošno gospodarsko linijo kršenja investicij v tekočem letu so našemu gospodarstvu nekontrolirane investicije tudi že v prejšnjih letih povzročale težave. Naša podjetja so se kaj rada iz raznih utemeljenih ali neutemeljenih nagibov spuščala v investicije in razne adaptacije, za katere niso imela niti investicijskih programov niti načrtov niti računa o rentabilnosti vloženih sredstev. V mnogih primerih — ki še danes težijo nekatera podjetja — le-ta niso imela niti lastnih, niti kako drugače zagotovljenih potrebnih sredstev iz katerih bi te investicije in adaptacije plačala. No, neke pa so takšna podjetja morala najti denar in dostikrat so ga našla in vzela tam, kjer ga ne bi smela vzeti — namreč iz svojih obratnih sredstev, ki so kot znano namenjena samo za izvrševanje njihovih planskih nalog v proizvodnji ali prometu. Posledice take neplanske uporabe obratnih sredstev — torej sredstev, ki jih je zaupala družba podjetju v strogo določene namene, pa se seve morajo prej ali slej pokazati v tem, da podjetju zmanjka sredstev za poravnave obveznosti do kolektiva, ali drugače povedano, podjetje ne more izplačati polnih plač.

Drugi način neplanske uporabe obratnih sredstev, kateremu posvečajo naša podjetja vse premožnosti je neupravičeno kreditiranje dolžnikov čez določeni rok in nasprotje tega — nepravilna poravnava obvez do upnikov, ki zopet upnikom povzroča finančne težave. Da bi našla izhod, podjetja navadno odlašajo s plačevanjem družbenih obvez, kar vse ima za posledico še plačevanje zamudnih obresti.

Kot tretji vzrok finančnih težav v podjetjih pa je čestokrat neažurno in neurejeno knjigovodstvo in

s tem v zvezi neurejeno finančno poslovanje. Osnovni pogoj je pač tehnična in vsebinska ažurnost knjigovodstva. Kajti če tega osnovnega pogoja ni, je težko govoriti o solidnem podjetju, in njegovem pravilnem poslovanju. Kako naj podjetje z neurejenim knjigovodstvom naredi potreben obračun z družbo?

O teh vprašanih — pravijo v banki — ki so mnogokrat vzrok, da delovni kolektivi ne prejemajo redno in v celoti svojih prejemkov, naj bi premislili in razpravljali delavski sveti in upravni odbori, svoje zaključke pa prenesli tudi ostalim članom delovnega kolektiva.

Kolektiv »Javor« - več in ceneje

Pred kratkim sta v obratu v Prestranku zasedala novi in stari delavski svet podjetja tovarne vezanih plošč in furnirjev »Javor« v Pivki. Razpravljala sta o zaključnem računu za leto 1955.

V okviru tovarne »Javor« so v minulem letu obratovali obrati v Pivki, Baču, Prestranku in Ilirski Bistrici. Slednji je v lanskem decembru postal samostojen in od slej deluje pod imenom »Topol«, tovarna furnirjev in lesnih izdelkov. V vseh obratih je bilo leta 1955 zaposlenih 35 delavcev. Iz bilance, ki jo je potrdil delavski svet, je razvidno, da je to podjetje ustvarilo lani milijardo 333 milijonov dinarjev prometa, skupnosti pa je odvedlo 159 milijonov dinarjev.

Kljub rekonstrukciji obrata v Pivki je podjetje preseglo svoj letni plan za 44%, kar pomeni za 704 milijone dinarjev. Sicer pa so v zadnjih dveh letih naredili še marsikaj drugega. Tako so n. pr. leta 1954 postavili novo žago, lani pa pričeli z rekonstrukcijo tovarniške hale, za katero predvidevajo, da bo končana že letos.

Vendar pa se njihova prizadevanja niso ustavila pri obnavljanju slabih, razpadajočih tovarniških stavb. Posebno velja pozdraviti njihove napore v povečanju proizvodnje in delovne storilnosti. Tako so pred letom 1952 porabili za izdelavo kubičnega metra vezanih plošč po 160 delovnih ur, naslednje leto pa 145, lani pa le 100 delovnih ur, med katerimi je 92 učinkovitih, vtem, ko odpadejo tri delovne ure na račun rednih letnih dopustov, pet ur pa na račun bolezni.

Čeprav je tovarna »Javor« edina v naši državi, ki za proizvodnjo kubičnega metra vezanih plošč porabi najmanj delovnih ur, stremi njen kolektiv za tem, da bi prej ko mogoče dosegel evropsko povprečje, ki znaša za kubični meter vezanih plošč 75 do 85 delovnih ur. Priprani smo, da se jim bo to tudi posrečilo.

Podjetja, ustanove, zadrage, naročite se na Slov. Jadran s priložo

URADNI VESTNIK
ki objavlja uredbe, odločbe in druge uradne objave OLO Koper in vseh občinskih ljudskih odborov.

Kako bi v tem primeru upravljali ti?

Spodaj opisani primer slabega gospodarjenja in nezdravih razmer v nekem podjetju dajemo v presojo članom delavskih svetov in kajpak tudi ostalim bralcem z namenom, da bi nam pisмено sporočili, kako in kdaj (ob katerih priložnostih) naj bi po njihovem mnenju ukrepali delavski svet, oziroma upravni odbor in množične organizacije v podjetju (OPO, sindikalna podružnica), kakor tudi drugi organi, da do opisanih nepravilnosti ne bi moglo priti ali pa, da bi le-te odpravili še predno bi utegnile povzročiti občutno škodo podjetju, torej članom samega kolektiva in skupnosti.

Tri najboljše odgovore bo uredništvo Slovenskega Jadrana nagradilo, in sicer s 1.500.—, 1.000.— in 500.— dinarji. V eni naslednjih številki pa bomo v okviru te naše nove rubrike »Kako upravljamo« objavili najboljši odgovor, če bi se izkazalo kot smotrno pa tudi dva najboljša odgovora, ki jih bomo še posebej honorirali.

Denimo, da je bilo v nekem podjetju (A) zaposlenih koncem 1954 leta okoli 90 ljudi. Predpostavimo dalje, da organizacija dela, s tem pa tudi proizvodnost dela v podjetju ni bila najboljša, kar bi mogli pripisati na eni strani temu, da je bilo podjetje razmeroma mlado, kot so bili po svojem delavnem stažu mladi mnogi v tem podjetju zaposleni delavci in delavke iz bližnjih vasi. Razen tega pa ni vzpodbudno vplivalo na delovni kolektiv tudi to, da se je vodstvu podjetja nekaj časa posrečilo nadomeščati dohodke — ki bi ob boljši organizaciji in proizvodnosti dela ne dotekali na temelju njihove rastoče proizvodnje — z dohodki iz raznih kupoprodajnih »akcij« podjetja. Skratka, podjetje je živelo delno od proizvodnje, delno od več ali manj spretnega izrabljanja vrzeli v obstoječih zakonskih predpisih in uredbah.

Izkušenejši delavci in uslužbenci v kolektivu so začeli uvidevati, da bi bilo potrebno podvzeti ukrepe, ki bi zagotovili podjetju trdnostno osnovo in zdrav napredek. Posamezniki med seboj — večših pa tudi na sestankih OPO, ter zasedanjih delavskega sveta in sejah sindikata so resda načelno opazili probleme v zvezi z izboljšanjem organizacije dela, doslednejšo uvedbo norm, delovno disciplino in neupravičeni izostanki. Čeprav so bile omenjene razprave največkrat prelojene dosledne in čeprav so vse premalo kontrolirali izvedbo sprejetih nalog in sklepov, je vendar na njihovo pobudo neke na tretini 1954 leta prišlo do nastavitve novega direktorja. Ker je že pred prihodom novega direktorja imelo podjetje vsaj osnovno število strokovnih moči, tako v neposredni proizvodnji, kot tudi v računovodstvu in administraciji, je vse kazalo, da bodo krenili v smeri napredka.

Toda ko se je direktor po dveh mesecih službovanja v podjetju nekoliko »ogrele« je začel uveljavljati vseskozi škodljive absolutistične težnje, tako je predvsem poskrbel, da so ljudje, s katerimi se je dobodra spriznjal (blagajničarka, računovodja in nekaj drugih) prejeli plače in razne nagrade, ki nikakor niso bile v skladu z njihovim delom v podjetju. Vendar pa ni bil samo to povod za nesoglasja med direktorjem in njegovimi ljubljenci na eni, ter delavskim svetom oziroma upravnim odborom na drugi strani. Čedalje pogostejša odsotnost direktorja, ki je na svojih službenih in »službenih« potovanjih sam nabavljati tudi surovine, ne da bi se popreje temeljito posvetoval s širšim krogom sodelavcev in seveda tudi z upravnim odborom, je nezdruvo vzdušje v podjetju le še stopnjevalo. Govorice, ki so se širile v podjetju in izven njega o nemoralni in »direktorski« v podjetju je imelo priložnost slišati čedalje več ljudi. Kajti podjetje se je predvsem po zahtevi direktorja vztrajno širilo, če že ne po obsegu proizvodnje, pa vsaj po številu zaposlenih — koncem 1955 leta jih je bilo blizu 180. Proizvodnja pa ni večja kot pred letom dni, ko jih je bilo na plačilnem seznamu blizu 90. Razen rastočega števila uslužbencev pa se je čedalje bolj širil tudi krog direktorjevih prijateljev, ki so

prihajali v podjetje, da bi na stroške reprezentance ob »zlahalni kapljici« dali duška dobri volji.

Finančna inšpekcija merodajnega ljudskega odbora, ki jih je obiskala junija 1955 leta, ni odkrila večjih nepravilnosti. Direktor je namreč neznan »kako« pravočasno »zvedel« za njen prihod ter svoji »prijateljici« blagajničarki in računovodji priporočil skriti vse »sumljive« dokumente. Podoba je, da se je računovodja, zavedajoč se brezna, v katero leže, večkrat odločil odpovedati službo, toda direktor ga je vselej pregovoril. Upravni odbor podjetja se je direktorjevemu absolutizmu uspešno uprl le enkrat, ko se je le-ta z vsemi kriptično zavzemal za odkup nekega patenta, ki naj bi veljal 200.000 din, od katerih naj bi dobil 100.000 din direktor kot eden izmed dveh konstruktorjev omenjenega stroja — patenta. Upravni odbor ni pristal na odkup patenta, ker le-ta ni bil rentabilen. Toda upravni odbor je direktorjevi zahtevi, naj se patent odkupi, ugodil na eni izmed naslednjih sej, ko je direktor predložil izboljšano varianto »patenta«, ki pa je zaradi neracionalnosti kaj kmalu izpadel iz proizvodnje. Avtomobilsko vožnje v podjetju so poglavje zase. Da bi bilo zadostno predpisom, so se potni nalogi sicer izdajali tudi za direktorjeve vožnje, toda če bi se prevozile samo razdalje izkazane s potnimi nalogi, bi moral osební avtomobil porabiti na 100 km vožnje blizu 50 l bencina...

Toda če so bili, kot smo ugotovili, v podjetju (A) bodisi iz prijateljstva, »ljubezni do bližnjega« ali oportunitizma do direktorja nerazumljivo popustljivi vsi, pa na srečo takšnih navad niso imeli upniki. Podjetje B pri katerem je direktor kupil zdaleka večje količine surovin, kot jih je podjetje A moglo plačati, je sprožilo sodni postopek. Zaprt bančni račun podjetja A in 80% plače so bili prvi oprijemljivi zunanji znaki, da s podjetjem A nekaj ni v redu. Narasčajoče nezadovoljstvo kolektiva in s tem krizo »vodstva« pa so skušali rešiti sila enostavno: sosednjemu podjetju C so želeli takrat zelo iskano betonsko železo, pa čeprav ga niso imeli. Naivni kupec — podjetje C — je moral kmalu videti, da je bilo osleparjeno za 2 milijončka, zato da bi podjetje A vsaj še enkrat izplačalo polne plače. Da bi bila ironija še večja, pa je zaradi tega nevestnega postopka podjetja A zašlo v finančne težave podjetje C...

Ni težko uganiti, da se bliža konec... Kolektiv A je živel kar 4 mesece z 80% plačami, dokler koncem 1955 leta podjetje ni prišlo v prisilno upravo. Značilno za nezdruvo odnose v tem podjetju pa je tudi dejstvo, da je grupa članov kolektiva podjetja A zavzela odločno stališče proti toliko časa trajajoči samovolji direktorja in njegovih varovancev šele proti koncu lanskega leta, in to v času daljše direktorjeve odsotnosti. Direktor se v podjetje kajpak ni več vrnil. Kot oprijemljivi spomin na več pa so koncem decembra lanskega leta »priromale« v podjetje le še naročene denarnice in podobni rekviziti »za reprezentanco« in z njimi račun za blizu pol milijona dinarjev...

Delavsko upravljanje pri naših ribičih

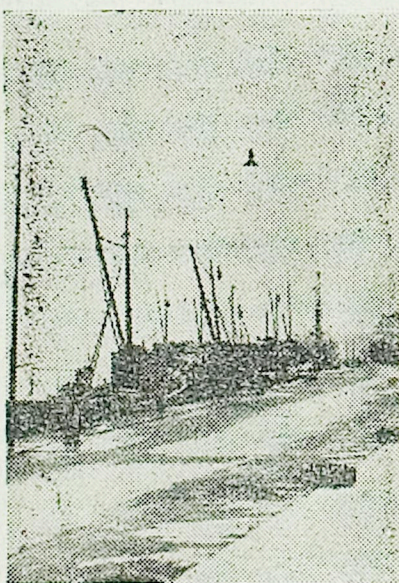
„Izvolili smo jih, ker jim je pri sreči naše podjetje“

V nedeljo je mladi ribiški kolektiv piranskega podjetja »Ribič« izvolil nove delavske samoupravne organe: delavski svet in upravni odbor. Ker je večina ribiške flote tega podjetja na lovu za tunami v Iirvatskem Primorju, je preostali del kolektiva odplul na turistični ladji »Burja« v Mali Lošinj na otoku Lošinju v Kvarnerskem zalivu. Tam se je sestel celotni kolektiv — 131 volivcev — in na prisrčni slavnosti razrešil stari in izvolil nov delavski svet. V naslednjih vrsticah preberite podrobnosti.

Izvedenci so povedali, da smo imeli izredno srečo, ko smo se v nedeljo že proti jutru po tažo mirnem morju pripeljali in zasidrali v lepem pristanišču Malega Lošinja. Ker nas je uspavalo — nekateri seveda tudi ne — enolično brnenje ladijskega motorja in skoraj po temi zbudila nenavadna tišina — »Burja« je že bila privezana na obalo, takoj čez cesto pa strnjena vrsta hiš. Bili smo sredi Malega Lošinja. Malo pa je to mesto samo po imenu, zakaj na vse strani, posebno pa še na hribu levo od nas je cel gozd velikih in lepih hiš. Prave mestne so, večnadstropne, vendar pa se še skoraj vsem poznajo posledice zadnje vojne — vse zrešane so. Presneto je moralo biti vroče tod okoli. To nas je šele spomnilo, da je ta otok in nekateri sosednji imela Italija v svojih rokah tudi med dvema vojnama. To pričajo tudi nekatere utrdbe in podobna navlaka, kar smo še pozneje videli. Pristanišče pa je lepo, trdno zgrajeno in želeli smo si, da bi imeli v Kopru ali Piranu tako — sredi mesta bi lahko pristajale tudi največje ladje, medtem ko je na tem mestu skoraj nepomembno.

Obračun dosedanjega poslovanja. Častno slovo prvega delavskega sveta podjetja »Ribič«. Volitve novih organov delavskega upravljanja

Kmalu po deveti uri so se v mali dvorani, ki jo je ljubeznivo dal na razpolago občinski ljudski odbor Malega Lošinja, v neposredni bližini »Burje« in drugih ladij, zbrali domala vsi člani kolektiva. Za nekaj časa so bili odsotni le nekateri ribiči, ki so na treh ladjah odhiteli na odprto morje, ker so jim sporočili, da so se tamkaj pojavile tune. Na žalost pa so tudi tokrat šli zaman tja. Tunolov je kot srečolov; lahko ti v najkrajšem času nasuje bogastvo, lahko pa imaš z njim tudi največjo izgubo, ki pa jo spet lahko pokriješ, če lov uspe. Kadar pa je odlov uspešen, potem se ribiški kolektiv lahko v dveh, treh mesecih preskrbi za vse leto. Seveda pa so pogoj

»Ribičevi« tunolovci na Lošinju

za uspešen lov predvsem hitre in dobro opremljene ladje in sposoben kader — vse to pa »Ribič« ima. Videli smo na ladiji tudi podmorski radar. Ta pokaže vse, kar je med ladjo in dnem morja — torej tudi vse ribe, ki priplavajo v to območje, neglede na to, ali je zunaj dan ali noč.

Na kratkem zborovanju smo imeli priložnost slišati nekaj odlomkov iz zgodovine in poslovanja podjetja. Vseh zaposlenih je 147, od teh 20 uslužbencev, dva šoferja, osem učencev iz srednje pomorske šole, 10 absolventov ribiške šole, 12 ribiških strokovnjakov itd. V ladjah, kamionih in drugih osnov-

nih sredstvih imajo okrog 700 milijonov dinarjev vrednosti. Seveda jih ni bilo že od vsega začetka toliko. To se najlepše vidi iz ulova rib: leta 1954, 156 ton (dobavili so ribji predelovalni industriji 115 ton, domačemu trgu 14 ton in izvozili 27 ton). Leta 1955 so že ulovili 354 ton rib (dali so industriji 241 ton, na domači trg 45 ton in izvozili 68 ton rib). Za letos pa imajo kar neznanski načrt: obvezali so se, da bodo ulovili kar 960 ton rib! Trda bo, vendar pa pravijo, da bo z nekoliko dobre sreče šlo. Pri ulovu tun »Ribič« prednjači na

Mrežo pripravlja

vsem Jadranu, ker ima primerna sredstva, predvsem pa dober in sposoben ribiški kader.

Novo poslovno leto začenjajo z nekoliko manj skrbmi, kot lansko. Rešili so se namreč največjih obveznosti že pred glavno lovno sezono in odplačali skoraj ves dolg. Imajo deset in tri četrt milijona dinarjev obratnega in 19 milijonov izvoznega kredita. V rezervnem fondu imajo skoraj pol milijona in nekaj tudi v fondu za samostojno razpolaganje, vendar pa viška plač niso ustvarili.

Kandidatno listo ni bilo prav lahko sestaviti. Ribiči so danes tukaj in jutri drugje s svojimi ladjami, težko so kdaj vsi skupaj. Treba pa je bilo vendarle na listi zbrati zastopnike vseh ladij. Sestavili pa so jo le tako, da so bili z njo vsi, ali skoraj vsi zadovoljni. Skrojili vsi pravim, ker se je pokazalo pri volitvah, da ima kolektiv v svoji sredi dva nezadovoljnejša, ki sta do podjetja kar sovražno razpoložena: iz kota v kot sta prekrizala celotno listo.

Se enkrat se je moral nato sestati dosednji delavski svet: na poslovnem zasedanju je moral pregledati in odobriti ali zavrniti bilanco podjetja. Od 18. maja 1954, ko je bil izvoljen, pa vse do 22. aprila 1956, ko ga je nadomestil novi, je dosednji delavski svet »Ribič« uspešno vodil svoje ladje po razburkanem morju naše gospodarske graditve in dosegel velik napredek — novi organ delavskega upravljanja bo imel lažje delo. Ne bo se mu treba toliko boriti s finančno gospodarskimi težavami, marveč se bo lahko bolj posvetil reševanju odnosov v podjetju in skrbi za čimvečji ulov rib.

Na prvem zasedanju že tudi prva boleča in pereča vprašanja: oddaja nekaterih ladij in ostavka dosedanjega direktorja

Po popoldanski objavi volilnih rezultatov se je novoizvoljeni delavski svet takoj sestel na svoje prvo zasedanje. Najprej je moral izvoliti iz svoje srede predsednika, nato pa še upravni odbor, razpravljati pa je moral tudi o predaji nekaterih svojih ladij drugim podjetjem in sklepati o ostavki dosedanjega direktorja Ermina Skit-

ka, ki je iz osebnih družinskih razlogov zaprosil za razrešitev.

Soglasno so za svojega predsednika člani novega delavskega sveta izbrali krepkega ribiča, pravo podobno rjavega, izkušenega morskega volka, tovariša Mateja Ivoša. Nato so izvolili še nov upravni odbor s tovarišem Vladom Starecem na čelu.

Sklepali so nato o predaji nekaterih svojih ladij. Tako so sklenili, da oddajo svojo turistično ladjo »Burjo« piranskemu ladijskemu podjetju »Splošna plovba«, prav tako pa še »Savinjo« ali »Pagarja« ter »Pomorca«. Te ladje bo »Splošna plovba Koper« preuredila in izpopolnila v prave turistične jachte, nato pa bo iz njih in še nekaterih ustanovljeno novo turistično pomorsko podjetje v Piranu. S sredstvi, ki jih bo »Ribič« dobil za te ladje, bodo nabavili manjkajočo opremo za ostale ladje. S tem so dosegli dvojno korist: iznebili so se plačevanja anuitet za plovne objekte, ki jim itak niso dejansko koristili za ribištvo, razen tega pa bodo z boljše opremljenimi ostalimi ladjami dosegli večji uspeh pri ribolovu. Pogovorili pa so se, da bodo »Burjo« oddali šele jeseni po končani turistični sezoni, ko bodo sami izpolnili vse obveznosti, ki so jih letos že sprejeli glede tujih turistov. Ladja je namreč že naprej pogodbeno vezana in zasedena za vso sezono.

V razpravi o tem vprašanju je jasno prišla do izraza premišljenost in samostojnost gledanja posameznih članov novega upravnega organa. Tako so ugotovili, da je ladja »Pagar« bolj primerna zanje, kot pa »Savinja« in naj bi zato raje dali drugo, posebno še, ker troši neprimerno več goriva, kot pa »Pagar«. Razen tega pa je »Pagar« prava ribiška ladja, urna in gibčna, uporabna za vse vrste ribolova, prav zato zgrajena in bi jo bilo težko predelati v turistično, za kar pa je »Savinja« kot nalašč, ker je povsem podobna »Burji«.

Ladjo »Šuko« pa so sklenili dati ribiči šoli v Piranu. S tem so pravzaprav le vrnili posojeno, saj jim je prav ta šola omogočila ustanovitve s svojo ladjo »Sočor«, ki jim jo je tedaj dala. Dejstvo pa je, da ribiška šola ne more biti prava šola, če s teoretičnim poukom ni združen tudi praktični — zato pa mora šola imeti ladje. Gojenci piranske ribiške šole pa bodo s temi, na praktičnem ribiškem delu ulovljenimi ribami, preskrbovali domači trg zlasti v naših obalnih mestih, kjer je doslej veljalo znano pravilo »O šuštarjevi babi in kovačevih kobilih«. Dejstvo je namreč, da naše gospodinjke laže pridejo do morskih rib na ljubljanski tržnici kot pa v naši obmorski metropoli Kopru.

Čeprav neradi, so iz čisto človeških ozirov privolili v razrešitev dosedanjega direktorja Skitka, ki odhaja k svoji družini v Ljubljano.

Mate Ivoš, novi predsednik DS

Novoizvoljeni delavski svet »Ribič«

no. Kako pa ga imajo radi, se je pokazalo, ko so spontano izglasovali denarno nagrado kot priznanje za njegovo požrtvovalno in uspešno delo v korist podjetja. To je bila prva stopnja slovesa od priljubljenega direktorja, ki ga je navdušeno ploskanje ob izglasovanju nagrade globoko ganilo.

Zvečer so se na skupni večerji spet pomešali med seboj vsi člani kolektiva in povabljeni gostje. Skoraj malo nenavadno je bilo videti med zarjavlimi, krepkimi ribiči krhke postavice nameščenek, vzlate roke med pobarvanimi nohti na drobnih prstkih, ki so s polnimi kozarci nazdravljali novemu delavskemu svetu in napredku celotnega podjetja.

Lepo je z »Burjo« brez burje po našem morju

Po deževni in pusti nedelji je v ponedeljek zjutraj posijalo sonce in razvedrilo tudi razpoloženje. Prenehal je tudi precej močan veter, ki je že silil nekatero, da so premišljali, kako bi se dalo po suhem v Piran. Tudi ta skrb je odpadla. Po daljšem sestanku s kapitanom ribiških ladij, na katerem so obravnavali tekoče organizacijske probleme, ribolov, delovni načrt, opremo ladij in še nekatere druge potrebe, je »Burja« ob glasnem klicanju in veselem razpoloženju

ter pozdravljanju zapustila pristanišče. Opoldansko sonce nas je spremljalo na odprto morje, ki je bilo ravno dovolj valovito, da smo se prijetno zibali, se opotekali po ladiji, nekateri pa so imeli že prve težave s prebavnimi organi, kar pa se na srečo ni stopnjevalo. Po vse bolj mirnem morju smo obpluli najjužnejši svetilnik istrskega poletoka in se pozno popoldne ustavili v impozantnem puljskem pristanišču. Veselo smo pozdravili ponos naših mornarjev in vse Jugoslavije — Titovo ladjo »Galeb«. Po krajšem postanku smo se vrnili mimo Brionov na odprto morje in že proti jutru srečno pozdravili domače piransko pristanišče.

Lepo je bilo in premalo je prostora za vse vtise. Lepote naše domovine so neizčrpne, folklorne zanimivosti še ne dovolj znane. Občudovali smo žene in dekleta v kratkih krilih z otoka Susaka pred Lošinjem. Ta noša je menda edinstvena pri nas in veljajo zanje posebna pravila, kdaj se lahko obleče. Videli smo še mnogo drugega, predvsem pa smo še vsi pod vtisom velikega dogodka v razvoju piranskega »Ribič«: volitev novega organa delavskega upravljanja v podjetju in njegovega uspešnega spoprijema s stvarnostjo.

Rastko Bradašnja

USTANOVITEV KLUBA PROIZVAJALCEV V IZOLI

Pomoč organom delavskega samoupravljanja

Pred nedavnim so ustanovili v Izoli Klub proizvajalcev. Ustanovnemu občnemu zboru so prisostvovali predstavniki oblasti ter gospodarskih in političnih organizacij izolske občine.

Ustanovljeni »Klub proizvajalcev« je prvi te vrste v našem okraju in ima v Izoli, ki je izrazito industrijski kraj in znaša njegova proizvodnja 28% celotne industrijske proizvodnje okraja, prav gotovo vse pogoje za uspešno delo.

Poročilo o pomenu in namenu Kluba govori najprej o idejah o delavskem samoupravljanju. Ta zgodovinska stremjenja je prva uresničila socialistična Jugoslavija. V zvezi s tem pa se postavljajo pred naše delovne kolektive velike in odgovorne naloge. Treba je ustvariti potrebne materialne dobrine, saj življenjski pogoji niso odvisni samo od načina upravljanja, ampak tudi od gmočnih sredstev. Treba je odstraniti vse pomanjkljivosti dosedanjega dela, razvijati socialistično demokracijo, znanje in politično zavest, ki se kaže predvsem pri delu in v odnosu do družbene lastnine. Visoka politična zavest, spoštovanje družbenih interesov in pošteno delo so pogoj za prehod od načrtov k stvarnosti, za višjo stopnjo družbenega samoupravljanja.

Tri leta so v razvoju družbe zelo kratka doba, vendar vidimo, da so delavski sveti in upravni odbori podjetij opravili kljub nekaterim

pomanjkljivostim, izredno važne naloge. Najučinkovitejše in vsebinsko popolno je bilo njihovo delo v večjih podjetjih, kjer so delavski sveti že začeli posegati v bistvo upravljanja in obračunali z birokratskim načinom vodenja gospodarstva.

Bilo bi napačno, če bi pozabili omeniti tudi nekatere napake in pomanjkljivosti. Velika ovira pri delu delavskih svetov je še vedno nezadostno znanje, posebno v zvezi z gospodarskimi predpisi, zaradi česar vsi člani niso mogli slediti raznim poročilom in jih pravilno tolmačiti ostalemu delavstvu. Naslednja hiba je nezadostna učinkovitost delavskega sveta, najpogosteje posledica preslebežnega izbora pri volitvah. Težko si predstavljamo, da bi delavec, ki ne nudi dobrega zgleda pri odnosu do dela, uspešno opravljal svojo nalogo kot član delavskega sveta. Član delavskega sveta mora biti pobudnik večjega učinka dela, mora obračunati z goljufivimi nazori, da se delavec štiti z zmanjšanjem norme ali z enostavnim povečanjem plače. Edina resnična zaščita njegovih in splošnih interesov je v dvigu kvalitete dela in povečanju proizvodnje. Tudi mnenje nekaterih članov, da je delavski svet nekakšen kontrolni organ, je napačno. Delavski sveti so prvenstveno upravni organi.

Za uspešnejše reševanje vseh nalog potrebujejo naši delavci predvsem znanja. Klub proizvajalcev mora postati središče izobraževanja in posredovalec delovnih izkušenj. Vanj naj prihajajo delavci, ki delajo neposredno v proizvodnji, pa tudi ostali, posebno s področja zdravstva in prosvete. Posebno skrb pa bo novoustanovljen Klub proizvajalcev v Izoli posvetil vzgoji delavske mladine. —ik

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR
OKRAJNI KOMITE ZKS
OKRAJNI ODBOR SZDL

ČESTITAJO VSEMU LJUDSTVU
K DELOVNEMU PRAZNIKU 1. MAJU!

Obvladanje vodnega režima

pogoj za uspešno gospodarjenje

Čimbolj si zna človek podrediti vodo — to je na eni strani obraniti se pred njenim škodljivim delovanjem, na drugi strani pa obračati njeno koristno delovanje v svoj prid — tem boljše bo njegovo gospodarstvo in njegovo življenje sploh.

To zelo velja tudi za naše koprsko gospodarstvo. Ne bi se moglo reči v splošnem, da pri nas vode primanjkuje. Letne padavine, ki jih je 900 mm, niso nizke. Imamo tudi nadzemne in podzemne vodotoke, ki niti v časih najhujše suše ne usahnejo. Ugodno vpliva tudi bližina morja, ki povečuje zračno vlago.

Neugodna pa je porazdelitev padavin na posamezne letne dobe. V zgodnji pomladi in pozni jeseni ter pozimi nam iztekajo ogromne količine vode brez koristi v morje, v poletnem času nam vode primanjkuje. Hudi nalivi nam prizadevajo veliko gospodarsko škodo (razrijejo rodovitno zemljo in jo odnašajo v doline, izpodkopujejo ter podirajo pota in ceste itd.). V nizini (ustje Rižane in Dragonje) imamo zamočvirjene površine, kjer je zaradi vode in blata otežkočeno ali sploh onemogočeno kmetijsko obdelovanje. Mehka tla otežkočajo gradnjo večjih stavb; blato, ki ga je voda tekom tisočletij nanese na naše morske zalive, širi posebno ob oseki neugoden duh in nezdrav zrak. Tu je tudi leglo komarjev in vse to odvrne marsikaterega turista.

Glede na to so postavljene pred vse nas velike naloge. Potrebno je predvsem razširiti preskrbo s pitno vodo, da je bodo deležni tudi ljudje in živina v višjih predelih, (Smarje, Marezige, Anton, Hrastovlje itd.), ki jim jo zlasti v letnem času primanjkuje. Treba je urediti vodotoke rek in hudournikov, da nam ne bodo prizadevali škode ob nalivih in dolgotrajnem deževju, obenem pa je treba zgraditi naprave za zbiranje vodnih rezerv za sušno dobo. Treba je s terasiranjem in drugimi ukrepi preprečiti erozijo. Treba je zgraditi naprave na eni strani za osušitev zamočvirjenih nižinskih podelov, na drugi strani pa za namakanje zemlje. Treba je osušiti Stanjanski zaliv, s čimer bo, obenem pridobljena znatna površina kmetijske obdelovalne zemlje. Treba je utrditi in urediti morsko obalo, zlasti tam, kjer so ugodni pogoji za večji obisk turistov. Treba je rešiti tudi vprašanje kritja naraščajočih potreb naše industrije in drugih gospodarskih dejavnosti po vodi tako, da se te potrebe ne bodo kot doslej morale kriti iz vodovoda in da bo tudi na ta način ostajalo čim več pitne vode za ljudi in živino, pri čemer je treba zlasti misliti tudi na vse večje potrebe pitne vode vsled naraščajočega dotoka turistov. Končno je treba preprečiti s primernimi napravami onesnaženje naših vodotokov in morske vode z odpadkami in odpadnimi vodami.

Za izpolnitev vseh teh nalog so sicer potrebne precejšnje investicije, vendar pa se bodo v razmeroma kratkem času bogato poplačale. Bežen rentabilnostni račun kaže, da bi povečana kmetijska proizvodnja po izvedenih regulacijah in melioracijah lahko sama krila anuitete potrebnega dolgoročnega kredita. Pri tem pa še ni upoštevano povečanje dohodkov od turizma, blagovnega prometa in ostalih gospodarskih dejavnosti.

Uspešna izvedba vseh navedenih nalog pa zavisi tudi od tega, da se postavi močna gospodarska organizacija kot nosilec in izvajalec teh nalog. V to svrhu se snuje v Kopru vodna skupnost. To je gospodarska organizacija, ki sicer temelji na združenih načelih in po njih tudi dela, vendar pa to ni druga, temveč povsem svojevrsna organizacija javnopravnega značaja. Člani so ne samo lastniki oziroma uživalci zemljišč (fizične in pravne osebe), temveč tudi gospodarske in družbene organizacije ter državni organi (občine, okraj, i. dr.), ki so zainteresirani na njenem delovanju. Zaradi velikega števila zainteresiranih fizičnih in pravnih oseb bodo člani zastopani po voljenih in imenovanih delegatih, ki bodo za posamezna manj-

ša področja izvolili pododbore kot osnovne organizacijske enote. Predsedniki vseh pododborov skupaj z imenovanimi predstavniki nekaterih državnih organov in družbenih organizacij bodo tvorili upravni odbor. Najvišji organ Vodne skupnosti bo občni zbor. Za izvrševanje operativnih in administrativnih nalog bo upravnemu odboru na razpolago upravni aparat, ki ga bo vodil kot direktor vodno-gospodarski strokovnjak. V njem bo zaposleno tudi potrebno število drugih strokovnjakov za vodno gospodarstvo. Na ta način bo formirana močna in demokratična organizacija, ki bo omogočala tesno povezavo z ljudmi in njihovimi konkretnimi potrebami na terenu na eni strani, na drugi strani pa tudi njihovo mobilizacijo za sodelovanje pri izvajanju konkretnih nalog pod strokovnim vodstvom in nadzorstvom tehničnih kadrov iz uprave.

Večina regulacijskih in melioracijskih del bo vodna skupnost izvajala v lastni režiji. Ker bo možna v veliki meri tudi mobilizacija samega članstva, bo možno izvajati dela ob znatno nižjih stroških.

Vodna skupnost v Kopru bo organizirana na prostovoljni bazi. Kmetijske zadruge in posamezna kmetijska gospodarstva že glasujejo za ustanovitev in zbirajo se pristopne izjave gospodarskih in družbenih organizacij. Doslej so vsa na

volilnih zborih zastopana kmetijska gospodarstva (Škofije, Bertoki, Črni kal, Pobegi, Marezige, Izola, Strunjan itd.) enodušno glasovala za ustanovitev te koristne organizacije. Tudi velik del gospodarskih in družbenih organizacij (OZZ, Gostinska zbornica, Aero klub in vsi občinski ljudski odbori) so že poslali pristopne izjave. Splošna gospodarska korist zahteva, da ne bi smela niti ena gospodarska organizacija odreči svojo pomoč vodni skupnosti, ki bo delovala v korist našega celotnega gospodarstva.

Vzporedno z organizacijskimi pripravami projektanti že izdelujejo vodnogospodarsko osnovo in idejne projekte za glavna regulacijska in melioracijska dela; manjša dela se bodo izvajala po nakazanih potrebah s terena. V Koper so že začeli prihajati stroji, ki so nam bili dodeljeni iz angleškega dela tripartitne gospodarske pomoči. Predvideno je tudi že dolgoročno posojilo in pričakovati moremo, da bo vodna skupnost v Kopru že letos pričela z izvajanjem svojih nalog. Obsegala bo v glavnem področje bivše občine Koper ter občin Izola in Piran.

V kratkem bodo pričeli z organizacijo vodnih skupnosti tudi v nekaterih drugih občinah našega okraja, predvsem v Postojni in Il. Bistrici.

dr. D. F.

Posadimo goličave

V obmorskem pasu sedanjega koprškega okraja so obširne površine goličav, ki čakajo pogozditve. Zato so v želji, da bi postopoma zasedli te površine osnovali leta 1947 na prodnati ravnici ob Rižani pod vasjo Dekani majhno gozdno drevnico, ki se je v zadnjih dveh letih pod strokovnim vodstvom ing. Slavka Gabrca in drevničarja Guština tako razširila, da meri danes okrog 8000 kvadratnih metrov. Ko pa bodo končana vsa razširitvena dela, bo drevnica obsegala nad hektar površine.

V drevnici vzgajajo raznovrstne sadike za pogozdovanje, za parke in drevojede in tudi nekaj sadnega drevja. Razen teh vzgajajo več vrst sadik za žive ograje. Za pogozdovanje mokrih in drugače neuporabnih zemljišč so začeli vzgajati sadike kanadske in makedonske topole, za parke pa razne vrste lepotebnega drevja kot srebrnolistno cipreso, tri vrste jelk in druge. Lani so dobili celotno alžirsko cedro. V drevnici imajo sedaj tudi 10.000 sadik cedre deodara, ki je primerna za pogozdovanje in za parke.

Da ta drevnica dobro služi namenu za katerega je bila osnovana, dokazuje število oddanih sadik. Leta 1954 so oddali za pogozdovanje 40.000, leta 1955 pa že nad 90.000 sadik. Letos so oddali le okrog 40 tisoč sadik, ker je dolgotrajna zima preprečila pogozdovna dela. Od posameznih vasi so se pri pogozdovanju najbolj izkazale Plavje in to pri saditvi cipres za napravo zaščitnih pasov. Prebivalci te vasi so že od nekdaj znani kot dobri in napredni kmetovalci.

Lani so dobili tudi potaknjence neke vrste japonske plezalke »gutzu« imenovane, ki napravi do 100

metrov dolge poganjke. Ta plezalke je primerna za zasajanje pustih goličav in daje dobro krmo za živino. Eden od teh lani vsajenih potaknjencev je napravil 15 metrov dolg poganjek. Prav bi bilo, da bi se za to plezalke, ki jo v Sloveniji že gojijo v nekaterih krajih, pozanimale naše kmetijske zadruge.

Drevnica ob Rižani zaenkrat še ne more v dovoljni meri nuditi sadik za pogozdovanje. Krasa in za obnovo uničenih gozdov. Vendar pa lahko v prihodnjih desetletjih pričakujemo, da bo pod skrbnim strokovnim vodstvom tako razširila svojo dejavnost, da bo postala pomemben gospodarski činitelj v koprskem okraju.

Gorjan

OBČNI ZBOR KMETIJSKE ZADRUGE V IZOLI

Skrb za smotrno obdelovanje zemlje

Nedeljski letni občni zbor kmetijske zadruge v Izoli je pokazal, da zadruga v preteklem letu ni napredovala samo gospodarsko, ampak tudi pri utrjevanju združne zavesti. Odselitev nekaterih kmetov je začelo nekoliko škodovala razvoju združništva, toda z njimi so odšli tudi nergači. Novi kmetje so se hitro prilagodili novim pogojem dela, prav posebno pa so do broševe njih združniške izkušnje. Ob času zadnjega občnega zbora je štela zadruga 417 članov, sedaj pa 462, od tega 26 članic, tako da je od 607 kmečkih družin včlanjenih 78 %, kar je gotovo lepo število.

Več skrbí bo morala zadruga v bodoče posvetiti mladim ljudem, da bodo vzljubili svojo zemljo. Enako bo treba pomagati zvezi združnic, ki naj preko raznih krožkov vsestransko vzgaja in pomaga z gospodinjstvi in drugimi nasveti ženam na vasi.

Na območju zadruge je poljedelstvo in vrtnarstvo močno razvito, skupno 960 ha obdelanih površin. Za večji in boljši donos bo treba izboljšati gnojenje zemlje, in ne samo z umetnimi gnojili. Velike materialne koristi bi prinesla strojna obdelava večjih površin, ki so sedaj ponekod še razsekane na majhne njivice. Smotrnemu izkoriščanju zemlje bo treba posvetiti večjo skrb. Semenska služba je pri nas še precej šibka in jo bo treba izboljšati. Lanska borba proti kolodskemu hrošču je bila zaradi

Obrazložitev osnutka plana trgovine

Povprečno za 4% več prometa kakor lani

Pred dnevi so razpravljali člani upravnega odbora okrajne Trgovinske zbornice v Kopru o osnutku plana trgovine za leto 1956. Posvetovanja se je udeležil tudi direktor okrajnega Zavoda za plan inž. Peter Aljančič, ki je prisotnim tolmačil nekatere značilnosti osnutka.

Po obrazložitvi ing. Aljančiča naj bi dosegla vsa trgovina letos promet v vrednosti 16.404.407.000 din ali za 4 % več kot lani. Od tega zneska naj bi odpadlo na zunanjo trgovino 5.924.500.000 dinarjev (za 11 % več kakor lani), na trgovino na debelo 6.450.230.000 dinarjev (za 6 % manj) in na trgovino na drobno 4.029.677.000 dinarjev (za 12 % več). Po tem osnutku plana naj bi znašala povprečna marža: v zunanji trgovini 14,7 %, v trgovini na debelo 6,4 % in v trgovini na drobno 9,1 %. V primerjavi z lanskim letom naj bi znašal plačni fond vse trgovine 216.916.000 din ali okrog 20 % več kot lani.

V razpravi, ki je sledila, so zastopniki trgovine navedli razne pojave in činitelje, ki naj bi dokazovali, da trgovina tega plana ne bo mogla doseči. Tako so navajali dejstva, da je promet v letošnjih prvih treh mesecih za okrog 30 odstotkov manjši, kot je bil v istem času lani. Upoštevati bi bilo treba splošno zmanjšanje investicij, ki se bo še posebno občutilo na Koprskem zaradi nekaterih ugodnosti, ki jih je to področje lani še imelo, pa jih letos ni več deležno. Zastopniki podjetij za promet s kmetijskimi pridelki so opozarjali na izredno sadno in drugo letino lani in izrekli s tem v zvezi več kot verjetno manjšo kupno moč kmečkega prebivalstva letos. Najtehtnejši pa so bili ugovori zoper osnutek plana zaradi sedanje kreditne politike. Novi predpisi da so zelo zaostriili že tako težko stanje in trgovina da ne razpolaga z obratnimi sredstvi, ki bi ji bila potrebna, če bi hotela — kakor bi morala! — kupiti v tovarnah predmete široke potrošnje, ki jih tovarne ponujajo v vse večjih količinah in vse večji izbiri.

Odgovarjajoč na te ugovore, je ing. Aljančič poudaril, da temelji osnutek na smernicah za razvoj gospodarstva, ki jih je za državo kot celoto podal zvezni družbeni plan. Črnoglednost ni utemeljena. Glede kupne moči kmečkega pre-

bivalstva je treba reči, da se je izračunavala na osnovi večletnega povprečja v donosih kmetijske proizvodnje (in ne izredne lanske letine), plačni sklad in s tem kupna moč ostalega prebivalstva pa se bosta letos v okraju povečala za 20 odstotkov. Razen tega je tu videmski sporazum o malem obmejnem prometu (v znesku 4 milijone dinarjev), ki se bo letos izvajal in ki bo imel velik vpliv na razvoj vse trgovine v okraju. Nobenega razloga ni po vsem tem za zahtevno, naj bi bil plan trgovine za letošnji manjši od lanske realizacije, ali morda samo enak lanski realizaciji. Stiri odstotno povprečno povečanje predstavlja minimum, ki ga bo možno celo preseči. Črnogleda je bila trgovina tudi ob začetku lanskega leta, obracun ob koncu leta pa je pokazal neutemeljenost vseh ugovorov, tudi mnogih takih, ki so se nanašali na objektivne činitelje. Tak objektivni činitelj predstavlja danes med drugim vprašanje kreditov, toda popolnoma jasno je, da se bo tudi to vprašanje uredilo. Družba, ki daje smerice, ima vso možnost, da ukrepa tudi administrativno, če pride do pojavov, ki bi utegnili ogražati izvedbo teh smernic.

Posvetovanje se je končalo z naslednjimi sklepi:

V sodelovanju s Trgovinsko zbornico LRS in Narodno banko si bo okrajna trgovinska zbornica prizadevala, rešiti pereče vprašanje obratnih kreditov, zlasti v trgovini na drobno in splošnih kmetijskih zadrugah.

Od svojih članov bo zbornica zbrala podatke o prometu v prvem tromesečju lani in letos in si tako prišla na jasno o utemeljenosti ali neutemeljenosti ugovorov zoper osnutek letošnjega plana, ugovorov, ki temeljijo na trditvah o »velikanskem« zmanjšanju prometa.

Izsledke bo zbornica v posebnem elaboratu dala na razpolago okrajnim organom, da se bo tako za trgovino sprejel plan, ki bo zaradi svoje realnosti tudi uresničljiv. Dodati pa je treba, da je marsikaj razčistilo že samo posvetovanje v petek in da je bilo gledanje na obrazloženi osnutek plana po končanem posvetovanju že manj »kritično«, kakor je bilo ob začetku razprave.

F. M.

Varujmo čebele

Koristnost čebel je že od nekdaj znana. Ne samo, da pridelujejo med, v veliki meri tudi povečujejo pridelek sadja z oprasevanjem. S tem, da letajo od cveta do cveta, čebele oprasevajo okrog 75 odstotkov sadnega drevja. Tega se morajo kmetovalci zavedati v času poletnega škropljenja sadovnjakov. Dogodili so se primeri, da so kmetje začeli škropiti sadno drevje v času cvetenja s škropivi, ki so zastrupljala čebele ter so s tem povzročili znatno škodo pri oprasku sadovnjakov.

Uredba o zaščiti čebel pri škropljenju rastlin in sadnega drevja opozarja kmetovalce, kako morajo ravnati pri poletnem škropljenju. Sadno drevje in kulturne rastline je dovoljeno škropiti ob cvetenju le s takimi sredstvi, ki čebelam ne škodujejo. Zato je prepovedano škropljenje z arsenovimi in fosfornimi ali njima podobnimi sredstvi. Prav tako ni dovoljeno škropiti ali zapraševati katerekoli rastline ali drevje ob vetrovnem vremenu, če so detelja, oljna repica in ajda v času cvetenja oddaljene manj kot 100 metrov. Le v slučaju, če je zatiranje rastlinskih boleznih ali škodljivcev neizogibno potrebno, sme okrajni oziroma občinski ljudski odbor dovoliti škropljenje mimo teh določil, vendar pa morajo biti lastniki čebel, ki imajo svoje čebele na pasiščih v območju do 5 km, vsaj pet dni prej obveščeni o akciji.

Uredba določa kazen do 10.000 dinarjev. Zato naj sadjarji upoštevajo njena določila, ki so v interesu njih samih in tudi skupnosti. Škropljenje je najbolje opraviti pred ali pa po cvetenju, ker v tem slučaju ni nevarnosti za zastrupitev čebel.

V vsako hišo našega okraja
SLOVENSKI JADRAN
V njem boste našli vesti,
članke, reportaže, domače, tuje zanimivosti.

Osp

Te dni so z železniške postaje Kozina pripeljali cel vagon žičnih mrež, ki bodo služile za gradnjo pregrad v višjih legah hudournika Trnovščica. Ta sistem gradnje pregrad z žičnimi mrežami uporabljajo v Franciji, Švici in drugih državah. Mreže napolnijo s kamenjem in debelim gruščem in tako gradijo močne pregrade za zaustavljanje deročih tokov hudournikov. Priporočljiv je v tistih krajih, kamor zaradi strmine ne morejo dovažati kamenja in cementa. Spodnji del toka hudournika so regulirali že predlanskim.

g.

Potrebno smotrno delo in strokovni kadri

Navajeni smo že, da o naših Svobodah in prosvetnih društvih slišimo le ob raznih proslavah in praznikih, ki jih je v našem koledarskem letu precej. Program teh proslav dobiva zadnja leta ustaljeno in togo obliko, ki je navadno samo izhod za silo, ker »pač morajo« nastopati. Navadno te prireditve miso preveč kvalitete, še manj pa so manifestacija našega sodobnega prizadevanja na kulturnem in prosvetnem področju.

Na zadnji seji okrajnega sveta za prosveto in kulturo v Kopru so poročali predsedniki občinskih svetov. Iz njihove problematike spoznamo vzroke teh pomanjkljivosti, pa tudi uspehe, ki jih dosegajo kljub težavam.

Piran: Imamo tri svete — za prosveto in kulturo, za šolstvo in za telesno vzgojo. Veliko smo se ukvarjali z analizo stanja Svobod, predlagali smo anketo. Občina je sprejela naš predlog o ustanovitvi prosvetnega sklada. Imamo nedeljsko univerzo, potrebujemo pa strokovni predavateljski kader. Od dvajsetih sekcij so samo tri izobraževalne in smo mnenja, da je to naša najslabša točka. Drugo boleče mesto pa je proračun. Pri letošnjem so nam nekaj črtali, imamo pa še precej starih, neporavnanih računov.

Postojna: Analizirali smo stanje naše kulturno-prosvetne dejavnosti ter izvedli anketo, ki nam bo služila kot osnova in orientacija pri

kritičnega stanja po potresu ima največ dela svet za šolstvo. Pomanjkuje nam sredstev za obnovo poškodovanih objektov. Zaprtili smo zadrage na našem območju, da bi prepustili dvorane v svojih domovih v uporabo mladini in prosvetnim društvom. Predlagali smo prosvetni sklad, vendar se zdi, da ne bomo uspeli. V samem mestu imamo Svobodo s pevskim zborom, godbo in mladinsko sekcijo. Kapelnika godbe plačujemo, prav tako »potojučega« pevovodjo v Jelšanah, vendar homo morali ti mesti ukinili, če nam ne bo občina priskočila z razumevanjem na pomoč. SKUD je imel svoje prostore v glasbeni šoli, ki je močno poškodovana od potresa. Zdaj se vsi še bolj stiskajo.

Sežana: Imamo tri svete in 6 društev. Dela pa tudi godba na pihala in mladinsko društvo na to-majski gimnaziji. Osnovni smo predavateljske zbornice, v katere smo vključili zdravnike, tehnike, učitelje, profesorje, ki prireajo po terenu razna predavanja. Pri občini smo ustanovili skupen sklad, iz katerega bo občinski odbor SZDL delil denar tistim, ki so najbolj potrebni. Toda žal smo do zdaj ugotovili, da imajo vsi prednost pred Svobodo. Največji problem je pomanjkanje kadra. Prosili bi, naj okrajni svet posreduje pri upravi Gledališča Slovenskega Primorja, da nas večkrat obišče.

Divača: Manjkajo nam predvsem pevovodje in primerne dvorane. V Divači smo sicer zgradili dvorano, pa nam jo je zaprla grad-bena inspekcija zaradi zgrešene stropne konstrukcije. V Lokvah imajo šiviljske, politično-vzgojne tečaje itd. Najaktivnejše pa je društvo v Senožetah; v Dolenji vasi imajo godbo in telovadno sekcijo.

Pivka: Velik problem je vprašanje prostorov. Računali smo na novo dograjeno kinodvorano, pa jo je inspekcija pri kolavdaciji ovrгла. Pri pivski Svobodi je najbolj aktivna knjižnica, imamo pa še pevske zbor, godbo in dramsko sekcijo. Pereče je tudi vprašanje šolskih prostorov in učnega kadra. Skrbni nas proračun, kajti potrebe so velike; vse šole so n. pr. nujno potrebne beljenja.

Ob koncu seje je okrajni svet za prosveto in kulturo obljubil, da bo proučil vse probleme in tudi konkretno pomagal, kolikor bo v njegovih močeh.

PRIPRAVE NA RAZSTAVO

Osrednja točka zadnje seje postojnskega sveta je bila organizacija sodelovanja pri osrednjem primorskem festivalu, ki bo v počastitev Titovega rojstnega dne. Revija pevskega zborov iz vseh krajev Primorske bo v Postojni in Sežani okrog 20. maja, skupen nastop v Kopru pa predvidoma 27. maja. V tem času bo v Kopru tudi razstava dejavnosti kulturno-prosvetnih društev, kakor smo poročali že pred časom.

Razstava ljudsko-prosvetne dejavnosti je za naš okraj nekaj novega in želeli bi bilo, da se lotijo društva priprav z vso vnemo in zavestjo, da bo to ponoven dokaz naše kulturne tradicije. Po arhivih naših prosvetnih društev je dragocen material, ki govori o zgodovini in o društveni dejavnosti od ustanovitve dalje, še iz časov avstro-ogrske monarhije. Zlasti dragoceni so uradni dokumenti, sejni zapisniki, slike, značke, zastave iz časov italijanske okupacije in narodno-osvobodilne vojne. Ponekod so taki arhivi društev bili za časa okupacije uničeni, vendar še žive ljudje, ki so se takrat udeleževali v društvih in mogoče imajo celo kaj pisanega ali slikovnega materiala. Če jim zagotovimo, da dobijo material povrnjen, bodo prav gotovo radi posodili vse, kar bo pripomoglo k osvetlitvi naše kulturne preteklosti.

Vsako izmed naših društev ima svojo tradicijo, eno večjo, drugo manjšo. Prosvetno društvo v Jelšanah n. pr. je praznovalo lani 90-letnico svojega obstoja, v Orehku beležijo 60. obletnico obstoja, v Razdrtem pa govore celo o društveni zastavi, ki je stara 100 let. V Studenem vam pokažejo lepo zbirko plakatov o raznih prireditvah, Postojna je lani praznovala 50 let delovanja svojega pevskega

društva. O vsej tej dejavnosti so gotovo ohranjeni pisani in slikani dokumenti, če že ne v društvenih arhivih, pa pri nekdanjih aktivnih in podpornih članih. Skoda bi bilo, če bi se ta material izgubil. Zato prosimo vsakogar, ki ima doma tako gradivo, da ga odda pripravljalnemu odboru oz. najbližjemu prosvetnemu društvu.

Še dve drobni iz Postojne

Delavsko prosvetno društvo iz Kranja je gostovalo v Postojni z opereto »Oj, to lectovo srce«. Zanimanje Postojnčanov je presseglo vsako pričakovanje. Znova so dokazali, da goje izredno simpatijo za opereto še iz časov, ko je domače prosvetno društvo nastopalo s »Planinsko rožo«.

Postojnsko prosvetno društvo je priredilo gostom iz Kranja prigriscen sprejem in jim je podarilo v spomin lepo izdelan kapnik s posvetilom.

Morda bi bilo prav, da se ob tej priložnosti spomnimo obljub na zadnjem občnem zboru prosvetnega društva, da se bodo zavzeli za čimprejšnjo ustanovitev Svobode in pritegnili k delu zlasti našo delavsko mladino.

Obiskalo nas je tudi Slovensko narodno gledališče za tržaško ozemlje. Izvajali so dramatizirano Cankarjevo povest Martin Kačur.

Dolgo je že tega, kar so nas zadnjič obiskali Tržačani in prav nič čudnega ni, da je bilo v Postojni za njihov nastop izredno zanimanje. Dvorana je bila premajhna za vse tiste, ki so si hoteli ogledati predstavo.

SNG iz Trsta se zahvaljuje za obisk in želimo le, da bi jih videli večkrat. Vojne in zakulisne politične borbe niso mogle zrahljati povezanosti našega koščka zemlje s Trstom. In vsaj kulturno polje naj bi bilo tisto torišče, kjer se bodo naše vezi še krepile.

TEDEN KULTURE V SEČOVLJAH

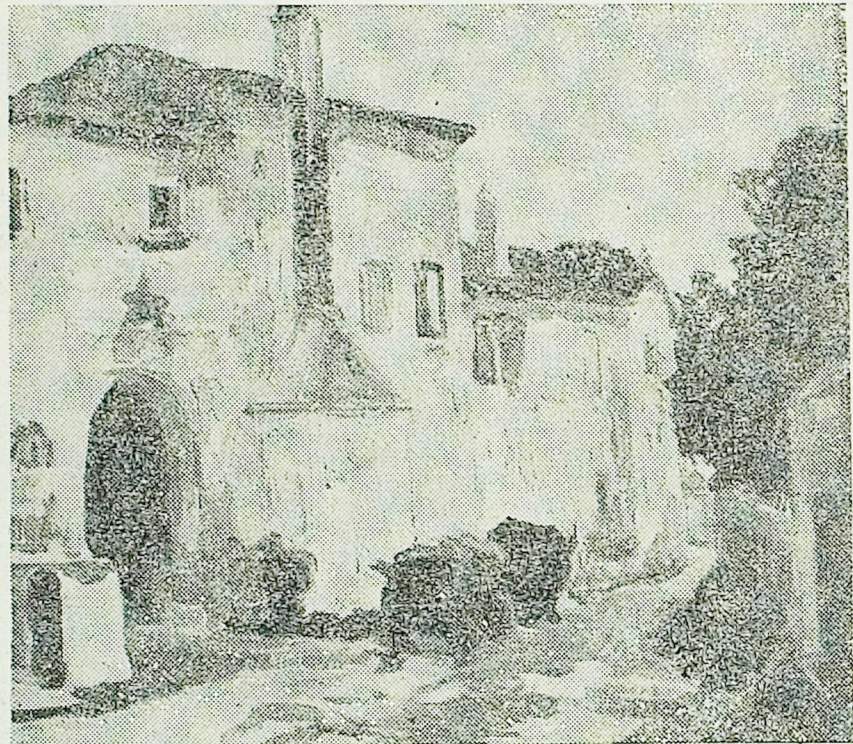
Letos slavi sindikalna podružnica sečoveljskih rudarjev petletnico svojega obstoja. Ta jubilej hočejo proslaviti kar se da dostojno in svečano.

Dne 29. aprila bodo razvili sindikalni prapor — prvi v koprskem okraju. Brez hrupnih priprav in reklame pripravljajo upravni odbor vse, kar je potrebno za tako svečanost, ki je obenem na predvečer našega velikega praznika, 1. maja.

Toda priprave so, posebno te zadnje dni, izredno živahne. Člani sečoveljske Svobode pripravljajo v počastitev obeh praznikov Teden kulture. Dramski odsek bo nastopil z igro Pesem s ceste, novo ustanovljeni tamburaški zbor pa dan za dnem pridno ubira strune svojih instrumentov, da bi bil nastop čim uspešnejši. Pevsko društvo pripravlja izbran spored slovenske narodne pesmi. Sahisti se bodo pomerili s Portorožani. Svoj delež pa bosta prispevala tudi Partizan in osemletka. Večer za večerom so pozno v noč razsvetljena okna skromnega Rudarskega doma, kjer se člani Svobode pripravljajo na nastope v Teden kulture.

V tej proslavi rudarske sindikalne podružnice v Sečovljah bo prav delo Delavsko-prosvetnega društva Svoboda najlepši šopek na praporu uspehov. Zaradi tega uspeha in še večjega prizadevanja vseh članov Svobode upamo, da se bo uresničila naša najbolj goreča želja: kulturni dom. V Sečovljah je za nadaljnje uspešno delo še prav posebno potreben.

B. M.

ZOPET BO RAZSTAVLJAL SLIKAR HERMAN PECARIČ

Naše občinstvo pozna Hermana Pečariča z več razstav, ki jih je imel v Kopru. Te dni nam bo predstavil svoja nova dela — 30 platen naše Istre in našega morja. Razstava bo v mali dvorani koprškega gledališča, in sicer od 1. do 15. maja 1956.

Na sliki — Herman Pečarič: Motiv iz Plavij

sestavljanju proračunov in desetletnega načrta dela. Imamo tudi svet za šolstvo in komisijo za fizkulturo. Na Postojnskem je 7 društev, ki imajo 21 sekcij s 1097 člani, 7 knjižnic, ljudsko univerzo in 3 društva Partizan. Problematika društev je v pomanjkanju strokovnega vodstva, premajhni povezanosti enega društva z drugim, medsebojni pomoči in pasivnem zadrževanju delavcev in uslužbencev. Na občini ni referenta za prosveto in kulturo, zato je usmerjevalno delo precej nenačrtno in prav tako delo sveta priložnostno. Naše prosvetne zgradbe so potrebne nujnega popravila in pravičnega vzdrževanja.

Hrpelje: Imamo samo en svet. Podrobno smo proučili stanje na terenu in kulturne potrebe naših vasi. Težave imamo s pritegnitvijo mladine, uspela pa nam je povezava z drugimi organizacijami. Svobodo imamo v Materiji in Podgradu. Skoraj nepremostljiva težava je za nas finančno vprašanje. Potrebujemo dvorano za kulturne prireditve, kar bi nam omogočilo nastope in delo. Problemi pa so tudi tam, kjer jih ne bi pričakovali. Težave imamo s šolskimi odbori, ker se ne sestajajo, z učiteljskim kadrom, ki se vedno ne razume med seboj, ali je celo naklonjen cerkveni propagandi. Zdi se nam, da občina za naše delo in potrebe nima dovolj razumevanja.

Ilirska Bistrica: Zaradi

Za finančno pomoč smo zaprosili gospodarske ustanove in kmetijske zadrage. Naša proračunska postavka za kulturno-prosvetno delo bi morala biti večja.

Koper: Imamo tri svete, najaktivnejši je svet za šolstvo. Z oziroma na materialno osnovo ima Koper manj pogojev za uspešno delo kot večje vasi. V Kopru nimamo kulturnega doma, niti lastne dvorane. Svoboda gostuje v glasbeni šoli, prav tako mestna godba, ki pa je v razkroju. Rešujemo vprašanje varstva številnih kulturnih spomenikov in vprašanje koprškega arhiva, ki je baje v Benetkah pripravljen, da ga bodo vrnil. Deluje ljudska univerza in je priredila več predavanj, ki so pa žal bila slabo obiskana. Prav tako kot drugje, smo razpravljali o ustanovitvi sklada v prosvetne namene, vendar bi bil potreben predpis v zveznem merilu. Zanimarjamo izobraževanje naših delavcev, medtem ko se za mladino še dokaj brigamo. Pri Okrajni zadrugi zvezi smo posredovali, da KZ ne bi predrago zaračunavale uporabo dvoran. Odgovora še nismo dobili.

Izola: Delo smo razdelili na posamezne člane, ki dobro delajo. Imamo kulturni dom, ki pa je žal v slabem stanju. Največ težav je s finančnim vprašanjem. V bodočem šolskem letu bo največji problem šolsko poslopje.

O reformi obveznega šolanja

(Nadaljevanje)

5. POGLAVITNA NAČELA NOTRANJEGA ŠOLSKEGA ŽIVLJENJA IN UČNOVZGOJNEGA PROCESA

Šolska reforma se ne bo ustavila samo pri oblikovanju zunanjega sistema in strukture naše obvezne šole, marveč, bo razpravljala tudi o celotnem notranjem življenju, o šolskih odnosih ter o pedagoški misli in praksi.

Komisija za reformo šolstva ugotavlja, da je vzgojni sistem v naših šolah v temelju zastarel. Nova družbena zavest se začenja spopadati s starim vzgojnim sistemom, ki se ga po zakonu vztrajno drže tisti prosvetni delavci, ki branijo stari način dela. Namesto sistematičnih prizadevanj za vsestransko vzgojno delo in bolj vsebinski pouk, ponekod uporabljajo zgolj metode administrativno disciplinskega značaja. Mnogi pojavi govore o vzdušju, ki je danes v nekaterih šolah in ki onemogoča učenju, da bi se svobodno izrazili o katerem koli vprašanju, a če se izrazi, ne more biti prepričan, da ne bo prišlo do neželjenih posledic, kaznovanja in da se to ne bo poznalo pri o-

ocenah. Taki notranji šolski odnosi in »vzgojni« postopki dovolj jasno govore o procesu dehumanizacije in krizi pedagoškega misljenja in prakse. Tendence, da uporabljamo administrativne disciplinske ukrepe, da zaviramo svobodno misel in iniciativo, da branimo učiteljevo »avtoriteto«, a po drugi strani revščina učnovzgojnega procesa, ki sloni na verbalistično-knjižnem pouku, pomanjkanje normalnega delovnega vzdušja in discipline, ki bi bila mladini blizu, vse take tendence izražajo v šoli puščobo in kasarniško vzdušje, ne pa vzdušja in značaja vzgojne ustanove.

Naša mladina, ki je globoko prežeta s svežim tokom našega življenja, se vse teže pomirja z administrativnimi ukrepi in postopki šol, ne more se pa pomiriti tudi z dvojno moralo, ki iz tega izhaja. Ves ta šolski vzgojni sistem je namreč ločen od življenja mladine izven šole. Na to življenje in duha mladine izven šole ni nihče v šoli dovolj pozoren.

(Konec prihodnjici)

Gostovanje tržaškega SNG v Kopru

V Kopru je gostovalo pretekli teden Slovensko narodno gledališče za tržaško ozemlje s Pirandellovo dramo v treh dejanjih HENRIK IV. O premieri te uprizoritve, s katero je praznoval igralec Rado Nakrst petindvajsetletnico svojega umetniškega delovanja, smo poročali že pred časom.

Razen jubilara Rada Nakrsta nastopajo pri Henrik IV. še: Nada Gabrijeličeva, Tea Starčeva, Miha Baloh, Joško Lukeš, Modest Santic, Silvij Kobal, Julij Guštin, Ivo Kuferezin, Stane Starešinič, Stane Raztresen, Jože Sedmak in Enij Reinhardt. Delo je režiral Vlado Habunek iz Zagreba, scena pa je delo arh. Božidarja Rašice.

Uprizoritve tržaških umetnikov je navdušila koprsko občinstvo, zlasti Nakrstova kreacija Henrika IV. Za izreden gledališki dogodek je nagradilo občinstvo tov. Nakrsta s toplim priznanjem, zastopnica kolektiva Gledališča Slovenskega Primorja pa mu je izročila lovorjev venec.

Rado Nakrst kot Henrik IV.

15. OBLETNICA OF

Pravkar — 27. aprila — mineva petnajst let, kar so se sredi okupirane Ljubljane sestali predstavniki Komunistične partije Slovenije, kršćanskih socialistov in narodnih Sokolov ter ustanovili splošno ljudsko fronto kot nosilčico boja za osvoboditev izpod tujega jarma. Novonastala politična tvorba je dobila ime Osvobodilna fronta Slovenije.

Pobudnik ustanovitve je bila Komunistična partija Slovenije. Ostali ustanovni partnerji so ji radi prepustili vodstvo, saj je bila najštevilčnejša politična sila, ki je imela svoje korenine globoko med ljudstvom. Ni je težila korumpirana politična preteklost, svojo moč pa je črpala iz svoje napredne marksistične koncepcije, iz izkušenj oktobrskve revolucije in iz

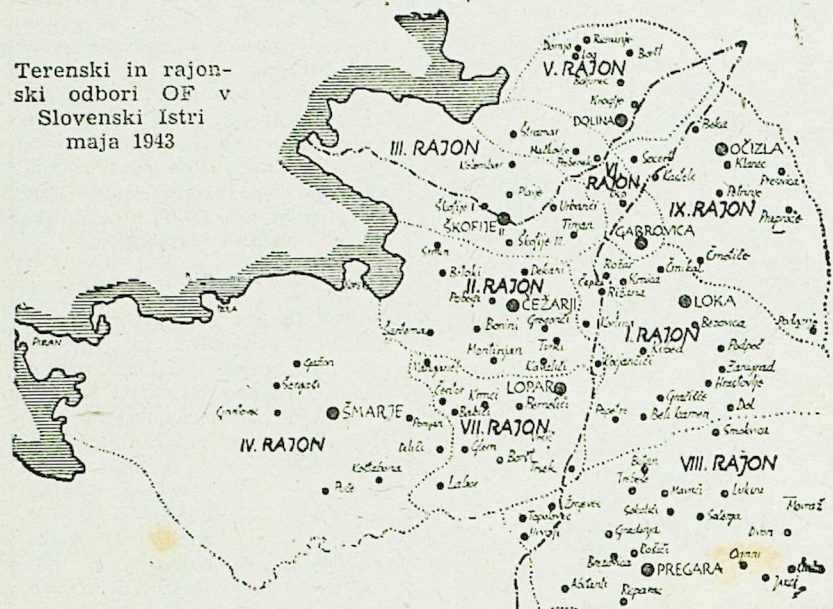
vala v Socialistično zvezo delovnega ljudstva Slovenije in Jugoslavije.

Živimo zelo intenzivno življenje in teh petnajst let je kar švignilo mimo nas. Zdi se nam, da je to zelo kratka doba v življenju in v zgodovini nkega naroda pod normalnimi pogoji dejanske ne pomeni veliko. Če pa se ozremo okoli nas in vidimo velikanski napredek na vseh področjih — nove tovarne, elektrarne, ceste in železnice, naše ladje in vse drugo, kar je v teh letih zrastle pred našimi očmi tako rekoč iz nič — potem se nam zdi, da je moralo to trajati najmanj petnajstkrat po petnajst let.

Se veliko več kot vse to, kot vsa gospodarska izgradnja in naš dvig iz nekdanje ekonomske zaostalosti, pa za nas pomenijo politične pri-

po sebi je po vojni zrastle življenjski standard naših ljudi, posebno kmetijskega prebivalstva, kar ima za posledico veliko večje potrebe. Še smo primorani, pokrivati jih z uvozom iz tujine, uvažati pa moramo tudi mnogo drugih reči. To ustvarja določene motnje v našem gospodarskem življenju. Vendar pa smo že dosegli tako stopnjo razvoja, da smo lahko preusmerili našo gospodarsko dejavnost iz kapitalnega investiranja na proizvodnjo blaga za široko potrošnjo in na vlaganje investicij v objekte, ki bodo najhitreje pripomogli k dvigu življenjskega standarda. Izboljšati naše življenje in ga napraviti dostojnega delovnega človeka — v to pa je usmerjeno vse naše prizadevanje.

Da bomo lahko to čimprej dosegli, pa moramo tudi sami storiti veliko. Vsak od nas si mora na svojem delovnem mestu prizadevati za dvig storilnosti, za svoje izobraževanje in politično razgledanost. Danes borbo za dvig produktivnosti lahko istovestimo z oboroženo borbo v vojni: zaostalost je naš sovražnik in kakor se je v

ogromnega zaupanja širokih ljudskih množic, predvsem proletariata.

Osvobodilna fronta Slovenije je svoj namen povsem dosegla in izpolnila. Slavna leta oboroženega boja proti vsem zatiralcem in okupatorjem so bila obzelenela, proletarska revolucija, ki je z ogromno silo svojega zagona pomnila z vsenimi ostanki naše fevdalne preteklosti. Združene reakcijske sile so bile smet pod meho ljudskega hotenja po boljšem in lepšem življenju. To hotenje je zmagovito zaključilo oboroženo vstajo in nam priborilo ljudsko oblast in druge demokratične pridobitve. Takoj po končani oboroženi vojni so puške in bombe zamenjale lopate in krampi — začela se je bitka za gospodarsko obnovo dežele, za njen dvig iz zaostalosti.

Prav posebnega pomena pa je bila ustanovitve Osvobodilne fronte Slovenije za nas Primorce. Tihi boj in pasivni odpor, naša borba za obstanek pod petindvajsetletnim fašističnim terorjem je dobila po prvem razočaranju, ki je sledilo razsulu kraljevske Jugoslavije močno podporo in se je moralno okrepila. Že poleti leta 1941 so nastali tudi na Primorskem prvi odbori Osvobodilne fronte, pojavile so se prve oborožene grupe. Prvih napadov na karabinjerje in fašiste na Primorskem so se v Rimu veliko bolj ustrašili, kot pa so se bali onih v osrednji Sloveniji, saj so že zdavnaj pozabili, da je tudi južna krajina slovenska. Mislili so, da so z neznanstvim terorjem popolnoma uklonili Slovence — pa se jim je nenadoma odprl prepad pod nogami. Popolnoma so podivjali in strah je misliti, koliko smo morali tedaj prenesti. Vendar pa ni moglo nič ukloniti naših ljudi. Dobro smo se zavedali, da je pot, na katero smo stopili, edino pravilna in smo se zato še bolj okrepili Osvobodilne fronte. Bili smo z njo vse do znamenitega konca vojne in v času po vojni graditve, ko se je končno zaradi normaliziranih razmer in dosežene stopnje razvoja preimeno-

Danes je pri nas že prava pomlad, tiste dni pa, ko me je prvič zaneslo tja med vinograde in oljke, med katerimi je čakala spočitava zemlja kmetovalčevih rok, se je šele prebujala. Pravzaprav je bila bolj podobna jeseni, kajti trudne oljke so povešale od slane osmojene liste in dajale bližnjim hribočkom vse prej ko prebujajoče se videz. Vendar pa je pod rušami že kילו in sončen dan je prikladal ljudji, ki so hiteli, da bi nadoknadili zamujeno. In zastrle so škarje za obrezovanje trti, zapele so motike, voliči so potegnili plug in traktor je zaoral sveže brazde.

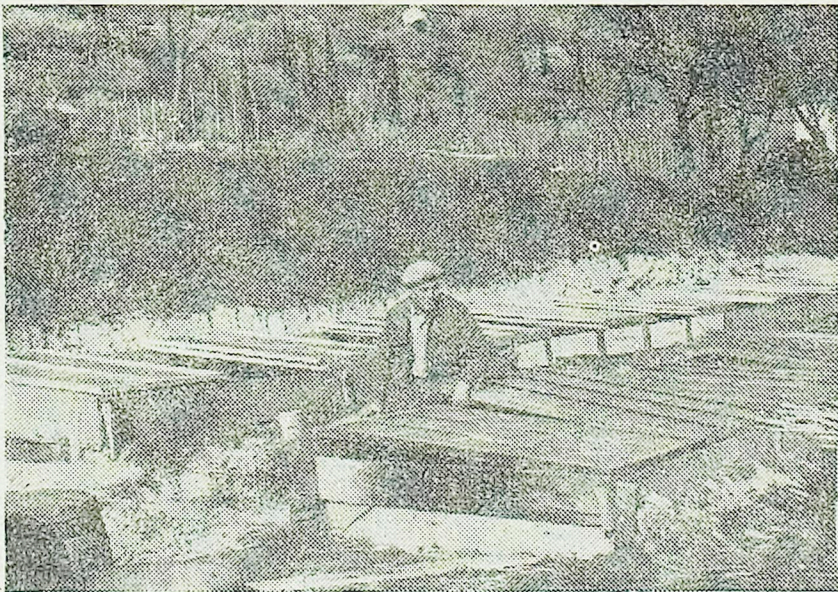
Tako sem našim tiste dni kočeval Slovenije Istre tamkaj pri Sv. Jerneju, v dolini proti Sv. Luciji in na nasprotnem hribu Vinjola pa na polotoku Seča, kjer obdelujejo zemljo kmetovalci kmetijskega posestva »Sečevalci«.

Motike. Ralo. Traktor. Tri barve časa, ki pa povedo mnogo več kot človekove roke, ki so poiskale vsa razpoložljiva sredstva, da bi moge v čim večji meri prebuditi neobdelano in splošno in zapuščeno zemljo in jo pripraviti za svežo rast. Govore nam o zavednem prizadevanju, poiskati vsak kočeval še neizkoriščenega bogastva rodovitne istrske zemlje, ga obdelati, posejati in posaditi ter skrbno gojiti njeno rast, da bo žetev obilnejša, trud poplačan, delovni človek preskrbljen. Kjer ne zmore tega opravi-

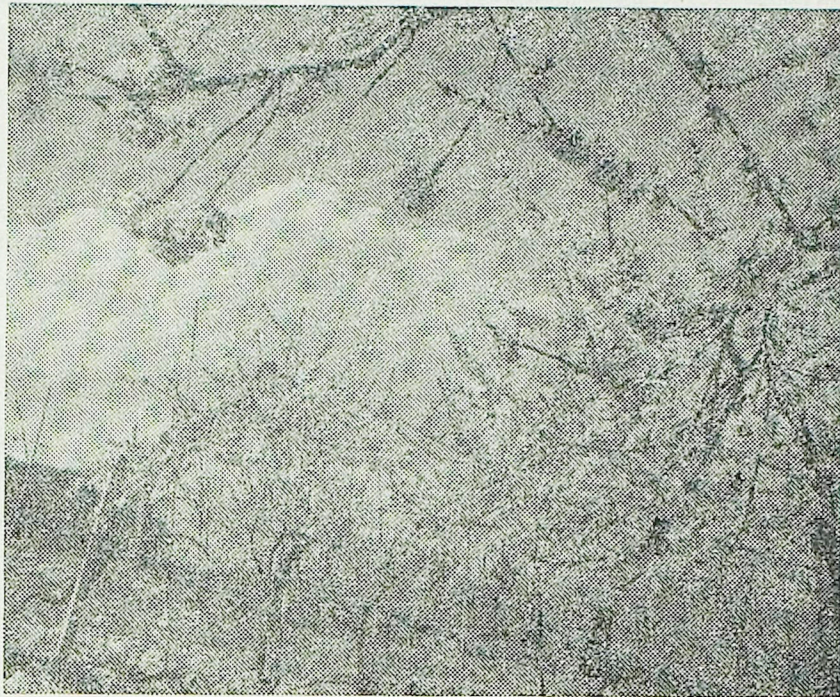
Upravnik sem našel domo, toda če bi ga iskal malo kasneje, bi ga moral poiskati tamkaj neke na hribu Vinjola, kamor se je odpravil. To je tovariš TROHA STOJAN, ki je še do nedavnega nosil uniformo oficirja JLA, sicer pa je kmetijski strokovnjak. Po

»Vi ste menda mislili, da boste našli pri nas posestvo, ki goji predvsem običajne kmetijske pridelke od žitaric pa do krompirja. Naše posestvo pa je pravzaprav zamišljeno predvsem kot velika vrtnarija. Res je, da pravkar sadimo tudi krompir in to kar precej, posebno zgodnje, vendar pa bo naš glavni pridelek paradizničnik, grah, vrtno jagode, fižol, kumare, paprike, solata, skratka predvsem zelenjava, kar naš domači trg tako zelo pogreša.«

Tako mi je upravnik že nakazal nameno posestev: preskrba domaćega trga z zelenjavo in vsemi

V pokritih gredah je že ped visok paradizničnik

Pomladni motiv

vojni reklo postati mojster svojega orožja, tako se danes pravi, postati mojster svojega orodja in stroja. Čimprej vsak posameznik doseže ta smoter, toliko prej bomo kot skupnost dosegli naš skupni cilj — zgradili bomo socializem.

Za vse, kar danes imamo in kar pomenimo, so se komunisti borili že zdavnaj pred vojno in jih je protiljudski režim, ki mu je prav

prišla ljudska zaostalost, za njihovo napredno borbo neusmiljeno preganjal. Temelj množične udeležbe v borbi za neomejeno svobodo našega človeka pa je bil položen prav pred petnajstimi leti z ustanovitvijo Osvobodilne fronte slovenskega ljudstva. Zato bo 27. april 1941 ostal zapisan z zlatimi črkami v zgodovini slovenskega naroda.

razgovoru sem uvidel, da so ga postavili kar na pravo mesto, tako se je razživel, ko je nanesla beseda na to in ono o posestvu, ki ga je prevzel v svoje vodstvo te pomladi. Uvidel sem, da je nekam namenjen, zato sem pohitel s svojo radovednostjo.

»Veste kaj, pravkar sem namenjen na Vinjolo; če vam je prav, stopite z menoj, spetoma se lahko o vsem tem pomeniva,« mi je predlagal in tega sem bil kar vesel. Stopala sva po kolovozu, ki ga je burja dobodora osušila, in kmalu so se mi zdele še oljke nekam živahnejše, toliko novega in veselega je slišalo moje uho.

»Glejte, vse to, kar vidite tod okoli, spada sedaj pod naše posestvo. Precej zemlje kaj? Takole okroglo 40 ha je bo že sedaj, ampak vse kaže, da se bo posestvo še razširilo.«

»Čigavo je bilo vse to poprej?« sem ga prekinil in zvedel, da je 3/4 vse zemlje, ki jo sedaj obdeluje posestvo, last optantov, 1/4 pa last splošnega ljudskega premoženja, vse pa je bilo doslej pod upravo nepremičnin. Dokončno bo lastniško vprašanje rešeno z zakonom, oziroma sporazumom z bivšimi lastniki, kakor predvideva videmski sporazum iz Italije.

»In kam me pravzaprav peljete?«

»Tjakaj. Tam pripravljajo tople grede.«

»Tople grede?« sem se začudil, kajti menil sem, da za krompir in podobne stvari, ki jih gojijo kmetijske posestva, res ni treba ne vem kakih toplih gred, vsaj v tolikšnem obsegu ne, kakor sem jih imel pred svojimi očmi, ko sva prišla nekoliko v hrib, kjer stoji večja hiša z gospodarskim poslopjem. Upravnik je menda začutil malo zadrego, zato mi je hitel pojasnjevati.

»Vi ste menda mislili, da boste našli pri nas posestvo, ki goji predvsem običajne kmetijske pridelke od žitaric pa do krompirja. Naše posestvo pa je pravzaprav zamišljeno predvsem kot velika vrtnarija. Res je, da pravkar sadimo tudi krompir in to kar precej, posebno zgodnje, vendar pa bo naš glavni pridelek paradizničnik, grah, vrtno jagode, fižol, kumare, paprike, solata, skratka predvsem zelenjava, kar naš domači trg tako zelo pogreša.«

Tako mi je upravnik že nakazal nameno posestev: preskrba domaćega trga z zelenjavo in vsemi

Spomini istrskega proletarca na Prvi maj 1912 v Trstu

V ZNAMENJU DELAVSKE ENOTNOSTI

Nedaleč od vasi Rižana je zaselek Kortina, kjer živi istrski proletarec Anton Bernetič-Jakob, najstarejši aktivist Slovenske Istre. Kmalu po osvoboditvi ga je napadla zavrtna bolezen v glavi. Enajst mesecev se je zdravil v bolnišnici v Ljubljani in v Piranu. Bolezen mu je zapustila težke posledice; delno ohromitev desnega dela života in popolno ohromitev desne roke. Že osmo leto mu poteka življenje večinoma na postelji. Čeprav ga je bolezen odrgala od dela, da ne more več pomagati pri gradnji socializma, dnevno sledi razvoju ter političnim dogodkom doma in v svetu. V spalnici ima radio, kup knjig in časopisov. Branje mu omogoča, da laže prenaša bolezen, ki ga je iztrgala iz vrst graditeljev socializma.

Pred dobrim mesecem me je pot zanesla mimo Rižane na Kortine. Tovariš Bernetič me je povabil, naj se za hip ustavim pri njem, kar sem storil z veseljem.

»Kmalu bomo dvanajst let v svobodi praznovati Prvi maj,« je dejal. Ob tem prazniku se vedno spominam na 1. maj pred štiridesetimi leti v Trstu. Če vas zanima, rad povem nekaj dogodkov.«

Sveveda sem sprejel povabilo in prisedel. Rižana je nalahko šumela pod hišo, ko je Bernetič začel s pripovedovanjem:

»V avgustu leta 1911 sem dobil delo v škedenjskih plavžih, kjer je bilo takrat zaposlenih 3600 delavcev, samih Slovencev. Med tako velikim številom delavcev, je bil — en sam Italijan!

Kmalu sem zvedel, da imajo delavci v plavžih svojo ilegalno de-

lavsko organizacijo, ki jo je vodil neki Alojzij Bizjak. Naravno, da sem tudi jaz postal aktiven član.

Ko se je bližal praznik delovnega ljudstva, smo povsod razširili parole: Vsi v spreved za Prvi majnik! Parola je vžgala. Zjutraj na dan Prvega maja se je pred Narodnim domom, ki so ga kasneje, (leta 1920), požgali Giuntini fašisti, zbralo več tisoč delavcev. Slavnostni govor je imel dr. Matko Mandič, ki je ob koncu opozoril delavce, naj se moško zadržijo, tudi če bi v času spreveda prišlo do kakih provokacij.

Po govoru se je formirala povorka, ki je šela nad 5000 delavcev iz škedenjskih plavžev, tovarna pivca Dreher, železničarjev in delavcev drugih tovarn in obratov. Na čelu spreveda sta dva delavca nosila veliko zastavo, ki jo je spremljalo deset delavcev, oblečenih v bele hlače, bele čevlje in modre srajce. Enako sta bila oblečena tudi zastavonoši. Takoj za zastavo in častnim spremstvom so korakali: dr. Jože Vilfan, (pokojni), dr. Matko Mandič, dr. Leginja, prof. Spinčič, glavni urednik časopisa »Edinost« in drugi delavski voditelji, katerih imen se več ne spominjam. Povorka je izpred Narodnega doma krenila k morju in do tam na Trg Unità. Tu se je ustavila. Iz več tisoč grl je zadonela pesem »Hej, Slovani! — danes himna nove Jugoslavije. Zbrani delavci so nato zapeli še več pesmi in na koncu zavpil: »Zivela Jugoslavija! Zivela balkanska federacija! To zvikanje pa ni bilo vseč kajtrnim oblastnikom pokojne Avstrije v Trstu. Proti delavcem so poslali policijo na konjih, ki je zabanila, da povorka ni smela nadaljevati poti po Korzu do Goldonjivega tr-

govorja sem uvidel, da so ga postavili kar na pravo mesto, tako se je razživel, ko je nanesla beseda na to in ono o posestvu, ki ga je prevzel v svoje vodstvo te pomladi. Uvidel sem, da je nekam namenjen, zato sem pohitel s svojo radovednostjo.

»Veste kaj, pravkar sem namenjen na Vinjolo; če vam je prav, stopite z menoj, spetoma se lahko o vsem tem pomeniva,« mi je predlagal in tega sem bil kar vesel. Stopala sva po kolovozu, ki ga je burja dobodora osušila, in kmalu so se mi zdele še oljke nekam živahnejše, toliko novega in veselega je slišalo moje uho.

»Glejte, vse to, kar vidite tod okoli, spada sedaj pod naše posestvo. Precej zemlje kaj? Takole okroglo 40 ha je bo že sedaj, ampak vse kaže, da se bo posestvo še razširilo.«

»Čigavo je bilo vse to poprej?« sem ga prekinil in zvedel, da je 3/4 vse zemlje, ki jo sedaj obdeluje posestvo, last optantov, 1/4 pa last splošnega ljudskega premoženja, vse pa je bilo doslej pod upravo nepremičnin. Dokončno bo lastniško vprašanje rešeno z zakonom, oziroma sporazumom z bivšimi lastniki, kakor predvideva videmski sporazum iz Italije.

»In kam me pravzaprav peljete?«

»Tjakaj. Tam pripravljajo tople grede.«

»Tople grede?« sem se začudil, kajti menil sem, da za krompir in podobne stvari, ki jih gojijo kmetijske posestva, res ni treba ne vem kakih toplih gred, vsaj v tolikšnem obsegu ne, kakor sem jih imel pred svojimi očmi, ko sva prišla nekoliko v hrib, kjer stoji večja hiša z gospodarskim poslopjem. Upravnik je menda začutil malo zadrego, zato mi je hitel pojasnjevati.

»Vi ste menda mislili, da boste našli pri nas posestvo, ki goji predvsem običajne kmetijske pridelke od žitaric pa do krompirja. Naše posestvo pa je pravzaprav zamišljeno predvsem kot velika vrtnarija. Res je, da pravkar sadimo tudi krompir in to kar precej, posebno zgodnje, vendar pa bo naš glavni pridelek paradizničnik, grah, vrtno jagode, fižol, kumare, paprike, solata, skratka predvsem zelenjava, kar naš domači trg tako zelo pogreša.«

Tako mi je upravnik že nakazal nameno posestev: preskrba domaćega trga z zelenjavo in vsemi

ostalimi povrtninami, posebno še za potrebe turistične sezone. »Pri vsem tem,« je nadaljeval upravnik, »pa bomo skrbeli predvsem za stabilizacijo in znižanje tržnih cen, ki jih zadnje čase zaradi po-

Ivan Sinigoj je sedel v svoji sobici in pisal uvodne besede za ilegalno revijo, ki naj bi jo izdajali slovenski srednješolci. Zamisel mu je ugajala, zavedal pa se je, da je ne bo lahko uresničiti. Bilo mu je skoraj žal, da je povabil ožje so delavce na sestanek v Via..., kjer mrgoli policijskih agentov. Tolazil si je: »Fantje so zanesljivi. Koliko so jih policiji že nakuhali! Ko so pred dnevi metali letake po mestu, ni ujeala nič enega.« Stopil je k oknu in ga odprl. V ušesa mu je udaril hrup, ki je prihajal iz središča mesta. Fašisti so slavili obilnično pohoda na Rim. Grad je bil svečano razsvetljen. Iz roja lučk se je trgal rdečast pramen in valovni nad kostanj pod obzidje. Spomnil si je stezic, ki se pod drevesi vijejo kot gorski potoki. Ni mu bilo žal zanje! Sunkoma je zaprl okno in se vrnil k mizi. Prijel je nekaj popisanih listov in bral: »Mladi smo in neizkušeni, toda eno dobro vemo: fašisti nam pripravljajo še nove in težje okrove. Oboroženi so do zob in bahajo se, da nas lahko pokoljejo kakor ovce. Tepci Mar se je že kdaj zgodilo, da bi se narod pustil kar tako iztrebiti? Vstali bomo kakor eni. Slišite? Po hodniku gredo ... Po teh besedah je zgrabil šop papirja in ga slatil pod srajco. Vrata so zamolklo tlesnila ob zid. Pred njimi je stal sam kvestor Pradella, poglavar policijskih agentov in jih je jezo motril.

»Perdinci! Sestane! Roke gor! Štirje agenti so stopili k mizi in začeli pobirati knjige. Nato so pogledali pod mizo, na okno, pokukali v prazno omaro, jo odmaknili

jurca se sanjal o velikih akcijah. Sinigojeva previdnost mu je šla na galno revijo, ki naj bi jo izdajali slovenski srednješolci. Zamisel mu je ugajala, zavedal pa se je, da je ne bo lahko uresničiti. Bilo mu je skoraj žal, da je povabil ožje so delavce na sestanek v Via..., kjer mrgoli policijskih agentov. Tolazil si je: »Fantje so zanesljivi. Koliko so jih policiji že nakuhali! Ko so pred dnevi metali letake po mestu, ni ujeala nič enega.« Stopil je k oknu in ga odprl. V ušesa mu je udaril hrup, ki je prihajal iz središča mesta. Fašisti so slavili obilnično pohoda na Rim. Grad je bil svečano razsvetljen. Iz roja lučk se je trgal rdečast pramen in valovni nad kostanj pod obzidje. Spomnil si je stezic, ki se pod drevesi vijejo kot gorski potoki. Ni mu bilo žal zanje! Sunkoma je zaprl okno in se vrnil k mizi. Prijel je nekaj popisanih listov in bral: »Mladi smo in neizkušeni, toda eno dobro vemo: fašisti nam pripravljajo še nove in težje okrove. Oboroženi so do zob in bahajo se, da nas lahko pokoljejo kakor ovce. Tepci Mar se je že kdaj zgodilo, da bi se narod pustil kar tako iztrebiti? Vstali bomo kakor eni. Slišite? Po hodniku gredo ... Po teh besedah je zgrabil šop papirja in ga slatil pod srajco. Vrata so zamolklo tlesnila ob zid. Pred njimi je stal sam kvestor Pradella, poglavar policijskih agentov in jih je jezo motril.

»Perdinci! Sestane! Roke gor! Štirje agenti so stopili k mizi in začeli pobirati knjige. Nato so pogledali pod mizo, na okno, pokukali v prazno omaro, jo odmaknili

ga. Delavci so zato odkorakali ob morju in po ulici Via nuova.

V tej ulici smo doživeli prvo provokacijo. Z okna tretjega nadstropja neke hiše je nekdo vrgel na povorko steklenico črnega tuša, ki k sreči ni zadela nikogar. Razbila se je na cestnem tlaku, črnila pa je briznilo na vse strani, pomazalo bele hlače zastavonoš, spremljevalcev in zastavo. Povorka se je nato ustavila. Jaz sem hitro skočil v vežo tiste hiše in od tam po stopnicah v tretje nadstropje. Tam sem dobil vrata neke sobe samo priprta. Pogledal sem v sobo in na mizi videl še tri steklenice tuša. V sobi pa ni bilo nikogar. Tu neke mora tičati zlobnež, sem pomislil in skočil k omari, ki se je nalahko tresla. Odprl sem vrata. V omari so je tišča neko človeče, ki ga nisem prav nič vprašal. Izvlekel sem ga za la-so, pograbil za nogi in ga kot samokolnico odvelkel po stopnicah v pritličje. Nič nisem pogledal, ali si je pri tej neprilicavosti zastojno-vožnji kaj potokel svojo glavo. Pustil sem ga na tleh in se znova pridružil povorki, ki se je počasi pomikala proti Trgu Goldoni. V predoru Montuza je nekdo vrgel med delavce domo izdelano ročno bombo, ki je eksplodirala z močnim pokom. To je vzbudilo malo strahu, vendar se ni nikomur nič zgodilo. Povorka je nadaljevala svojo pot in se ustavila šele pri Sv. Jakobu. Na vrtu gostilne »Adran« je nekdo znova odrgel ročno bombo, ki prav tako ni napravila nobene škoda, še manj pa sklenila praznično razpoloženje delavcev.

Takrat smo organizirani delavci nosili značke: dve stiskajoči se roki, oviti z lipovim cvetjem in listjem, kar je pomenilo trdno pove-zavo vseh delavcev. Jaz sem drugi dan pozabil odstraniti znak in se z njim prišel na delo v plavž. Na pragu vhoda me je ustavil direktor, pokazal mi znak in v nemščini vprašal: »Kaj pa je to?« Odgovoril sem mu, da je neka okrasna sponka. Se tisti dan sem med delom prejel obvestilo, da sem za šest mesecev odpuščen iz dela, ker sem se udeležil povorke in nosil delavski znak. To je bila kazen za mo-pojo delavsko zavest. Odšel sem k

bratu v Ocizlo in mu dejal, da sem nekaj bolan. Po štirih mesecih sem dne 12. avgusta prejel povabilo, naj se vrnem na delo.

*

Od takrat je preteklo celih štirinajst let. Že takrat so bili ti prvi napadi na delavce znak strahu gospodarjev tovarn pred naraščajočo zavednostjo in močjo delavskega razreda. Koliko razburljivih dni je od takrat doživel Trst! Prvi maj 1945 je bil za tržaške delavce kot svetel poblsik v pravo svobodo, za katero so se tudi oni borili z nacifasističnim okupatorjem po tržaških ulicah. Velikostna prvomajska parada leta 1946, ki je šela nad 100.000 udeležencev, bo prešla v zgodovino delavskega praz-

novanja v Trstu. Trst je takrat imel pečat mesta delavcev — proletarcev, pred katerimi so strahopetno zapirali okna tržaških velikani. Žal, da so kasnejši dogodki razbili to močeno in monolitno silo tržaških proletarcev. Zato pa danes množično zapuščajo Trst in se odseljujejo v tujino, kjer upajo, da bo zanje več svobode in več za-služka kot v rodnem mestu pod skalovitim Krasom.

Gorjan

Anton Bernetič

novanja v Trstu. Trst je takrat imel pečat mesta delavcev — proletarcev, pred katerimi so strahopetno zapirali okna tržaških velikani. Žal, da so kasnejši dogodki razbili to močeno in monolitno silo tržaških proletarcev. Zato pa danes množično zapuščajo Trst in se odseljujejo v tujino, kjer upajo, da bo zanje več svobode in več za-služka kot v rodnem mestu pod skalovitim Krasom.

Gorjan

Anton Bernetič

novanja v Trstu. Trst je takrat imel pečat mesta delavcev — proletarcev, pred katerimi so strahopetno zapirali okna tržaških velikani. Žal, da so kasnejši dogodki razbili to močeno in monolitno silo tržaških proletarcev. Zato pa danes množično zapuščajo Trst in se odseljujejo v tujino, kjer upajo, da bo zanje več svobode in več za-služka kot v rodnem mestu pod skalovitim Krasom.

Gorjan

Anton Bernetič

novanja v Trstu. Trst je takrat imel pečat mesta delavcev — proletarcev, pred katerimi so strahopetno zapirali okna tržaških velikani. Žal, da so kasnejši dogodki razbili to močeno in monolitno silo tržaških proletarcev. Zato pa danes množično zapuščajo Trst in se odseljujejo v tujino, kjer upajo, da bo zanje več svobode in več za-služka kot v rodnem mestu pod skalovitim Krasom.

Gorjan

Anton Bernetič

novanja v Trstu. Trst je takrat imel pečat mesta delavcev — proletarcev, pred katerimi so strahopetno zapirali okna tržaških velikani. Žal, da so kasnejši dogodki razbili to močeno in monolitno silo tržaških proletarcev. Zato pa danes množično zapuščajo Trst in se odseljujejo v tujino, kjer upajo, da bo zanje več svobode in več za-služka kot v rodnem mestu pod skalovitim Krasom.

Gorjan

ga. Delavci so zato odkorakali ob morju in po ulici Via nuova.

V tej ulici smo doživeli prvo provokacijo. Z okna tretjega nadstropja neke hiše je nekdo vrgel na povorko steklenico črnega tuša, ki k sreči ni zadela nikogar. Razbila se je na cestnem tlaku, črnila pa je briznilo na vse strani, pomazalo bele hlače zastavonoš, spremljevalcev in zastavo. Povorka se je nato ustavila. Jaz sem hitro skočil v vežo tiste hiše in od tam po stopnicah v tretje nadstropje. Tam sem dobil vrata neke sobe samo priprta. Pogledal sem v sobo in na mizi videl še tri steklenice tuša. V sobi pa ni bilo nikogar. Tu neke mora tičati zlobnež, sem pomislil in skočil k omari, ki se je nalahko tresla. Odprl sem vrata. V omari so je tišča neko človeče, ki ga nisem prav nič vprašal. Izvlekel sem ga za la-so, pograbil za nogi in ga kot samokolnico odvelkel po stopnicah v pritličje. Nič nisem pogledal, ali si je pri tej neprilicavosti zastojno-vožnji kaj potokel svojo glavo. Pustil sem ga na tleh in se znova pridružil povorki, ki se je počasi pomikala proti Trgu Goldoni. V predoru Montuza je nekdo vrgel med delavce domo izdelano ročno bombo, ki je eksplodirala z močnim pokom. To je vzbudilo malo strahu, vendar se ni nikomur nič zgodilo. Povorka je nadaljevala svojo pot in se ustavila šele pri Sv. Jakobu. Na vrtu gostilne »Adran« je nekdo znova odrgel ročno bombo, ki prav tako ni napravila nobene škoda, še manj pa sklenila praznično razpoloženje delavcev.

Takrat smo organizirani delavci nosili značke: dve stiskajoči se roki, oviti z lipovim cvetjem in listjem, kar je pomenilo trdno pove-zavo vseh delavcev. Jaz sem drugi dan pozabil odstraniti znak in se z njim prišel na delo v plavž. Na pragu vhoda me je ustavil direktor, pokazal mi znak in v nemščini vprašal: »Kaj pa je to?« Odgovoril sem mu, da je neka okrasna sponka. Se tisti dan sem med delom prejel obvestilo, da sem za šest mesecev odpuščen iz dela, ker sem se udeležil povorke in nosil delavski znak. To je bila kazen za mo-pojo delavsko zavest. Odšel sem k

bratu v Ocizlo in mu dejal, da sem nekaj bolan. Po štirih mesecih sem dne 12. avgusta prejel povabilo, naj se vrnem na delo.

*

Od takrat je preteklo celih štirinajst let. Že takrat so bili ti prvi napadi na delavce znak strahu gospodarjev tovarn pred naraščajočo zavednostjo in močjo delavskega razreda. Koliko razburljivih dni je od takrat doživel Trst! Prvi maj 1945 je bil za tržaške delavce kot svetel poblsik v pravo svobodo, za katero so se tudi oni borili z nacifasističnim okupatorjem po tržaških ulicah. Velikostna prvomajska parada leta 1946, ki je šela nad 100.000 udeležencev, bo prešla v zgodovino delavskega praz-

Anton Bernetič

novanja v Trstu. Trst je takrat imel pečat mesta delavcev — proletarcev, pred katerimi so strahopetno zapirali okna tržaških velikani. Žal, da so kasnejši dogodki razbili to močeno in monolitno silo tržaških proletarcev. Zato pa danes množično zapuščajo Trst in se odseljujejo v tujino, kjer upajo, da bo zanje več svobode in več za-služka kot v rodnem mestu pod skalovitim Krasom.

Gorjan

Anton Bernetič

novanja v Trstu. Trst je takrat imel pečat mesta delavcev — proletarcev, pred katerimi so strahopetno zapirali okna tržaških velikani. Žal, da so kasnejši dogodki razbili to močeno in monolitno silo tržaških proletarcev. Zato pa danes množično zapuščajo Trst in se odseljujejo v tujino, kjer upajo, da bo zanje več svobode in več za-služka kot v rodnem mestu pod skalovitim Krasom.

Gorjan

Anton Bernetič

novanja v Trstu. Trst je takrat imel pečat mesta delavcev — proletarcev, pred katerimi so strahopetno zapirali okna tržaških velikani. Žal, da so kasnejši dogodki razbili to močeno in monolitno silo tržaških proletarcev. Zato pa danes množično zapuščajo Trst in se odseljujejo v tujino, kjer upajo, da bo zanje več svobode in več za-služka kot v rodnem mestu pod skalovitim Krasom.

Gorjan

Anton Bernetič

novanja v Trstu. Trst je takrat imel pečat mesta delavcev — proletarcev, pred katerimi so strahopetno zapirali okna tržaških velikani. Žal, da so kasnejši dogodki razbili to močeno in monolitno silo tržaških proletarcev. Zato pa danes množično zapuščajo Trst in se odseljujejo v tujino, kjer upajo, da bo zanje več svobode in več za-služka kot v rodnem mestu pod skalovitim Krasom.

Gorjan

MAKSIM GORKI:

OTROCI IZ PARME

Maksim Gorki je kmalu po Oktobrski revoluciji nevarno zbolel za tuberkulozo. Lenin mu je svetloval zdraviljenje v Italiji in Gorki je odpotoval. V Italiji je spoznal številna mesta in življenje, prav posebno pa se je povsod zanimal za življenje proletariata. Iz teh spoznanj in srečanj je napisal Gorki vrsto črtic, med katerimi so tudi Otroci iz Parme.

V Genovi se je na malem trgu pred železniško postajo zbrala množica ljudi — pretežno delavcev, toda mnogi jih je tudi gosposko oblečenih in zajetnih. Sprdej na čelu množice stojte člani mestne uprave, nad njihovimi glavami pa se vije težka, s svilno umetniško izvezena mestna zastava, zraven nje pa frtoloja raznorazne zastave delavskih organizacij. Bleščajo se zlate kite, resne in vrvice, svetlikajo se kopja na drogovih, svila šumi in šumi — kakor zbor, ki polglasno poje — svečano razpoložena množica.

Nad njo stoji na visokem podstavku Kolumbov spomenik, kip sanjača, človeka, ki je mnogo pretrpel zato, ker je veroval. Tudi sedaj gleda dol na ljudi in zdi se, ko da govori z marmornatimi usti:

»Samo tisti, ki verujejo, zmagujejo.«

Ob njegovih nogah, okoli podnožja so se zvrstili muzikanti z bakrenimi trobentami, na katerih se sonce zlate leskeče.

V upoglenem polkrogu se dviga masivna stavba železniške postaje z razširjenimi krili, kot bi hotela objeti množico. Od pristanišča prinaša veter težko puhanje parnikov, zamolči hrup vijakov v vodi, zvnenek verig, živžiganje in vpitje. Na trgu je tiho, dušeče in sonce žge. Na balkonih in oknih so žene s cvetjem v rokah in otroci, praznično oblečeni, so podobni cvetju.

Lokomotiva piska, približuje se postaji. Množica vzvzavl. Nekaj klobovk se dvigne iznad gneče kot črne ptice. Muzikantje primejo v roko instrumente. V ospredje prihaja nekaj debelih oseb, ki jim je, prerivajoč se med množico, uspelo priti na mesto, s katerega sedaj, obrnjeni proti množici, nekje govore, z rokami pa maha-jo levo in desno.

Počasi, brez nereda se množica razmakne in pripravi širok prehod na ulico.

»Koga pričakujejo?«

»Otroke iz Parme!«

Tam, v Parmi, stavkajo. Delodajalci nočejo popustiti. Delavcem trda prede. In glej, zbrali so skupaj svoje otroke, ki jih je lakota začela ogrožati, in jih poslali tovarišem v Genovo.

Izpod stebrišča na železniški postaji prihaja lepa povorka otrok, oblečeni so le na pol in zdi se, kakor bi bili kosmati zaradi razcapanih cun, podobni malim zverinam. Prihajajo, držec se za roke, po pet v vrsti, majhni, zaprašeni in, na vsak način trdni. V obraze se resni, le v okeh se jim leskeče, jasno in izrazito, in kadar muzika njim na čast govore Garibaldijevo himno, se preko teh mršavih, ostrih in zlakotnih majhnih obrazov razlije vesela drhtavica prešernega smeha.

Množica pozdravlja ljudi podobnosti z vzkliki. Pred njimi gredo zastave, zveni baker trobent, ki oglušuje in zasenčuje otroke. Nekoliko vznemirjeni so zaradi takega sprejema; umaknejo se za trenutek, a se nenadoma podaljšajo, rastejo, zabijajo se v eno telo in sto in sto glasov enodušno vpijejo:

»Viva Italija!«

»Naj živi mlada Parma!« vpijejo množica in pozdravlja prišlece.

»Evviva Garibaldi!« vpijejo otroci in se, kakor klin zagodijo v množico in v nji utonejo.

Na oknih hotelov, na stenah hiš frtoloja robčki kakor bele ptice. Od tu na male dežuje cvetje in veselo, zvonko vpitje.

Vse je nekako svečano. Vse je živo. Tudi sivi marmor je začelvet z nekakimi svetlini lisami.

Zastave plapolajo, cvetje in čepice letijo na vse strani. Nad glavami odraslih so se zdaj dvignile otroške glavice; prikazujejo se drobne, črнопolte ročice, ki lovijo cvetje v zraku in pozdravljajo; zrak pa neprenehoma pretresa močno vzklikanje:

»Viva il socialismo!«

»Evviva Italija!«

Vsi otroci so se že porazgubili, nekateri sedijo na ramenih odraslih, privili so se drugi na široke prsi grobih, brkatih moš. Muzika je utonila v hrupu, smehu in vpitju.

Skozi množico se prerivajo ženske, zbirajo preostale prišlece in vpiljejo druga na drugo.

»Za je to?«

»Anita, ali vzamete dva?«

»Da. Vi tudi?«

»Prepustite enega hromi Margariti!...«

Vseposred veselo razburjenje, povsod praznični obrazi, vlažne in dobre oči. Tu pa tam otroci stakajočih že zvečijo kruh.

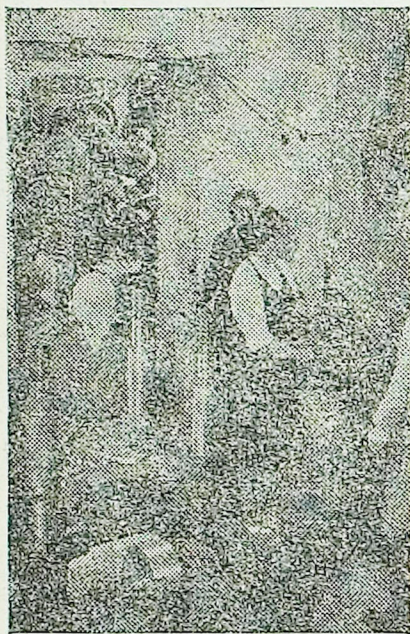
»V naših tash

Uresničene sanje o kruhu in enakopravnosti

NEKAJ MISLI OB OBISKU TOVARNE »LAMA« V DEKANIH

Dekani so vas pri Kopru, v bližini obmejnega bloka pri Škofijah. Ljudje so se nekoč ukvarjali predvsem s poljedelstvom in vrtnarstvom, zaslužek pa so iskali tudi na tržaskih ulicah. Moški so se udingali kot sezonski delavci, ženske pa so nosile na prodaj micko, jajca, sadje in zelenjavo. Bile so tudi služkinje pri premožnejših italijanskih družinah. Življenje in delo ni bilo lahko, borba za denar in kruh. Doma zaslužka ni bilo.

Nova doba po osvoboditvi je prinesla velike spremembe. Ker vemo, da človek ne more biti sloboden, če nima sredstev za življenje, so z napori delovnih ljudi vse Jugoslavije zrasle številne nove tovarne, elektrarne, ceste, železnice. Tudi na Primorskem. Zato danes lahko s ponosom ugotovimo, da ne moremo več govoriti o zaostalosti, kajti naš razvoj nudi ljudem možnost zaslužka in dostojnega življenja. Z rastjo našega bogastva se večajo tudi pravice naših državljanov, pa tudi njihove dolžnosti. Zdaj je že šest let, odkar upravljajo splošno družbeno lastnino v tovarnah naši delavci. Iz dneva v dan raste zavest, da je vse naše in da imamo toliko več, kolikor več naredimo. To zavest imenujemo nov, socialistični patriotizem.

Remont strojev in stiskalnica

Leta 1953 so začeli v Dekanih s pripravami za novo tovarno ključavnice, ki je začela z delom v zasilnih prostorih za zadružnim domom. Štiri delavke in eden mojster, tako je bilo v začetku. Napredek je šel skokoma. Prišli so stroji, strokovnjaki in tovarna je potrebovala vedno več delovne sile. Zaposlovala je predvsem ženske.

S svojimi kakovostnimi proizvodi je dekanska LAMA vedno bolj osvajala tržišče. Prostorji so postali pretesni, zato so zgradili novo poslopje ob glavni cesti. Zdaj ga postopoma urejajo; del proizvodnje je že v veliki hali, kjer se bo odvijal vse delovni proces: od rezanja pločevine do gotove ključavnice. Trenutno je največja težava ta, da so prostori v novi in stari stavbi provizorični. K temu se rade pridružijo še trenutne težave, kot je bil letos mraz, burja, pomanjkanje električne energije itd. Drobni skrbni je še več. Toda vodstvo tovarne jih izvrstno pre-

PRIPRAVE NA OBCNI ZBOR ZENSKEGA DRUŠTVA V KOPRU

Na svojem zadnjem sestanku, ki je bil ta teden, je iniciativni odbor Zenskega društva v Kopru sklenil da bo občni zbor društva dne 16. maja. Koprsko društvo bo pritegnilo tudi bližnjo okolico (Semedelo, Skočjan, Bertoke). Približno 14 dni po občnem zboru bo priredilo novo ustanovljeno društvo posvetovanje, na katerem bodo obravnavali delo naših uslužnostnih podjetij, vprašanje otroškega igrišča in pionirskega doma.

Do občnega zbora bo imel iniciativni odbor še več sestankov, na katerih bo pripravil referate (ki bodo brez dvoma s svoje pereče problematiko pritegnili k živahni diskusiji), pregled dosedanjega in program bodočega dela.

maguje in od ustanovitve pa do danes je dosegla tovarna morda več uspehov kot javnega priznanja. Dejstvo je namreč, da imajo danes okrog 10 milijonov dinarjev prometa mesečno in najkvalitetnejši in najizbranejši asortiment ključavnic tovrstnih tovarn v državi (preko 30 modelov). Danes je zaposlenih v LAMI 150 ljudi, od tega 100 žensk. Ko bodo urejeni novi prostori, bodo proizvodnjo še zvečali in zaposlili še 100 delavcev, od tega 80 žensk.

Vodstvo dekanske tovarne se dobro zaveda ne samo svoje proizvodne, ampak tudi vzgojne naloge. Važno ni namreč samo dejstvo, kaj in kako delamo, ampak predvsem, kakšne delovne odnose ustvarjamo pri delovnih ljudeh. V Dekanih ni bilo proletarske tradicije in tudi ne pravih, socialističnih odnosov. Človek bi mislil, da so ljudje veseli zaslužka, ki se jim ponuja. Vendar je zanimivo in značilno, da je najmanj delovne sile v tovarni prav iz Dekanov, mnogo več iz okolice. Tudi to se polagoma zboljšuje. K temu je pripomoglo pravilno ravnanje, pa tudi izobraževalni tečaj v tovarni in izven nje, družabne prireditve, skupni izleti itd.

Kako sodijo o prizadevanju tovarne ljudje iz Sv. Antona, od koder hodi na delo kar 26 deklet, nam pove tale dopis, ki smo ga prejeli te dni.

POZDRAVLJAMO SKRB UPRAVE TOVARNE »LAMA«

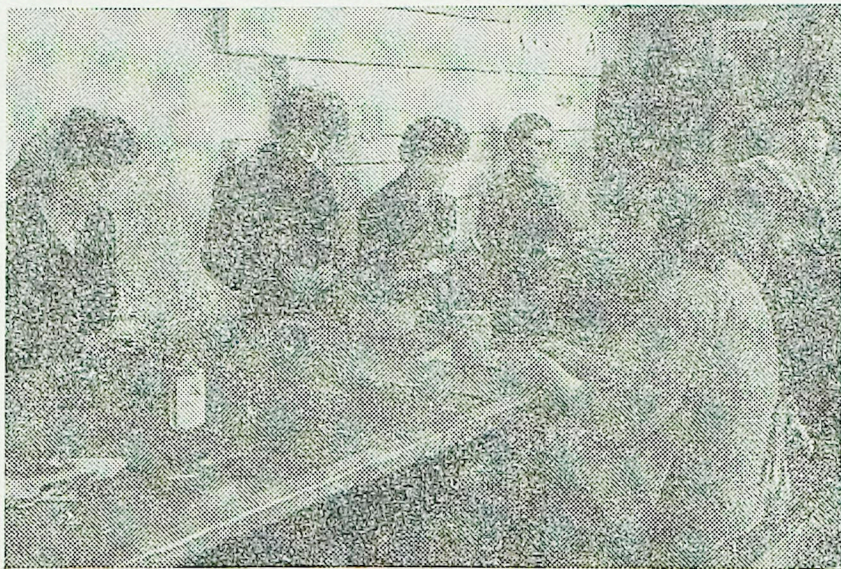
Očetje in matere mladih delavk, ki so zaposlene v tovarni LAMA v Dekanih, doma pa iz Sv. Antona in bližnjih zaselkov, smo z odobravanjem pozdravili skrb tovarniške uprave, ki je za svoje delavke preskrbel vsakodnevni prevoz v tovarno in nazaj.

Iz Sv. Antona in okolice hodi v tovarno LAMA približno 26 deklet, ki so morale vstajati zelo zgodaj, če so hotele biti že ob šesti uri na svojem delovnem mestu. Zdaj je že mesec dni, kar jih prevaža tovarna z avtobusom in s tem prištedijo naše hčere na času, naporu in obutvi, pri proizvodnji pa dosegajo večje delovne učinke.

Pred nekaj dnevi sta našo vas obiskala direktor in tajnik tovarne LAMA in sta se zanimala, kako vpliva ta ukrep na ljudi ter izrazilo priznanje delovni storilnosti, disciplini in vedenju naših deklet. Tako skrb in zanimanje brez dvoma ugodno vplivata tako na starejše ljudi kot na našo mladino. Vaščan

Tudi to je pot.

Kakor smo videli, so zaposlene v tovarni LAMA pretežno ženske. Nekvalificirana mlada dekleta. Povprečna starost zaposlenih je 19 in pol let. Problem zaposlitve ni tako pereč, kot pri poročenih in

Montaža ključavnice

materah. Le-te ne utegnejo, čeprav je v Dekanih urejen otroški vrtec. Njihove matere so včasih utegnile nositi svoje pridelke v Trst in jih ponujati po hišah. Žene se ne zavedajo, da je današnja zaposlitev tudi psihičnega in ne samo gospodarskega pomena, četudi je seveda res, da brez ekonomske neodvisnosti ni resnične enakopravnosti.

Tehnični napredek pa bo vedno bolj razbremenjeval ženo in ji dal čas, da se razgleda tudi izven doma. Učinkoviti pripomočki v gospodinjstvu ji bodo prihranili delo in čas, kar bo v prid njej in spet sami industriji. Zase in za svojo

družino bo imela žena na razpolago več časa in več denarja. Svojo izobrazbo bo lahko izpopolnila in uveljavila, zato bo bolj zadovoljna sama s seboj, ne bo se čutila prikrajšana za življenje, ki teče mimo nje.

Ljudje iz Dekanov in okolice so rešeni skrbi, kje in kako zaslužiti denar, stare skrbi, iz katere je dila zahteva po kruhu in boljšem jutrišnjem dnevu. Uresničene so sanje, katere so zaman sanjali naši predniki, ko so morali iskati zaslužek po svetu in pri tujcu. Včasih tudi za ceno osebnega ponosa in narodne zavesti. Z. L.

Koper še vedno brez otroškega igrišča

Ni prvič, da je na dnevnem redu naših sestankov vprašanje, kam naj se zatekajo v prostem času otroci, kako najti način, da bi jih odtegnili škodljivemu vplivu ceste in postopanju v brezdelju — to je vprašanje, ki resno zaskrbljuje vse starše.

Ta problem so v večini naših mest in v vseh večjih krajih rešili dokaj enostavno: otrokom so zgradili na primernih prostorih igrišča in jih postopoma uredili in opremili. Poslej so zaposleni starši lahko mirno opravljali svoje delo, saj jih ni mučila skrb, kje so in kaj počenjajo njihovi otroci. Vzgojitelji so z veseljem ugotavljali, da se otroci ne drenjajo več k vsaki kinopredstavi — skratka, vsi so opazili, da je po cestah vedno manj malih »klatežev«, ki si čisto krajšajo čas z divjimi in nevarnimi igrami, ali pa se zatekajo celo h kartam, kajenju in »rabutanju« po tujih vrtovih.

Ker tudi v našem prenatrpanem mestu ni v tem pogledu mnogo boljše in se borimo z istimi težavami, je skrajni čas, da začnemo končno z gradnjo tega prepotrebne objekta. Samo z obljubami in govoricenjem ne bomo prišli daleč ali nikamor.

Res je, da v ta namen niso zagotovljena sredstva — kar se zdi nekaterim pesimistom že nepremostljiva ovira — toda če pomislimo na vse žrtve naših ljudi, ki so po vojni na lastno pobudo in s prostovoljnim delom gradili gigantske objekte, bi bilo smešno, če bi se ustavili pred problemom, kot je otroško igrišče.

Hvale vredna je pobuda ženskega društva v Kopru, da bi začeli z gradnjo takoj, t. j. s postopno gradnjo. Izbrani prostor pred slovensko gimnazijo bo po svoji legi in obsegu odgovarjal skoraj vsem zahtevam igrišča.

Za uresničitev tega načrta smo osnovali v Kopru pripravljalni odbor, ki bo pripravil načrt in tudi pozneje vodil vsa dela. Naši dijaki — srednješolci se bodo rade volje odzvali vabilu in s prostovoljnim delom prispevali svoj delež in opravili vsa glavna pripravljalna dela.

Samo po sebi je razumljivo, da smo dolžni tudi mi vsestransko podpreti to akcijo, kajti novo igrišče bomo morali tudi primerno opremiti. Šele potem bo služilo svojem namenu in bo v dobrobit skoraj sleherni družini in predvsem našim otrokom, ki si igrišče najbolj želijo. B. Borovič

Kajti kuharica?

ZA PRVOMAJSKE PRAZNIKE

1. maj, naš največji praznik, moramo občutiti tudi v jedilniku. Toda prav tako kot drugi mora imeti praznik tudi gospodinja. Svoje delo naj si uredi tako, da bo te dni nekoliko bolj prosta in da bo utegnila praznovati skupaj z drugimi družinskimi člani. To ji bo mogoče, če si vnaprej pripravi načrt jedilnika, preudarno izbere in večino jedil — posebno slaščice — pripravi že v nedeljo, ali ponedeljek.

Če greste za prvomajske praznike na izlet, lahko prav tako z dobro izbiro hladnih jedil pripravite svečano kosilo in tudi če ste povabili domov goste, ni potrebno, da se na sam praznik pretegnete od kuhe in pripravljaj. Razen slaščic lahko pripravite že dan prej tudi juho, počenko in očistite solato.

Nekaj receptov:

ZDROBOVI KOZARČKI: 1 liter vode, sok 1 limone (nekaj naribane skorje za okus) in 10 žlic sladkorja postavite na ogenj. Ko zavre, vmešate 7 žlic zdroba ter mešate dokler ne postane zdrob prozoren. Potem postavite v večjo posodo z mrzlo vodo, da se hitreje shladi in mešate s šibo, s katero delate sicer sneg. Kozarčke ali skodelice splahnemo z mrzlo vodo in vanje nalijemo peno. Pustimo, da se dokončno shladi in strdi. Pred uporabo jih pazljivo stresemo na večji krožnik in okrasimo s kuhanim sadjem, točeno smetano ali prelujemo s kako kremo ali malinovcem, vinom in podobno, pač po okusu.

KEKSI S ČOKOLADO: 15 dkg margarine, 15 dkg sladkorja v prahu, 5 dkg čokolade, 1 dkg kakava, 15 dkg štirioglatih keksov. Nad toplo vodo raztopimo čokolado in margarino — pazljivo mešamo, da ne bo čokoladnih svačkov. Penasto umešamo jajce s sladkorjem v prahu (ne kristali), dodamo kakav in čokoladno maso. Kekse tesno zložimo v pekačo in polijemo z toplo kremo. Ko so ohlajeni, jih zopet natrgamo v prvotno obliko.

SALAMA IZ FIG: Pol kg suhih fig (lahko so zelo drobne) zmeljemo na mesnem stroju dvakrat. Iz ene pomaranče izcedimo sok, meso in skorjo pa prav tako zmeljemo dvakrat. Sok in zmleto pomarančo zmešamo s figami, dodamo po želji sladkorja ter zvaljamo v obliki tenke salame. Nato povajamo v debelem kristalu in pustimo počivati. Po dveh dneh (ali tudi pozneje) po potrebi režemo rezine.

Če želimo pripraviti več vrst peciva, lahko pripravimo tudi to, ker je zelo poceni: S šibo za sneg mešamo 2 jajci s 15 dkg sladkorja, dokler ne postane masa zelo gosta. Nato dodamo pest zrezanih orehov in pest rozin, limonino lupinico ter 15 do 20 dkg moke. Pečemo v ozkem in podolgovatem modelu ter zrežemo na dolge pravokotnike.

Vsa ta peciva lahko vzamemo s seboj tudi na izlete, ker se ne drobijo in ne sušijo.

Sirota Jerica

Kot ni vsaka Jerica nesrečna pastorka — tako tudi ni vsaka zgožba s solzavim naslovom žalostna. Zakaj bi torej našo Jerico, ki je šele pred nedavnim prislunila šumom »asfaltne džungle« onstran meje — žalostili in ji kratili to, kar je državljanom zajamčeno z ustavo.

Zgodbo pa bomo razumeli in bi lahko postala ganljiva le tedaj, če bi primerjali Jerico z našimi predniki — očetji in dedi —, ki so odhajali v tujino s trebuhom za kruhom. Nihče jim ne bi mogel ničesar očitati, kajti takrat je domovina rezala kruh skopo, zelo skopo...

Prišla je vojna in po njej dovolj dela in jela za vse. Naši ljudje so opustili to navado, bodočim pokolenjem pa bo ostala zapisana samo še v knjigah.

»V znanju je moč!« To je bilo geslo po vojni in velja še danes. Mlademu rodu vsch slojev so se odprla na stečaj vrata vseh naših šol.

Ko so pred sedmimi leti zorele na Vipavskem češnje, se je tudi Jerica odločila za nadaljnje šolanje. Skromni in šibki deklici so se uresničile sanje njenih starejših bratov in sestra. Učiteljica bo. S štipendijo ji v udobnem internatu ni bilo težko končati učiteljskega. Tudi na službo ni čakala v brezdelju in pomanjkanju, kot učitelji pred vojno.

Prvi dan svojega službovanja v lepem kraju, je napisala domov pismo, da je sedaj preskrbljena, zadovoljna in srečna. Čutila je, da jo povsod spoštujejo in cenijo njeno delo.

»Lepo je živeti ob morju«, je rekla Jerica, ko so jo na lastno željo premestili v mesto ob slovenski obali. Tudi otroci niso nič slabši od njenih prejšnjih učencev. Tukaj se je Jerica omožila. Z možem poučujeta na isti šoli, imata lepo stanovanje in dobiva vsakega prvega v mesecu — trideset tisočakov.

Človek, ki je poznal Jerico, prejšnjo skromno Jerico

— bi mislil, da je šele sedaj zares srečna.

Kako bi se prevaril! Jerica je nezadovoljna, nesrečna in vsa obupana, ker ne more shajati s tako skromnimi dohodki. Se za čevljarja ji bojda ne ostane, da bi ji spravil čevlje v red.

Jerica čuti, da bo treba nekaj ukreniti. Prišli so dolgi, pusti zimski večeri, ko se človeku kar same od sebe vsiljujejo misli na večestno življenje, na hrup in luksuzne limuzine, ki drsijo skoraj neslišno po širokih, asfaltiranih ulicah...

Končno... V deželo je prišla pomlad in z njo vse tisto, kar navdaja človeka z novimi upi.

Tudi Jerici se je nasmehnila sreča. Te dni odhajata z možem, ki nima našega državljanstva na — asfaltno džunglo. Da, — v mestu iluzij in brezbriznega življenja, v svetu barak in velikih izložb, pred katerimi postajajo trume brezposelnih — tam bo vrgla Jerica sidro svojega hrepenenja po boljšem.

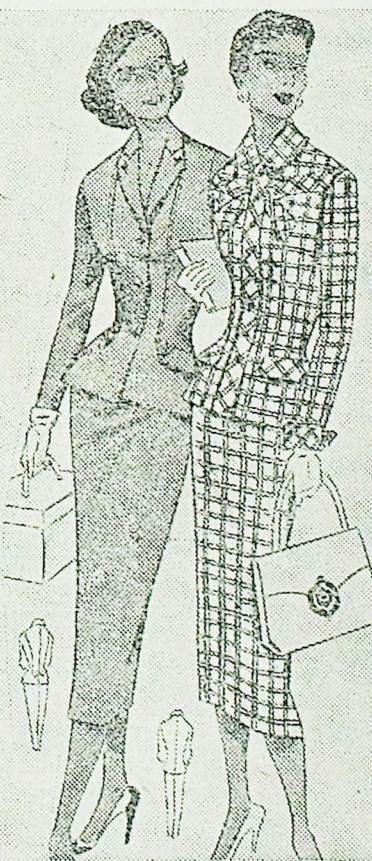
Zime je konec. Konec težav in zmrzovanja. V barakah poleti ne čutijo mraza. Jerica upa, da bo imela do prihodnje zime že svoje stanovanje v mestu; mogoče celo z razgledom na morje. Svet proti severu, kjer kipi visoko pod nebo oči Triglav — Jerice itak ne zanima. Kdo ve...!

Pred dnevi sem slišal priletno ženico, ki je dejala z vso resnostjo: »Naša Jerica bo tam gospa. Klobuk bo nosila in niti službe ji ne bo treba iskati. Veste, njen mož se razume tudi na rokodelstvo in taki tam dobro zaslužijo...!«

O, ti blažena dežela!

Na Vipavskem bodo kmalu cvetele češnje. Opojen duh cvetja se bo širil daleč naokrog — mogoče vse do lesenih barak onstran meje...

— sky

Dva modela spomladanskih dvodelnih oblek

Z OBCINSKE KONFERENCE SZDL DIVAČA

Okrepimo združništvo

Na občinski konferenci SZDL v Divači, ki so se je udeležili delegati vseh osnovnih organizacij, je tovariš Stane Brovinsky poročal o političnem in gospodarskem stanju v divaški občini. Omenil je, da je osnova gospodarskega razvoja občine kmetijstvo, predvsem živinoreja in sadjarstvo. Zato bo nujno potrebno v prihodnje še nadalje krepiti združništvo, kajti dosedanje razmerje med številom članov KZ in številom kmečkih gospodarstev, ki so še izven kmetijskih zadrug ni zadovoljivo (49:51). Le v Rodiku in Lokvah je vključenih v zadrugo 70 oziroma 60 odstotkov kmetijskih gospodarstev, v drugih vaseh (Senožeče, Vreme, Misliče) pa manj kot polovica. V tej občini se postavlja tudi vprašanje nadaljnje obstoja KZ Misliče, ki vključuje 21 kmečkih gospodarstev, ki pripadajo v glavnem sosednji hrpeljski občini. Njena gospodarska dejavnost je šibka in s poslovanjem ne zadovoljuje svojega članstva. Zato bi bilo po mnenju gospodarskih činiteljev najpametneje, da bi se ta zadruga spojila z vremsko, s tem bi ustvarila močnejšo gospodarsko dejavnost in imela v bodoče boljše finančni uspeh. Razumljivo pa je, da bi kljub spojitvi ostala v Misličah sedanja zadruga trgovina.

Na konferenci so tudi obširno razpravljali o nekaterih najbolj pe-

Uspešno delo organizacije šoferjev in mehanikov v Postojni

Pred nedavnim je imela podružnica Združenja šoferjev in avtomehanicov v Postojni svoj letni občni zbor. Ob številni udeležbi članstva in nekaterih gostov se je po poročilu, ki ga je podal tajnik Miro Bizjak, dopolnil pa tajnik Stane Bratož, razvila živahna razprava.

Govorili so predvsem o organizacijskih problemih svojega društva, o vključevanju vseh poklicnih tovarišev o moralnem in političnem liku šoferja, o strokovni usposobljenosti, o delovni dobi šoferjev, ki naj bi se glede na druge poklice zaradi izredno težkega dela znižala na 30, oziroma 25 let. Sklenili so, da bodo zadevni predlog, ki so ga sprejele tudi vse druge podružnice združenja v Sloveniji, poslali Ljudski skupščini FLRJ v razpravo.

Postojnska podružnica združenja ima zdaj 114 članov, in so vanjo vključeni vsi šoferji in avtomehaniški s področja celotne postojnske občine. V svojem delu je podružnica zelo aktivna. Priredila je tečaj za višjo strokovno kvalifikacijo, ki obsega tehnologijo materiala in goriva, delavsko in družbeno zakonodajo, avto-elektriko, motoroznanstvo ter poznanje cestno-prometnih predpisov. Tečaj obiskuje nad trideset tečajnikov.

Na zboru so izvolili nov upravni odbor. Sprejeli so vrsto sklepov za bodoče delo svoje organizacije.

rečih komunalnih vprašanjih. Pohvali so dejavnost prebivalcev Dan, Kačič, Pareda, Dolenje vasi, Gabrč, Kozjan, Rodika, Dolnjih in Gornjih Vrem, ki so opravili več tisoč delovnih ur za izboljšanje komunalnih naprav in svojih vaseh. S tem so v veliki meri razbremenili občinski proračun in dokazali popolno razumevanje za izvajanje komunalnih del z lastnimi silami.

V divaški občini je pet podjetij, katerih vsak ima nad 30 delavcev, ostala so manjša. Delavsko upravljanje v njih je več ali manj uspešno. Le v mizarškem podjetju v Senožečah še niso razčistili odnose med upravnikom in delavskim svetom. Naloga organizacije SZDL bo v prihodnje predvsem borba za povečanje delovne storilnosti in politična ter prosvetna vzgoja delovnih kolektivov. Tudi sindikalne podružnice bodo morale posvetiti temu vprašanju več pozornosti kot so jo doslej in naj v bodoče razpravljajo manj o zvišanju plač ter več o dolžnostih, ki jih imajo njihovi člani do skupnosti.

Posebno pozornost so delegati prve občinske konference posvetili vključevanju mladine v organe družbenega upravljanja in v društveno življenje. Pohvalili so mladino Senožeč, ki je skoraj 80 odstotno vključena v razne ljudsko-prosvetne in telesno-vzgojne sekcije, v prostovoljnem gasilskem društvu in v praktičnih tečajih. Podobno živahnost mladine so v zadnjem času opazili tudi v Lokvi in Divači, kjer se mladina v velikem številu vključuje v TVD Partizana in v prosvetna društva.

Ob zaključku konference so izvolili nov 19-članski občinski odbor SZDL in sprejeli vrsto nalog za bodoče delo.

Občinska konferenca SZDL Izola

Delegati osnovnih organizacij SZDL izolske občine, ki so se pred kratkim udeležili občinske konference v Izoli, so predvsem razpravljali o ideološki in strokovni vzgoji, o gospodarskih vprašanjih občine in o vlogi organizacije pri krepitvi družbenega upravljanja. Ugotovili so, da na njihovem področju deluje 20 gospodarskih podjetij, 13 socialističnih in 31 privatnih obrtnih delavnic ter kmetijska zadruga s šestimi podjetji, ki tvorijo skupno s kmetijstvom in ribištvom osnovo gospodarske moči občine. Tako je podjetje »Riba« z lastnimi ladjami v preteklem letu ulovilo nad 700.000 kg rib in jih v glavnem oddalo v predelavo ribji predelovalni industriji v Izoli. Razumljivo pa je, da ta količina nikakor ne zadošča potrebam dveh izolskih tovarn, ki zaposlujeta skoraj 1500 ljudi in sta le-ti prisiljeni iskati surovino v Dalmaciji, ali pa jo morata uvažati, kar znatno vpliva na ceno ribjih proizvodov. S povečanjem števila plovnih objektov domačega podjetja za ulov rib bodo tudi stroški manjši in potrošniška cena nižja.

Cepirajo se v organih družbenega upravljanja in v drugih oblastnih

NOVA OBRATNA ZBORNICA KOPRSKEGA OKRAJA

V Kopru je bil v sredo ustanovljen občni zbor obrtne zbornice za novi koprski okraj. Po sklepu o likvidaciji bivših okrajnih obrtnih zbornic Sežana, Postojna in Koper ter o njih združitvi v novo okrajno obrtno zbornico, se je med prisotnimi delegati razvnela živahna razprava o tem, kako bi bilo potrebno bolj pospeševati in razvijati razne obrtne panoge. Na zboru so sklenili, da bodo v bodoče posvečali večjo pozornost družbenemu upravljanju v obrtnih obratih ter nudili več pomoči obrtnim kolektivom pri volitvah v njihove delavske svete. Po splošnem mnenju nagajevanje po učinku dela, ki je že predpisano z uredbo, in ki ga je treba uvesti v vseh obrtnih obratih, ugodno vpliva na povečanje proizvodnje. Na tem zboru so poudarili tudi, da je potrebno ustanoviti na področju okraja več novih obrtnih obratov zato, da se bo razvila zdrava konkurenca. Potrebno je tudi bolj varčevati z materialom ter izkoriščati odpadke. Obrtni delavci, ki varčujejo in s tem prinašajo koristi družbi in podjetju, pa je potrebno posebej nagajevati. Posebno ostro so v razpravi nastopili proti tako imenovanemu šušmarstvu, ki škoduje ugledu obrti in družbeni skupnosti. Zato je v interesu tako podjetij samih kot občinskih ljudskih odborov, da podvzamejo najostrejša ukrepe proti šušmarjenju. Ustanoviti je potrebno čim več strokovnih sekcij po raznih panogah obrti, da bodo te na svojih posvetovanjih obravnavale vse take slučaje ter sprejele ustrezajoče sklepe v korist obrtnikov in potrošnikov. Na zboru so sprejeli tudi proračun za 1956 leto ter izvolili delegate za republiško obrtno zbornico v Ljubljani. Sprejeli so tudi novi statut in poslovnik dela za obrtnike.

organih nad 550 državljanov, se pojavljajo marsikje nepravilnosti, ki so v glavnem posledica pomanjkanja strokovnega znanja in politične orientacije posameznikov. Prav v tem je iskati vzroke nepravilnostim, ki so se dogajale v nekaterih podjetjih, kot so »Lesna galanterija«, »Pletilstvo«, »Plinarna« in drugod. Zato so na konferenci med drugim tudi sklenili posvetiti v bodoče več skrbi za ideološki in strokovni študij delovnih kolektivov.

Govorili so tudi o nalogah potrošniških svetov, ki še vse premalo izvršujejo nadzor nad delom trgovin. Kljub izboljšanju poslovanja trgovin »Jadranka« in »Primorka« se iz dneva v dan vedno bolj čuti, da trgovinska dejavnost ne gre v korak z razvojem mesta in postaja trgovska mreža vedno bolj ozka. Pohvalili pa so razgibanost gostinske dejavnosti, ki je v preteklem letu z ureditvijo hotela »Zora« in gostišča »Park« v Izoli začela odstranjevati dokajšnjo zanemarjenost na tem področju.

-ik

Tiskovna konferenca Sveta za promet OLO Koper

Izboljšati prometne zveze JE EDINI NAMEN UKREPOV SVETA ZA PROMET OLO

Minuli petek je predsednik Sveta za promet OLO Koper Franc Pečar na tiskovni konferenci pojasnil nekatere ukrepe na področju prometa, posebej glede na to, da so začele krožiti razne govorice, kot posledica napačnih in tendencioznih prikazovanj teh ukrepov s strani nekaterih zainteresiranih podjetij.

Dejstvo je, je poudaril tovariš Pečar, da vprašanje osebnega prometa doslej v koprskem okraju ni bilo zadovoljivo rešeno. Na to kaže zlasti slaba povezava med posameznimi kraji okraja in oblastnim središčem, prav tako pa je pomanjkljivo urejen tudi promet z bližnjo in daljno okolico. Ker pa je hrbtenica vsega avtobusnega podjetja proga Ljubljana-Koper, je razumljivo, da je hotel Svet za promet najprej rešiti to vprašanje. Seveda je moral pri tem upoštevati, da v doglednem času ne bo na razpolago dovolj sredstev za nabavo tolikšnega števila avtobusov, kot jih zahtevajo stvarne potrebe.

Že doslej je na progi Ljubljana-Koper v sezoni šest avtobusov na dan. Kljub temu pa je bila takšna gneča, da si je moral potnik zagotoviti vozovnico pogostoma že teden dni naprej. O tem vedo povedati najbolje potniki sami. Ker se pa letos predvideva še mnogo večji promet kot pretekla leta, ni bilo nobene stvarne možnosti, da bi lahko to vprašanje rešili z uvedbo novih avtobusnih prog, saj niti SLAVNIK niti SAP nimata dovolj avtobusov za to. Z uvedbo še ene proge, ki jo je pripravljen uvesti SAP — in to je vse, kar se da narediti glede izboljšanja avtobusnih zvez — bi ne dosegli nobenega bistvenega izboljšanja.

Rezultat te ugotovitve je bil, da poskušamo izboljšati promet na tej najvažnejši progi s pomočjo železnice. Železniška direkcija v Ljubljani je od vsega začetka pokazala polno razumevanje in pristala na uvedbo motornega vlaka na relaciji Ljubljana-Kozina. Vlak vozi po tarifi tretjega razreda potniškega vlaka. Cena vozovnice za progo Ljubljana-Kozina je 456 din. Če k temu prištejemo še ceno vozovnice za avtobus do Pirana — 250 din — dobimo stvarno skupno ceno 706 din. Razumljivo je, da se je bilo pod temi okoliščinami težko odločiti za tako rešitev. Zato je na iniciativo Sveta za promet prišlo do dogovora, da zaenkrat ostane tarifa ista kot za avtobus, medtem ko je predvideno največje zvišanje za 90 din. Ob tej priložnosti moramo resnici na ljubo povedati, da se avtobusna podjetja že dalj časa borijo za zvišanje tarif, da so to vprašanje postavila že v začetku tega leta na posvetovanju, ki ga je sklicala Trgovinska zbornica v Kopru, to je takrat, ko še ni bilo govora o kakšnem vlaku. Prikazovanje neumnosti nove prometne zveze na podlagi tarif je torej ne le brezpredmetno, pač pa tudi demagoško in kaže na ozke konkurenčne tendence nekaterih podjetij. Naj pri

tem omenimo še razne popuste za nedeljske in skupinske vožnje ter podobne ugodnosti, ki jih danes nudi le železnica, potem nam bo jasno, da je vsako razburjenje zaradi cen nepotrebno.

Prav tako ne držijo trditve, da se bo podaljšal čas vožnje, ki traja z avtobusom iz Ljubljane do Pirana približno štiri ure. Motorni vlak namreč odpelje iz Ljubljane ob 5,43 in pride v Kozino ob 7,56. Avtobus pa odpelje iz Kozine ob 8,10 in je v Piranu ob 9,40. Vožnja traja torej manj kot štiri ure skupaj s postankom v Kozini. Če k temu dodamo še to, da je vožnja z motornim vlakom prav gotovo udobnejša, se torej tudi glede tega nimamo kaj pritoževati.

Takšna je torej resnica. Poudariti pa je treba še to, da Svet za promet niti kdorkoli drugi ne brani avtobusnim podjetjem, da uvajajo nove proge na tej relaciji. Saj je za letošnjo sezono, kljub motornemu vlaku, to povečanje celo predvideno. Na progi Ljubljana-Koper bo vozilo 5 SAP avtobusov, 2 Slavnikova in po potrebi še Primorje iz Pirana z enim avtobusom. Razen tega pa bodo vozili tedensko še štirje avtobusi — dva na Jezersko in dva v Graz ter posebni sobotni avtobusi.

iv.

Obračun enoletnega dela in načrti kmetijske zadruga ŠKOFIJE

Minulo soboto je imela svoj redni letni občni zbor KZ Škofije. Poročilo o delu zadruga je podal tajnik Tomažič, nato pa se je razvila živahna razprava o problemih kmetijstva v tem predelu.

Zadruga ima 194 članov — v tem letu pa jih je pristopilo še 51. Tako je zdaj v zadrugo včlanjenih 80 odstotkov vseh kmetov na področju njenega delovanja. Razpravljali so o škodi, ki je zaradi hude zime nastala zlasti na oljčnih nasadih in se pogovorili, kako bi to škodo najhitreje odpravili. Ugotovili so, da čisto brez pomoči le ne bo šlo. Pogovorili so se tudi o pomoči kmetom — novovključenim članom zadruga, vsi kmetje pa bi morali tesneje sodelovati z zadrugnimi odbori za pospeševanje kmetijstva.

Na področju zadruga je še veliko površin neizkoriščenih. Dale bi se lepo urediti v strnjene plan-tažne nasade in vinograde. Največja ovira za uresničitev večjih načrtov je pomanjkanje delovne sile, ker se je del prebivalstva odselil, precej mladine pa je odšlo v mesta. Zadruga bo skušala predvsem rešiti to vprašanje, ker bo na takem kompleksu mnogo uspešneje lahko uveljavila načela intenzivnega obdelovanja in prikazala prednosti kolektivnega gospodarstva.

Sprejeli so širok proizvodni in poslovni program za prihodnje obdobje. Izvolili so novo vodstvo zadruga in razne pospeševalne odbore. Občnega zbora se je udeležil tudi tajnik okrajne zadruga zveze Albin Simčič.

rb

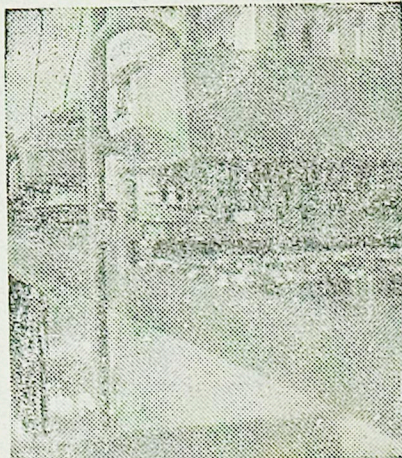
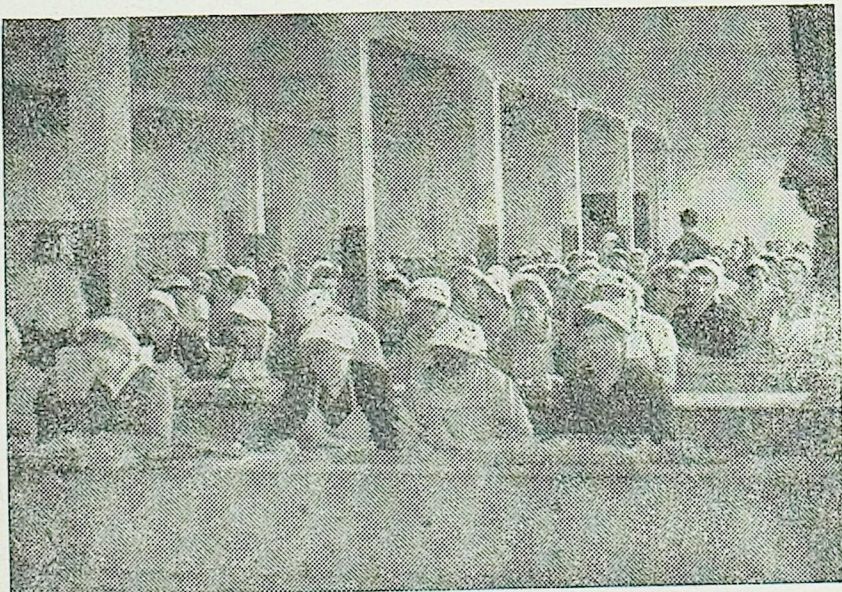
Tovarna »ARRIGONI« IZOLA

IZDELUJE VSE VRSTE RIBJIH KONZERV:
SARDINE V OLJU, SKUŠE V OLJU, TUNO V
OLJU, RAZNE VRSTE FILETOV, RIBJO PASTO,
PIKANTNE PREDJEDI.

★

KONSERVIRA: RAZNO POVRTNINO IN SADJE,
PARADIŽNIKOVO MEZGO, VLOŽEN PARADIŽ-
NIK, JAJČEVEC, KOMPOTE, DŽEME IN
MARMELADE.

VSEM POTROŠNIKOM PRIPOROČAMO NAŠE
ODLIČNE PROIZVODE.

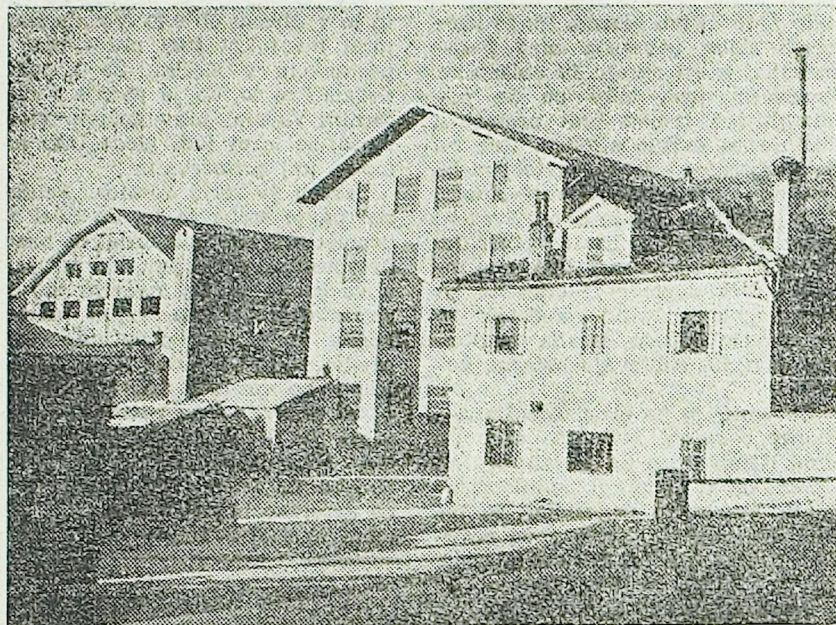

Iskrene čestitke za Prvi maj!

„TOPOL“ ILIRSKA BISTRICA

V Ilirski Bistrici, kjer ima lesna industrija dolgoletno tradicijo, obratuje tovarna furnirjev in lesnih izdelkov »TOPOL«. Do začetka januarja letos je ta podjetje delovalo kot samostojen obrat v sestavi podjetja »JAVOR« v Piv-

gradnji socializma v Jugoslaviji tudi v prihodnje imeli kar največ uspeha, stremimo, da bomo s povečanjem storilnosti dela in z doslednim izkoriščanjem surovinske baze prispevali h krepitvi našega gospodarstva!

ki, z osamosvojitvijo pa si je 160-članski delovni kolektiv, med katerim je 75 žensk in 85 moških izvolil svoj delavski svet. Značilno za ta delavski svet je predvsem, da je v njem skoraj polovica mladink in mladincev, ki aktivno sodelujejo v upravljanju podjetja.

Surovino za izdelavo furnirja dobiva tovarna iz vseh naših republik, največ pa iz LR Bosne in Hercegovine in LR Srbije. Zagarsko hlobovino pa dobiva iz svoje gravitacijskega področja: Mašun—Leskova dolina—Gomance.

Do lani se je v vseh desetletjih svojega obstoja bavil ta obrat z obdelavo mehkega in trdega rezane lesa, ko pa je pred meseci zmanjšal zagarsko dejavnost, se je preusmeril v izdelavo, kvalitetnih izdelkov, po katerih je veliko povpraševanje doma in po svetu. Zato ima delovni kolektiv v svojem perspektivnem planu raznih proizvodnih plemenitih in slepih furnirjev tudi izkoriščanje odpadkov za izdelovanje žličk za sladole (za ta artikel se predvsem zanimata ZDA in Egipt), izdelavo lesnih zabojev (embalaže) iz vezanih plošč, galanterijske izdelke iz orehovih ostankov in podobno.

Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti, da je ta obrat lani ustvaril 312.900.000 dinarjev prometa, kar pomeni nad dva milijona dinarjev prometa na člana delovnega kolektiva. Pri tem so ustvarili 128.278.000 dinarjev dobička, ali z drugimi besedami na en dinar izplačanega plačnega fonda 10 dinarjev čistega dobička.

V želji, da bi naši napori pri iz-

Otroci iz Parme

(Nadaljevanje z 9. strani)

Igraje stopica črnooka Genovežanka in vodi za roko fantka sedmih let, ki ima obute lesene cikle, glavo pa pokrito s sivim klobukom, ki mu sega na rame. Fantek maha s svojo glavo, da bi mu klobuk zdrknil na vrat, a ta mu sili stalno na oči. Zena mu sname klobuk z male glave, ga dvigne visoko v zrak in nekaj zapoje ter se zasmije.

Dečko jo gleda z dvignjeno glavo, vsega se je polastil smeh. Nato začne skakati, hotel bi doseči klobuk, in v tem oba izgineta v množici.

Visok človek z usnjenim predpasnikom in z ogromnimi razgaljenimi rokami nosi na rami deklico šestih let, črno kakor miško, in govori ženi, ki stopa ob njem in vodi dečka, rdečelasega kakor ogenj:

»Razumeš, če stavka uspe... težko, da nas bodo premagali, kaj?«

Smeje se globoko, glasno, zmagoslavno. Nato dvigne majhno breme v jasni zrak in kriči:

»Naj živi Parma-a-a!«
Ljudje se razhajajo, s seboj vodijo otroke. Na trgu ostaja pohojeno cvetje, papirčki bonbončkov, razposajena skupina lumpcev, nad njimi pa — plemeniti lik človeka, ki je odkril Novi svet.

A iz ulic, kot iz ogromnih trobent prihaja burno vpitje ljudi, ki gredo naproti novemu življenju.

Prevedel Marijan Breclj

Preiskava

(Nadaljevanje z 9. strani)

pravim, ker drugače... Pradella je bil tako razburjen, da ni mogel več govoriti. Vrnil se je k mizi, da bi se oddahnil.

»Povej le, kdo ti je povedal tisto boljševisko pesem!«

»Stric mi jo je povedal, ko sem nekega nedeljskega popoldne sedel pri njem na dvorišču.«

»Ti jo je povedal, praviš? Kje pa stanuje tvoj stric?«

»Zdaj ne stanuje več, toda stanoval je v Stari goril!«

»Kam pa se je preselil?«

»Na drugi svet se je selil, ker je umrl!«

»Imbecile! Lažeš, lažeš...!«

Kvestor je bil ves iz sebe.

»Še enkrat ti pravim, pojasni, kje si dobil tisto pesem!«

»Stric mi jo je povedal in nihče drugi. Dobro je znal ruško, saj je bil več let ujetnik v Rusiji!«

Kvestor je divjal, Gadnik pa je ostal pri svojem. Poslal ga je v kot.

Na vrsto je prišel Nino Jurca. Tudi njega so pošteno otipali, našli pa so le prazno denarnico.

»Boš povedal, kaj si delal na sestanku? Govori resnico, ker drugače bo slabše!«

»Kaj sem delal? Delal sem, kar so delali drugi. Samo to sem delal in nič drugega!«

»Povej natančno, kaj si delal, si razumel?«

»Učil sem se skupaj s tovariši? Mar je to prepovedano?«

Kvestor je bil poražen. Poklical je Milana Rijavca. Našli niso nič in ponavljal je tisto, kar je govoril Jurca. Šinigoj je pazljivo sledil zaslišanju. Ko je Pradella zaslišal Rijavca, so se začeli agenti že dolgočasiti. Izkoristil je priložnost in porinil papirje na hrbet vse do pasu. Dobro se je zavedal, da je usoda tovarišev v njegovih rokah. Policijski agent, ki je sedel skupaj s kvestorjem, je nervozno prekladal šolske knjige, listal po njih in jih skladal na kup. Pradella je poklical Šinigoja. Agenti so ga le površno pregledali.

»Boš povedal, kaj si delal na sestanku?«

»Gospod kvestor, ali so res potrebna pojasnila? Saj že šolske knjige govore, kaj smo delali. S seboj jih nismo vzeli, da bi se z njimi igrali!«

»Viglaćco! Izgini!« je zatulil kvestor.

Na vrsto so prišli še Drašček, Drozgič in Jermol. Našli niso nič. Pradella se je prepričal, da jim ne more do živga. Vstal je in zatulil: »Dečki, mi se ne šalimo! Fašizem je totalen in Duce je nezmisljiv! Komuniste bomo polovili kakor miši! Tokrat se lahko vrnete domov!«

Zunaj je bila že tema. Krenili so v predmestje k Reščiču. Ponavadi jim ni bilo do prijace, zdaj pa so staremu krimarju naročili, naj ga prinese kar en šefan. Bili so sami v majhni sobi. Prvi je spregovoril Jurca.

»Ti, Šinigoj, ti pa znaš. Zdaj te razumem in tudi uvodne besede razumem ter se s teboj popolnoma strinjam.«

Tekle so živahne besede in težko je reči, kdo je bil bolj vesel. Vsi so lahko ugotavljali, da so se dobro odrezali. Sklenili so, da bodo pospešili priprave za tisk revije.

Teden dni po tem dogodku je pošteno lilo. Predvidni Šinigoj se je zavedal, da je pozabil dežnik v svoji sobici, ko je bil že pošteno moker. V šoli je poiskal najprej Gadnika, ga potegnil v kot in mu pokazal prvo številko revije ISTOK. Masne črke uvodnika so ščegetale, se smehljale in grozile...

Vilhar Srečko

Pomlad v sečoveljski dolini

(Nadaljevanje z 9. strani)

si le želi, da bi jo napeljali bliže, da bi jo imel bolj pri roki. Pa tudi to se bo sčasoma uredilo, dokler pa ni dovolj sredstev za take stvari, si bodo pač pomagali z dovozom in prinašanjem tega dragocenega poživila.

»Ureditev namakalnih naprav bo naša prva naloga, kajti brez vode ni nič,« se je vmešal v najin pogovor upravnik, ki mi je v nadaljnjem razgovoru razkladal načrte za jutrišnji dan. »Če bi naprimer bile urejene namakalne naprave na samem polotoku Seči, bi bilo tamkaj najmanj 3-krat več pridelka. Naši načrti se namreč sučejo predvsem okoli smotrnega obdelovanja in izkoriščanja doslej zanemarjenih in deloma celo opuščenih obdelovalnih površin. Obenem pa moramo skrbeti, kar je popolnoma razumljivo, predvsem za usposobitev stanovanjskih poslopij, ki so jih zapustili optanti v kaj žalostnem stanju. Vanje se bodo vselile naše delavske družine.«

»Kaj pa gnoj?«

»Ja, to so tudi težave, s tem gnojem. Nimamo ga. Pomagamo si z umetnimi gnojili, toda prej ali slej bomo morali rešiti tudi to vprašanje. Ze letos bi radi dobili na posestvo poleg dveh konjev, kar je zaenkrat vsa naša živina, vsaj pet plemenskih krav in par volov za oranje in nekaj plemenskih svinj. S tem ne bi prišli samo do dragocenega gnojila, temveč bi nekako prevzeli skrb za napredek

plemenske živine v tem predelu. Sicer pa nimamo samo teh težav. Osnovne težave so pač z investicijskimi sredstvi, ki bi se pa v najkrajšem času bogato obrestovale. Misliti bomo morali tudi na izboljšanje kmetijske mehanizacije. Tako bi zaenkrat potrebovali vsaj en traktor in dve »frezji«. Sedaj nam pomaga KZ Sv. Lucija s svojo mehanizacijo in kar vesel sem, da ima za naše začetne težave toliko razumevanja.«

Tako sva prišla do težav, ki jih pa človek nič preveč rad ne premleva. To sva menda oba hkrati začutila, zato se je najin pogovor zatikal. Zato sva bila kar vesela, ko se je prismejala do naju gruča zagorelih deklet, ki so tam gori posadile vso zemljo, namenjeno za grah. Sedaj so odhajale na drugo njivo, kjer jih je čakala semen

željna prst. Midva z upravnikom pa sva se vračala, zatopljena vsak v svoje misli. Kolikor so bile upravnikove stvarne, toliko so bile moje optimistične.

Danes je v Dragonjski dolini prava pomlad. In v to pomlad sem šel pred nedavnim. Pozdravljalo me je cvetoče sadno drevje in trstje, ki je že kazalo prve pogankje. Med njim in pod njim pa so se zelenile redi mladega graha, je poganjal krompir in pričal o dobri zemlji. Dekleta so sadila buče in France je pripravljaj paradiznikove sadike. Pravim, da je vse to bilo pred nekaj dnevi, kajti danes bi našel na gredah že marsikaj novega. Le eno bi bilo nespremenjeno: nenehna skrb in ljubeznivo ravnanje z našo zemljo, ki bo bogato poplačala znoj s kmetijskega čela in ceno žuljavih dlani.

Veletrgovina z lesom, drvmi in premogom

„BOR“ KOPER

TELEFON 96

nudi cenjenim odjemalcem po ugodnih cenah: mehak in trd žagan les, tesane trame, bukova, jelova in hrastova drva za kurjavo, bukovo oglje, furnirje, vezane plošče, panelke, lesenit plošče, parket in vse vrste gradbenega materiala.

Zahtevajte naročila. Vse informacije pri direkciji v Kopru.

Trgovsko podjetje „Moda“ Izola

V naših trgovinah nudimo prvovrstno manufakturno blago v najnovejših vzorcih. Priporočamo se vsem odjemalcem.

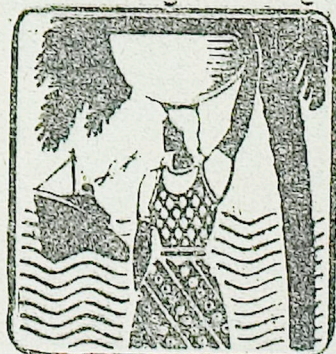
PRIPOROČAMO NAŠE ODLIČNE NARAVNE IN UMETNE ZAČIMBE IN DIŠAVE: POPER, CIMET, KLINČKE, MUŠKAT, ČAJ, MAJARON, PAPRIKO ITD., KI JIH PRODAJAMO V ORIGINALNIH ZAVITKIH.

»Začimba«

PROIZVODNJA ZAČIMB

Portorož

K 1. MAJU - PRAZNIKU DELA - ČESTITAMO!

TELESNA VZGOJA · ŠPORT · SAH

Ljubljansko primorska nogometna liga

Rakova pot Kopra. Presenečenje v Sežani

Nedeljsko kolo je dokončno potrdilo usodo štirih primorskih moštev na repu tabele. Najmanj dve bosta morali zapustiti vrste najboljših in se preseliti v nižji razred. Čeprav je pomladanski začetek obetal, da se bo obrnilo na bolje, so v zadnjih dveh tednih zopet zavozili na »preizkušeni« jenski tir. Sicer pa bilanca preteklih tednov dovolj zgovorno pričča, da so primorske nogometne potrebne temeljite inekcije in da se bo morala skrb za njegov napredek razširiti tudi izven klubov in njihovih ožjih pristašev. Le ene točke iz štirih tekem in gol difference 19:3 v korist nasprotnikov ne moremo opravičiti s »slabim dnevom«, temveč je vse skupaj bolj rezultat neprizadevnosti. Razen Krima, Grafičarja in Triglava so vsa druga moštva v ljubljansko-primorski nogometni ligi na približno enaki tehnični višini, zmaga pa v njihovih medsebojnih srečanjih tisti, ki je borbenost in požrtvovalnost. In prav teh dveh lastnosti pri primorskih klubih najčestejše pogrešamo.

Neodločen rezultat v Sežani med domačim Taborom in ljubljanskim Slovanom je vsekakor edino prijeto presenečenje preteklih tednov. Slovan je prišel za Sežano kot favoriti, saj je preteklo nedeljo porazil vodečega Grafičarja, pa vendar se je moral zadovoljiti le z eno točko. Rezultat prvega polčasa (1:0 za Slovana) ne predstavlja dejanskega stanja na igrišču, saj so bili domačini enakovredni nasprotniku. Zato pa se je v drugem polčasu slika spremenila: v premoči so bili gostje, domačini pa so dosegli gol več. Konec rezultata 2:2 gre na račun velike borbenosti in požrtvovalnosti Sežančanov, zato je tudi njihov uspeh zaslužen. Oba gela za Tabor je zabil srednji napadalec Šmuc, za goste pa je bil prav tako uspešen srednji napadalec.

Nasprotno od Tabora so se tri druga primorska moštva »odlikovala« v nedeljo po neborbenosti in neprizadevnosti, zato so tudi visoki porazi povsem razumljivi. V tem se je zlasti odlikoval Koper, ki je na svojem igrišču izgubil z ljubljansko Ilirijo z 0:6. Res je sicer, da je nekaj golov kriv negotovi vratar, toda če bi bili branilci in krilci boljše, bi imel tudi vratar manj priložnosti za pčirjanje žog iz mreže. Če primerjamo igro, ki jo je pokazal Koper v začetku pomladanskega prvenstva, z igro zadnjih dveh tednov, potem se nam nehoti vsili misel, da tako skokovitih sprememb ne morejo biti krivi samo igralci, temveč tudi vod-

stvo. Saj gre vendar za mlade fante, ki so žejni žoge in ki bi jim moral dober trener, če ne drugega, vsaj vliiti zaupanje v lastne sile.

Za Postojno velja približno isto kot za Koper, čeprav v tekmi z Grafičarjem v Ljubljani res ni imela kaj nadejati. Rezultat (0:7) pa bi le bil lahko nekoliko nižji! Neprijetno nas je presenčila tudi Izola, saj so nekateri računali, da bo prinesla vsaj točko iz Kranja. Poraz 1:4 z Mladostjo pa jasno govori, da domačini niso imeli z gosti nobenih posebnih težav.

LESTVICA:						
Krim	13	10	2	1	40:9	22
Grafičar	13	10	2	1	52:15	22
Triglav	13	7	3	3	42:18	17
Mladost	13	7	1	5	23:18	15
Slovan	13	7	1	5	22:20	15
Ilirija	13	6	0	7	32:30	12
Koper	13	3	2	8	16:39	8
Tabor	13	2	3	8	21:33	7
Izola	13	3	1	9	19:42	7
Postojna	13	2	1	10	14:39	5

V nedeljo se bodo vsa štiri primorska moštva pomerila v medsebojnih srečanjih. Postojna bo sprejela v goste Tabor, Izola pa Koper. V primeru, da zmaga domačini, bo gneča na dnu še večja, če bi pa zmagali gostje, bo usoda Postojne in Izole skoraj zapečatena. Prav zaradi tega moramo pričakovati — vsaj enkrat — zagriženi in borbeni partiji.

SREDNJEŠOLSKO PRVENSTVO KOPRSKEGA OKRAJA V MALEM ROKOMETU IN ODOBJKI

Dijaki in dijakinje srednjih šol koprškega okraja so se v nedeljo pomerili v Kopru v malem rokometu in v odbojki. Najbolj zanimiva srečanja so bila v malem rokometu, saj si ta športna panoga pridobiva vedno več pristašev med primorsko mladino. Med moškimi ekipami je zmagala pomorska srednja šola iz Pirana pred slovensko gimnazijo iz Kopra, postojnsko gimnazijo, ekonomsko srednjo šolo iz Kopra, italijansko nižjo gimnazijo iz Pirana in učiteljskem iz Kopra. Koprski učiteljski šolniki so že v drugem kolu odstopili, kar jim vsekakor ne gre šteti v čast. Zenske ekipe so dosegle enako število točk in je odločala razlika v golih. Zmagala je ekonomska srednja šola iz Kopra zoper po-

stojnsko gimnazijo, slovensko gimnazijo iz Kopra in nižjo gimnazijo iz Pirana.

V odbojki je bila med moškimi ekipami najuspešnejša postojnska gimnazija, ki je v finalni tekmi premagala pomorsko srednjo šolo iz Pirana z 2:0. Tretje mesto je zasedla slovenska gimnazija Koper, četrto sežanska gimnazija, peto učiteljske Koper in šesto ilirskobistriška gimnazija. Med ženskimi ekipami pa je zmagala Postojna pred gimnazijo in učiteljskem iz Kopra.

STRELSTVO

V strelskem četverboju z zračno puško, ki je bilo v nedeljo v Kopru, je zmagala strelska družina Branko Ivanuš iz Ljubljane. Ljubljanci so dosegli 1.287 krogov od 1.500 možnih. Drugo mesto je osvojil Koper s 1.223 krogi, tretje pa druga ekipa Branko Ivanuš s 1.192 krogi. Četrto mesto je osvojila Izola, peto pa Portorož. Med posamezniki se je najbolj odlikoval ljubljanski Stražišar, ki je dosegel 274 krogov od 300 možnih. Drugi je bil Franc Zabajak iz Ljubljane, tretji pa Miloš Sever iz Portoroža.

2. maja v Portorožu

AVTO-MOTO PRVENSTVO SLOVENIJE

Druga maja bodo v Portorožu avto-moto dirke v okviru letošnjega prvenstva Slovenije. Tekmovalci se bodo pomerili na 6 kilometrov dolgi progi med Lucijo, Portorožem in Valetu. Cesta je asfaltirana in dobro vzdrževana, je pa zaradi številnih zavojev med najzahtevnejšimi in hkrati najzanimivejšimi v Slovenji. Na njej pridejo do izraza vse lastnosti dobrih tekmovalcev: hrabrost, brzina, borbenost, znanje in požrtvovalnost.

Organizatorji vabijo prebivalstvo, naj se te zanimive športne prireditve v čim večjem številu udeleži. Začetek je ob 11. uri. Nastopili bodo najboljši vozači Slovenije in Hrvaške.

OBVESTILO

Avto-podjetje Slavniki obvešča vse potnike, da bo 30. aprila avtobusni park obratoval redno kot v delovnih dneh.

Živahna dejavnost Turističnega društva v Postojni

Nad 300 članov Turističnega društva v Postojni se je pretekli teden udeležilo letnega občnega zbora. Predsednik in tajnik društva Avgust Stefančič in Janko Sever sta v poročilu omenila, da je društvo v preteklem letu doseglo vrsto pomembnih uspehov. Kako uspešno so se pripravili lani na turistično sezono potrjuje dejstvo, da so bile kljub izredno velikemu številu turistov, ki so obiskali Postojno in njeno jamo (od 200.340 gostov je

bilo 123.764 inozemcev) le redke pritožbe glede vodniške in informacijske službe ter nudenja gostinskih uslug. Društvu je lani uspelo, da so se privatniki v glavni turistični sezoni utesnili in dali na razpolago prehodnim gostom okrog 30 ležišč. S to akcijo so pripomogli k povečanju prenočinskih kapacitet v Postojni in jo nameravajo letos ponoviti v širšem obsegu.

Tudi propagandna dejavnost društva je bila lani zelo živahna. V želji, da bi seznanili domače in inozemske turiste z lepoto kraškega področja, so izdali propekt v 30.000 izvodih. Za ta propekt je bilo veliko povpraševanje in bo moralo društvo letos misliti na ponatis v najmanj 20.000 izvodih. Razen tega so člani TD priredili vrsto predavanj doma in v inozemstvu. Tako je profesor dr. Roman Savnik predaval o lepotah kraškega podzemlja v Divači, Kostanjevici na Krasu, v Murski Soboti in Dol. Lendavi. Profesor Hribar je imel podobno predavanje v Salzburgu in v Laichengenu. Organizirali so tudi predavanje o naših jamah v Bernu in radijsko predavanje o slovenskem Krasu v Parizu.

Lani so člani TD sodelovali tudi pri ureditvi in otvoritvi Križne jame pri Ložu, udeleževali so se pri vodenju inozemskih turistov po kraškem podzemlju in podobno. Sedaj pomagajo pri nadaljnjem izobraževanju jamskih vodnikov ter pripravljajo priročnik za vodenje turistov po podzemljem svetu.

Med živahno razpravo so sprejeli vrsto sklepov za nadaljnje delo. V glavnem bodo nadaljevali s popularizacijo turistične dejavnosti in v tej zvezi nameravajo ustanoviti, kot so že pred kratkim v Predjambi, svoje sekcije tudi v Planini in Razdrtem. S predavanji in izleti za mladino želijo pritegniti v svoje vrste mladi rod, ki se zaenkrat še v premoči zanima za turistično dejavnost. Sklenili so tudi sodelovati z lokalnimi činitelji pri urejanju camping prostora in v akciji za olepšavo mesta. V ta namen bo društvo razpisalo nagradni natečaj za najlepšo okrasitev oken in balkonov s cveticami-lončnicami.

Po občnem zboru so si udeleženci občnega zbora ogledali film o lepotah slovenske zemlje.

Razpisi delovnih mest

Komisija za razpis mest direktorjev podjetij pri Občinskem ljudskem odboru Divača razpisuje na podlagi 10. člena zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov

1. mesto direktorja PEKARNE DIVAČA

POGOJI: Pekovski mojster ali pekovski pomočnik z večletno strokovno, komercialno in organizacijsko prakso pri vodstvu pekarnice.

2. mesto direktorja MESNICA DIVAČA

POGOJI: Mesarski mojster ali mesarski pomočnik z večletno strokovno, komercialno in organizacijsko prakso pri vodstvu mesnice, odkupu in klanju živine ter prodaji mesa.

Ponudbe z opisom dosedanjega službovanja je poslati komisiji do 30. aprila 1956.

MALLOGLASI

ZENSKO, OD 30 DO 40 LET staro, sprejemem za stalno kot samostojno gospodinjico. Oskrba v hiši, plača velika. Ponudbe pošljite na upravo lista pod »Kmečkica«.

DVOKOLESA od 7.000.— lir naprej in MOTORNJA DVOKOLESA od 45.000.— lir naprej dobite pri trvdki MARCON TRST, ulica Pieta 3.

OBISCITE NASO TRGOVINO!

LADJO PLIVARICAR brez motorja v dobrem stanju, grajena leta 1950 ugodno prodamo.

Interesenti naj pošljejo svoje ponudbe na RIBARSKO PODUZECE Opatija pod številko 63/56 ali telefonsko na štev. 362 Opatija.

Radio KOPER

NEDELJA, 29. aprila: 8.00 Kmetijska ura; 13.30 Poročila; 13.45 Glasba po željah; 15.15 Poje moški zbor »Bojane« iz Dornberga; 15.30 Primorska burja; 16.00 Prenos nogometne tekme Madžarska — Jugoslavija; 19.25 Zabavna glasba in šport; 23.15 Plesna glasba.

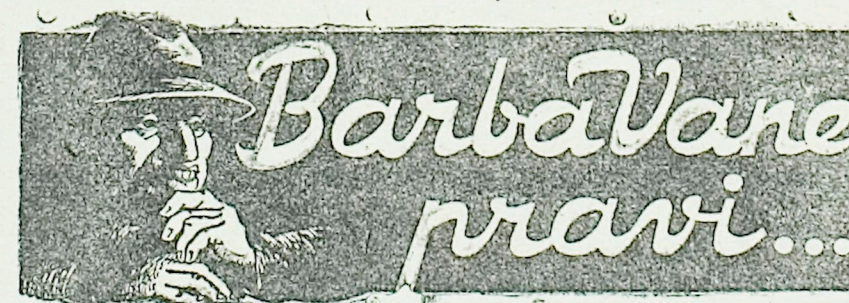
PONEDELJEK, 30. aprila: 6.30 Jutranje vesti; 6.40 Glasba za dobro jutro; 13.30 Poje otroški zbor nižje gimnazije v Tolminu p. v. prof. S. Tušarja; 13.40 Od melodije do melodije; 14.15 Opoldanski dnevnik; 14.40 Zabavna glasba in objave; 19.45 Domače vesti; 23.10 Lahka glasba; 23.20 Plesna glasba.

TOREK, 1. maja: 8.10 Poročila; 13.30 Poročila; 13.45 Čestitke delovnih kolektivov; 14.30 Primorska burja; 19.30 Zabavna glasba; 19.45 Domače vesti; 23.15 Plesna glasba.

SREDA, 2. maja: 13.30 Opoldanski dnevnik; 14.00 Lahka glasba; 14.30 Reportaža; 1. maj v Primorski zgodovini; 19.30 Patrice in Mario pojeta plesne pesmi, orkester dirigira J. Faustini; 23.15 Plesna glasba.

ČETRTEK, 3. maja: 6.30 Jutranje vesti; 6.40 Glasba za dobro jutro; 13.30 Glasba po željah; 14.15 Opoldanski dnevnik; 14.40 Zabavna glasba in objave; 19.30 »Martini Time«, igra kvintet Art van Damme; 19.45 Domače vesti; 23.15 Plesna glasba.

PETEK, 4. maja: 6.30 Jutranje vesti; 6.40 Glasba za dobro jutro; 13.30 Uganite z nami, kaj je to?; 14.15 Opoldanski dnevnik; 14.40 Zabavna glasba in objave; 19.30 S francoskimi orkestri v plesnem ritmu; 19.45 Domače vesti; 23.15 Plesna glasba.

Barba Vane pravi...

Ker bom verjetno za prvomajske praznike potreboval gostinske usluge, tokrat izjemoma ne bom nič pisal o teh objektih niti o ljudeh, ki tam delajo, ker jih pač ne maram vreči s tira, ko imajo toliko posla, da pripravijo vse potrebno, da nam bodo za praznike postregli kot se spodobi in tako pripomogli k vselemu razpoloženju. Zato pa bom obračunal z nekaterimi nemarnostmi, ki sem jih sam ogledal neposredno na terenu. Na licu mesta, kot pravijo strokovnjaki.

Nekako mesec dni bo od tega, ko so zadržniki v Dekanih zrigolali precej veliko parcelo nad glavno cesto. Spet en nov vinograd, sem zadovoljno pokimal, ko sem to videl. Nasadili so namreč že trte in do tu je vse prav in lepo. Lahko jih samo pohvalim, da so bili pridni. Razjezil sem se šele, ko sem opazil, da se ob vinogradu še vedno sončita in preganjata »šjafiko« dva velika rigolna pluga. Oba sta že dobila tisto lepo rdečo-

kasto-rjavo barvo, ki je značilen znak skrbi za mehanizacijo in vzdrževanje drugega orodja. Ze sem se nameril v zadrugo, da jim tam operem glavo, pa sem spotoma naletel na znanca, ki mi je povedal, da sta oba traktorja last »onih iz Kopra«. Najbrž so pozabili, kje so ju pustili, sem pomislil. Danes pa sem to tudi napisal, da ju bodo vedeli kje iskati. Sporočam jim, da sta pluga še vedno tam in da ju lahko dvignejo, ker sama se najbrž ne bosta.

Pri Dekanih sem ravno ujel avtobus, ki vozi proti Ilirski Bistrici in Knežaku po točno določenem urniku. Do Dekanov namreč, če gre vse po sreči. Potem pa ni urnika nikjer več. Če bi avtobus samo zamujal, bi še šlo, pravijo ljudje, ki se večkrat vozijo. Pa ti včasih spak pride po deset minut prej. Potem lahko samo še zažvižgaš za njim. Sicer pa drugega tudi ne kaže, ker s tem sprevidnikom ni dobro češnje zobati. Tako pravijo. Sicer pa sem se

tudi sam prepričal, da bi mu ne škodilo malce več vjernosti.

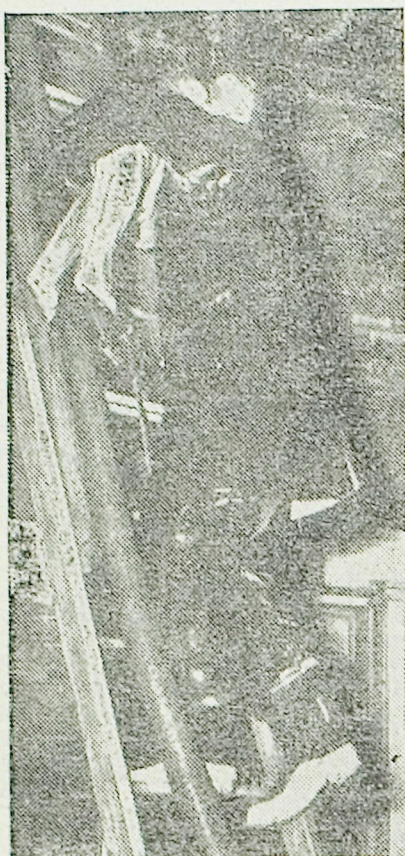
V Ilirski Bistrici sem zvedel, da tam kmalu ne bodo več potrebovali dušnih pastirjev. O osnovnih krščanskih resnicah vas že zdaj lahko poučijo v mizarski delavnici pri železniški postaji, kjer so tudi za to mojstri. Moj prijatelj mi je povedal, da so njegovega sinčka že naučili, da se zna lepo pokrižati. Vsekakor zelo lepo, da skrbijo tudi za otroke brezbožnih staršev in jih pripravljajo za božje kraljestvo.

Ustavil sem se še v mizarski delavnici bivše Mikoze. Prav navadna mizarska delavnica, ki nima na prvi pogled s tekstilom nobene zveze. Tako sodijo nepoučeni ljudje in tako sem mislil tudi jaz. Pa ne drži. V delavnici si, seveda če ste tam zaposleni, prav lahko priskrbite kos platna ali kaj podobnega po nižnji ceni. Uprava namreč nabavlja novo blago, ki naj bi ga rabili za loščenje. Delavcem pa se to blago smili in ga zamenjajo za stare krpe, ki prav tako odgovarjajo svojemu namenu. Saj je navsezadnje res škoda uničevati novo blago.

Mislil sem obrati še Sežano, pa se mi ni posrečilo. Tudi od tam mi namreč pišejo, naj se kaj oglašim, ker da vejo več stvari, ki so potrebne obdelave. No, bom pa prihodnji teden zvil na tisti konec, da se prepričam, če sem res tako zaželen. Dotlej pa nasvidenje Vaš Vane.

Okno v svet ZANIMIVOSTI OD VSEPOVSOD

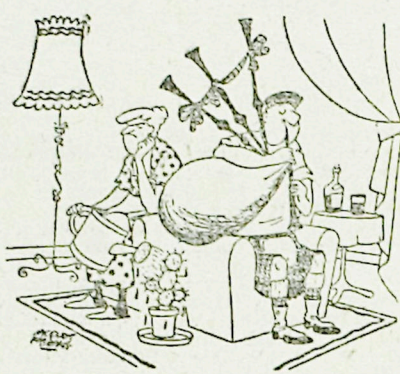
27.000 km na uro

Pri laboratorijskih raziskovanjih se je znanstvenikom posrečilo, da so dosegli hitrost 27.000 km na uro. Poskuse so naredili v posebni 30 m dolgi cevi, skozi katero so z močnimi črpalkami potiskali zrak, da je dosegel omenjeno hitrost. Pri tem je temperatura v cevi dosegla 15.000 stopinj, kar je dvakrat več, kot znaša temperatura na površini sonca. Poskus je velikega praktičnega pomena za letalsko industrijo, ker je dal dragocene podatke o odpornosti materiala pri visokih temperaturah. Kolikšna je ta hitrost, pa naj nam pove primerjava: z letalom, ki bi letelo s tako brzi- no, bi v poldrugi uri obleteli ze- zemljsko oblo, luno pa bi dosegli v manj kot 15 urah.

BRONAST NEBOTIČNIK

Nedavno so v New Yorku kon- čali 38 nadstropni nebotičnik, ki so ga zgradili iz jekla in betona,

Brez besed

obložili pa z bronastimi ploščami. Teža bronastega oklepa znaša 1.500 ton. Po prostornini je to ena naj- večjih zgradb na svetu, saj merijo njeni zidovi nad 15.000 m. Uporaba bronastih plošč za zunanjo oblogo nebotičnika nima nobenega praktičnega pomena in strokovnjaki gledajo na to kot na nepotrebno trošenje materiala, kar je straho- viito podražilo gradnjo. Je pač ti- pična ameriška navada, kajne? denarnih mogotcev, ki ne vedo kam z denarjem.

ZASLUŽENO ODLIKOVANJE

V Kaliforniji so odlikovali ne- kega šoferja z zlato kolajno za zasluge, ker je prevozil s svojim komonom 1.200.000 km brez vsa- ke nesreče. Odlikovanje, ki ga je vsekakor popolnoma zaslužil, pa so mu morali izročiti v bolnici, ker je bil padel po stonpica in si pri tem zlomil nogo.

NAJVEČJA IN NAJMANJŠA KNJIGA

Največjo in najmanjšo knjigo na svetu hranijo v Angliji. Naj- večja knjiga je neki atlas s pre- merom strani 2 x 1 m, medtem ko je najmanjša knjiga miniaturni slovar, ki je tako majhen, da jih gre deset v navadno žlico.

UKRADENA ARTILJERIJA

Država San Marino je imela tu- di svoje topništvo. Bili so to tri- je stari topovi, s katerimi so stre- ljali ob državnih praznikih. Ne- davno pa so topovi izgubili in San Marino je ostal brez artiljerije. Kot so zvedeli pozneje, so topove ukradli študentje bolonske uni- verzitete, da se nekoliko pošalijo s to majhno državo.

NAJVEČJA VOJNA LADJA

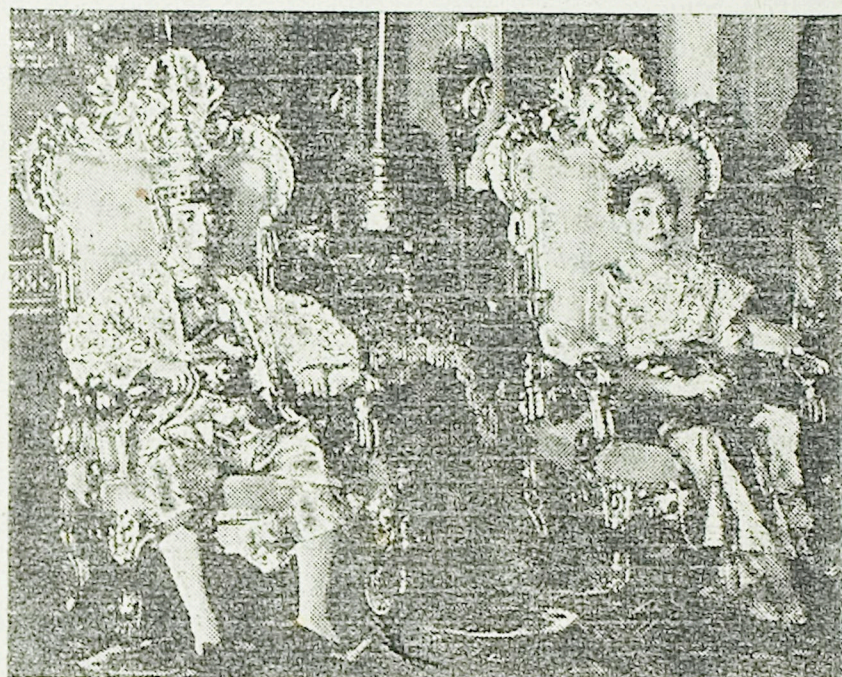
Letalonosilko »Saratoga«, ki so jo gradili nad tri leta, so spustili v morje. To je doslej največja vojna ladja na svetu. Dolga je 315 m in ima 60.000 ton. Njeni motorji razvijajo moč 250.000 KS. Računa- jo, da ima ladja hitrost 31 vozlov na uro. Posadka šteje 3800 moč.

URADNA SKRIVNOST

V Mehiki so kaznovali nekega uslužbenca zaradi izdaje uradne skrivnosti, kar je zagrešil s tem, da je pripovedoval ljudem izven podjetja, da njegov direktor ne zna šteti dalj kot do tri.

Sovjetski cirkuški umetniki, ki te dni gostujejo v Zahodni Evropi, so želi v Parizu polno priznanje občinstva. Ena najbolj privlačnih točk sporeda je bil nastop dresiranih medvedov na vrtiljaku

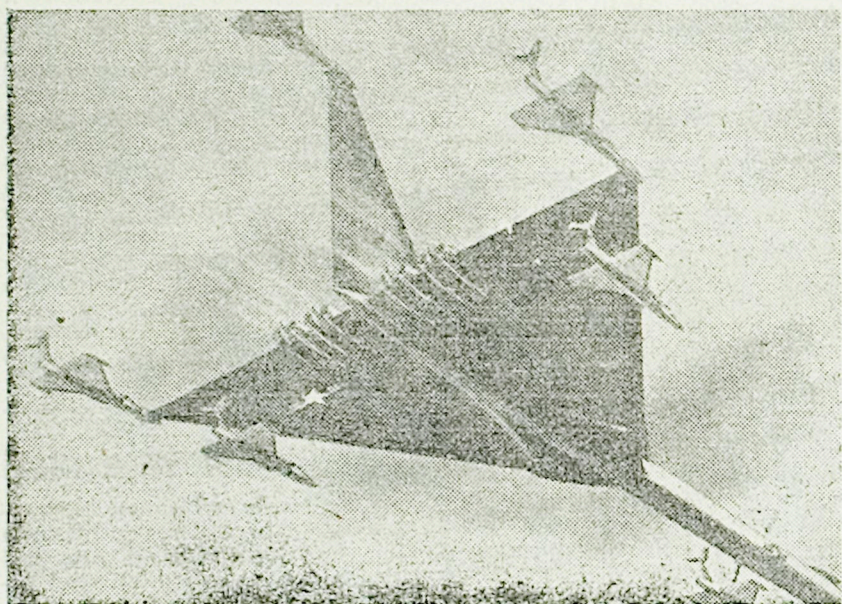

S pravilčno razkošnimi slavnostmi so kronali v Pnanpenhu, glavnem mestu Kambodže, kralja Narodoma Suramarita in kraljico Kossamak. Svo- jemu sinu Sihanouku dolgujeta prestol te majhne države v zahodni Indokini. Ko je bil takrat leta 1942 umrl star oče, so postavili za kralja Sihanouka, ki je bil takrat že polnoleten. Toda mladenič se je pretekle leto odrekal prestolu, ker se želi posvetiti aktivnemu političnemu delu v stranki in je zato kratkoma postavil na prestol svoje starše.

V kratkem začnemo z objavo novega romana, in sicer ERNEST HEMINGWAY: SLOVO OD OROŽJA

Hemingway je sodoben ameriški pisatelj svetovnega slovesa. Lansko leto je dobil najvišje priznanje: Nobelovo nagrado za knji- ževnost.

Njegov roman SLOVO OD OROŽJA se dogaja v naših krajih med prvo svetovno vojno, ko je bil pisatelj prostovoljec v italijan- ski vojski. Opisuje borbe okrog Gorice in na soški fronti.

Atomsko matično letalo. Matične ladje že poznamo. To so plavajoča letališča, na katerih je prostora za več sto letal. Sedaj pa obetajo tudi leteča letališča alj ogromna atomska letala, ki bodo nosila v svojem trupu nekaj desetlin lovcev. Lovska letala bodo po potrebi odšla na akcijo in se nato spet vrnila na matično letalo. Novo letalo si zamišljajo tako kot ga vidite na naši sliki.

EMIL FRELIH:

10

PO MORJU MED SVET

Dolgo je trajalo, preden sem se izmotal iz tega klobčiča. Cisto na drugem koncu mesta sem prišel ven. Izkoristiti sem hotel še teh nekaj ur, preden se odpeljemo. Jadro sem jo ucvrl proti središču mesta, znani svetli stolp, ki se dviga nad strehami, pa mi je bil najboljši kazipot, da ne bi spet zgrešil. Oglel sem si velik park, poln eksotičnega rastlinja in stoletnih dreves. V njem so razpostavljeni stari maroški topovi, katerih cevi krase ulito okrasje in letnice. Od tu je še prav poseben slikovit pogled na zapadni del Tangerja. Na začetku parka je zgradba, v kateri je sedež Arabske lige. Prav takrat so se zbrali v senci košatih dreves ti vztrajni bojevniki za osvoboditev arabskih dežel izpod jarma kolonializma.

Občudoval sem barve oblačil množice ljudi v senci tem- nega zelenja, skozi katerega je vroče afriško sonce prodiralo s svojimi žarki. Prizor, ki bi ga bil vesel marsikateri slikar.

Prehitro je tek čas. Bližala se je opoldanska ura in s tem čas, ko bo izplula naša ladja. V naglici sem prešel še nekaj ulic, ki so vodile v smeri pristanišča. Poslavljal sem se od lepih ulic in bogatih prodajal, od lepih žensk, ki sem jih srečaval, in od vrveža, ki je že nekoliko ponehal v opoldanski vročini.

Spustil sem se naglo po klancu proti pristanišču. Z morja so nenadoma zapihali po klancu proti pristanišču. Z morja so nenadoma zapihali po klancu proti pristanišču. Z morja so nenadoma zapihali po klancu proti pristanišču.

obraz in mi slepil oči. Prav boriti sem se moral z vetrom, da sem mogel naprej, tako me je zanašalo. Morje je močno valovilo in zelenomotno pljuskalo čez nasibe in valobrane. Čuden pojav, kajti nebo je bilo brez oblaka in sonce je bilo pojovalo. Preveč veselje te burje nismo bili, nič dobrega si nismo na vojni obetali od nje. Kljub temu smo odpluli. Mudili smo se na palubi in čvrsto smo se morali držati ograje, tako nas je mučilo. Pogled na Tanger s morja, ki se je vedno bolj odmikal našim očem, je nepozaben. Tonil je v daljavi, le doživljaj, ki jih še danes pestujem v sebi, me bodo spremljale vse življenje.

RAJ TIHOTAPCEV IN ČRNOBORZIANCEV

Razpenjeni valovi kar niso hoteli pomehati s svojo gro- zečo pesmijo. Opazovali smo ladje, ki so jih valovi prav tako pozibavali kot našo. Zlasti manjše motorne ladje, ki jih je voda skoraj zagrinjala, so vzbujale našo pozornost. Ker ima Tanger pomembno lego na poti med Afriko in Evropo, je postal najvažnejše središče tihotapske trgovine v mediteranskem trikotu Sredozemlja, katere niti so speljane zlasti v Francijo in Italijo, kjer imajo tihotapci svoje glavne pri- stane v Marseillu in Genovi. Od tu pošiljajo vtihotapljeno blago tudi v druge evropske države. Tihotapske ladje se naj- rajši v viharjih urah in nočeh spuste na morje, takrat se namreč najlaže izognejo carinskim patrolnim čolnom. Obo- rožene so z najmodernejšim orožjem in z vsemi modernimi pridobitvami sodobne tehnike, kot z radarji, radijskimi apa- rati in oddajnimi postajami. Odlično organizirana tihotapska tolpa poseduje tudi letala in helikoptere, ki spremljajo in nadzorujejo transporte tihotapskega blaga. Po svojih oddaj- nikih obveste tihotapske podružnice na obali, kam pridejo njihove ladje. Ves tovar prelože na že pripravljene pomione, ki odpeljejo robo v tajna skladišča. V primeru, da jih za- sledijo cariniki, se vname med njimi pravcata pomorska bitka, v katero posežejo tudi tihotapska letala. Če ujamejo

koga izmed tihotapev, dobe njegovi svojci od tihotapev podporo iz nalašč v ta namen ustanovljenega fonda in zanj plačajo tudi vso globo in kazen, na katero je bil obsojen.

V Tanger prihaja blago necarinjeno iz vsega sveta. Da je to mogoče, poskrbe oblačniki sami, ki služijo s tem masne dobičke. V njihove državne blagajne, pa tudi v pri- vatne žepce, se stekajo ogromne vsote denarja od tihotap- skega blaga. Zato je tihotapstvo v Tangerju javna stvar, nihče ga ne prikriva niti ne preganja. Največ se ukvarja- jo s tihotapstvom ameriških cigaret in raznih mamil. Ameriški tobak je v primeri z drugimi poceni in med kadilci najbolj priljubljen; število užitcev opija in drugih mamil pa je po zadnji vojni tako naraslo, da se tihotapci in črnoborzi- janci s tem dobro okorišajo. Ker se pa uživalci mamil tej strasti ne morejo več odreči, se opojnim drogami cene močno dvigajo. Največ tihotapijo kokain, morfin in surovi, nepre- delani opij. Čeprav so vsa mamila pod najstrožjim nadzor- stvom mednarodnega organa pri Organizaciji združenih na- rodov, se privrženci uživanja mamil vse bolj množe in tihotap- stvo opojnih drog se vse bolj razširja.

Tihotapske ladje, ki se vračajo po opravljenem delu s svojih pohodov, so spet polne raznovrstnega blaga, namenje- nega tangerskim trgovinam. Neredko vtihotapijo na svoje ladje tudi ljudi, ki se jim zahoče pustolovskega življenja. Med njimi je največ deklet iz evropskih dežel, kajti trgovina z belim blagom je prav tako razširjena, čeprav nekoliko bolj skrivnostna.

Tihotapske ladje so se že izgubile našim očem. Sčasoma se je tudi morje umirilo, vsaj toliko, da smo se mogli brez oprijemanja ograje nekoliko sprehoditi.

Ladja reže valove ob zahodni afriški obali na jug, na drugi strani razsežnega Atlantika, kjer tone oranžna krogla zahajajočega sonca, pa je daleč, daleč od nas Amerika...

(Nadaljevanje prihodnjš)